

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE MUHAFAZA ORMANLARININ GÜNCEL DURUMUNUN
ARAŞTIRILMASI**

HAZIRLAYAN

BESTE DUMAN

DANIŞMAN

PROF. DR. ERDOĞAN ATMIŞ

BARTIN-2019

**T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE MUHAFAZA ORMANLARININ GÜNCEL DURUMUNUN
ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
BESTE DUMAN**

JÜRİ ÜYELERİ

Danışman : Prof. Dr. Erdoğan ATMİŞ - Bartın Üniversitesi
Üye : Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ - İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Üye : Dr. Öğr. Üyesi H. Batuhan GÜNŞEN - Bartın Üniversitesi

BARTIN-2019

KABUL VE ONAY

Beste DUMAN tarafından hazırlanan “TÜRKİYE’DE MUHAFAZA ORMANLARININ GÜNCEL DURUMUNUN ARAŞTIRILMASI” başlıklı bu çalışma, 04.01.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Erdoğan ATMİŞ

Üye : Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi H. Batuhan GÜNŞEN

Bu tezin kabulü Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. H. Selma ÇELİKİYAY

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Prof. Dr. Erdoğan ATMİŞ danışmanlığında hazırlamış olduğum “TÜRKİYE’DE MUHAFAZA ORMANLARININ GÜNCEL DURUMUNUN ARAŞTIRILMASI” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

04.01.2019

Beste DUMAN

ÖNSÖZ

Üniversite hayatım boyunca lisans ve yüksek lisans dönemlerinde olduğu gibi tez çalışmam sırasında da her türlü konuda beni yalnız bırakmayarak danışmanlığımı üstlenen, araştırma konusunun seçiminden sonuçlandırılmasına kadar katkı ve emeklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Erdoğan ATMİŞ'a saygıyla ve içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezde jüri üyesi olma nezaketini gösteren, tezin incelenerek hataların düzeltilmesinde değerli vakitlerini harcayan sayın hocam Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ'e şükranlarımı sunarım.

Bu tezin yazım aşamasında değerli bilgilerini esirgemeyen, arazi çalışmalarımda yol gösteren hocam Dr. Öğr. Üyesi H. Batuhan GÜNŞEN'e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Araştırma konu seçiminde destek olan ve katkılarını esirgemeyen Sayın Yıldray Lise' ye çok teşekkür ederim.

Araştırma sırasında muhafaza ormanlarıyla ilgili bilgi almamı sağlayan Orman Genel Müdürlüğü, Karaisalı Orman İşletme Müdürlüğü, Adapazarı Orman İşletme Müdürlüğü, Bafra Orman İşletme Müdürlüğü, Finike Orman İşletme Müdürlüğü, Serik Orman İşletme Müdürlüğü, Bahçeköy Orman İşletme Müdürlüğü, İstanbul Orman İşletme Müdürlüğü, Konya Orman İşletme Müdürlüğü, Marmaris ve Köyceğiz Orman İşletme Müdürlüğü, Bartın Orman İşletme Müdürlüğü çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazım aşamasında desteklerini esirgemeyen değerli arkadaşlarım Mehmet Emin KAYGUSUZ, Zeki GÖRGÜLÜ, Ömer Faruk YILMAZ, Damla YILDIZ, Büşra NAVRUZ, Ebru ÇETİN ve Damla EMİN'e teşekkür ederim.

Hayatımın her safhasında olduğu gibi tez çalışmam süresince de verdikleri moral ve destek ile beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan kıymetli aileme, özellikle annem Gülseren DUMAN, babam Yener DUMAN ve kardeşim İbrahim Kutluay DUMAN' a teşekkürlerimi ve sonsuz şükranlarımı sunarım.

Tez çalışmam Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi 2014-FEN-C-002 numaralı proje ile desteklenmiştir. Desteklerinden dolayı Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi'ne teşekkür ederim.

Beste DUMAN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE’ DE MUHAFAZA ORMANLARININ GÜNCEL DURUMUNUN ARAŞTIRILMASI

Beste DUMAN

Bartın Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Erdoğan ATMİŞ

Bartın-2019, sayfa: 115

Türkiye’de muhafaza ormanı kavramına ilk defa 1924 yılında çıkan 504 sayılı kanunda değinilmiş ancak ilk muhafaza ormanı 1950 yılında ayrılabilmiş ve günümüzde sayıları 55’ e ulaşmıştır. Ormanların odun hammaddesi üretimi dışında su döngüsü üzerindeki olumlu etkileri, toprağı ve toprak verimliliğini koruması, sağlık, iklim ve karbon döngüsü üzerindeki olumlu etkileri gibi değişik fonksiyonlarının çok iyi anlaşılmış olmasına rağmen Türkiye’de halen çok az sayıda muhafaza ormanı bulunmaktadır. Bu çalışmada Türkiye’deki muhafaza ormanlarının güncel durumu yönetsel ve fiziksel açıdan net bir şekilde ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmada muhafaza ormanlarıyla ilgili yönetmelikteki ayrılma kriterlerinden her birini temsil edecek şekilde 10 farklı muhafaza ormanı seçilmiştir. Bu muhafaza ormanları yerinde incelenmiş, alanın muhafaza ormanı olarak ayrıldığı dönem ile günümüzde ayrılma kriterleri açısından bir değişiklik olup olmadığı belirlenmiş, muhafaza ormanının yönetiminden sorumlu olan ormancılık personeliyle görüşmeler yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucuna göre; muhafaza ormanlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması için koruma önlemlerinin artırılması, mevzuatın güncel gereksinimlere uygun hale getirilmesi, personele muhafaza ormanlarının önemini ve koruma yöntemlerini anlatan eğitimlerin verilmesi, yeni oluşturulacak muhafaza ormanlarının belirlenmesi, planlanması ve yönetiminde dikkat edilmesi gerekenler hakkında çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ormancılık Politikası; Korunan alan; Doğa koruma; Koruma.

Bilim Kodu: 502.16.01

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

INVESTIGATION OF THE CONTEMPORARY SITUATION OF PROTECTION FORESTS IN TURKEY

Beste DUMAN

Bartın University

The Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Forest Engineering

Thesis Advisor: Prof. Dr. Erdoğan ATMİŞ

Bartın-2019, pp: 115

Protection forest concept was mentioned first time in Turkey in the forestry legislation number 504 in 1924; however, first protection forest was established in 1950 and today their numbers have reached up to 55. Although positive impacts of several functions of forests in terms of water cycle, protection of soil and soil fertility; health, weather and carbon cycle are well understood other than production of wood raw material, still there are a very few protection forests in Turkey. It is believed that these forests are ignored in regards to management. In this study, the current status of protection forests in Turkey has sought to demonstrate clearly in terms of administrative and physical.

In this project, 10 different forests are chosen which will represent each separation criteria stated in the regulations of the protection forests. These protection forests are investigated on site and it has been determined whether there is a change in terms of separation criteria when the area was reserved and today, as a protection forest. Moreover, interviews were made with forestry employee of management.

According to the results of the analysis; in order to ensure the sustainability of the protection forests, various recommendations have been developed on the measure to be taken in order to increase the protection measure, to adapt the legislation to the current requirements, to give information to the personnel about the importance of protection forests, to give trainings

on the protection methods, to the determination, planning and management of the new protection forests.

Keywords: Forestry policy; Protected area; Nature preservation; Protection

Science Code: 502.16.01

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY	ii
BEYANNAME.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
EKLER	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1 Genel Kavramlar.....	3
1.1.1 Doğa ve Çevre.....	3
1.1.2 Doğa Koruma	4
1.1.3 Korunan Alan	6
1.1.4 Muhafaza Ormanı.....	7
BÖLÜM 2 MATERYAL VE YÖNTEM	9
2.1 Materyal.....	9
2.2 Yöntem.....	11
BÖLÜM 3 BULGULAR VE TARTIŞMA	13
3.1 Dünyada Muhafaza Ormanları.....	13
3.1.1 Federal Almanya	13
3.1.2 Avusturya	15
3.2 Türkiye’ de Muhafaza Ormanları	16
3.2.1 Türkiye’ de Muhafaza Ormanlarının Tarihçesi.....	17

3.2.2 Türkiye’ de Muhafaza Ormanlarının Güncel Durumu.....	19
3.2.3 Türkiye’ de Muhafaza Ormanlarının Hukuksal Durumu	25
3.2.4 Türkiye’ de Muhafaza Ormanlarının Ayrılma Süreci	27
3.3 Muhafaza Ormanları Yönetimine İlişkin Bulgular	28
3.3.1 Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı	29
3.3.2 Alacadağ Muhafaza Ormanı.....	35
3.3.3 Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı	41
3.3.4 Belgrad Muhafaza Ormanı	50
3.3.5 Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı	62
3.3.6 Karacakışla Muhafaza Ormanı.....	67
3.3.7 Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı	70
3.3.8 Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı	75
3.3.9 Sultandağları Muhafaza Ormanı	83
3.3.10 İnkum Muhafaza Ormanı	91
3.4 Seçilen Muhafaza Ormanlarında Tahsisler	96
BÖLÜM 4 SONUÇ VE ÖNERİLER	100
KAYNAKLAR.....	103
EKLER	107
ÖZGEÇMİŞ.....	115

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Sayfa No
Şekil 3.1: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı.....	30
Şekil 3.2: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı ağaçlandırma çalışması.	31
Şekil 3.3: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda otlatma.....	32
Şekil 3.4: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda toplanan kozalaklar.	33
Şekil 3.5: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda bilgilendirme tabelaları.	34
Şekil 3.6: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda askeri bölge.	35
Şekil 3.7: Alacadağ Muhafaza Ormanı.	36
Şekil 3.8: Alacadağ Muhafaza Ormanı yangın kulesinden manzara.	37
Şekil 3.9: Alacadağ Muhafaza Ormanı'nda Kızılçam Orjin Deneme Sahası.	39
Şekil 3.10: Alacadağ Muhafaza Ormanı'nda üretim.	40
Şekil 3.11: Alacadağ Muhafaza Ormanı sınırına yakın maden sahası.....	41
Şekil 3.12: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı.	43
Şekil 3.13: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'nda üretim.	43
Şekil 3.14: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı gençleştirme sahası.....	44
Şekil 3.15: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı linyit maden ocağı sahası.	44
Şekil 3.16: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'nda maden çalışması.	49
Şekil 3.17: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'nda maden çalışması.	49
Şekil 3.18: Belgrad Muhafaza Ormanı sınırları tabiat parkları ve mesire yerleri.....	51
Şekil 3.19: Belgrad Muhafaza Ormanı (Fotoğraf: Beste Duman, 2016).	52
Şekil 3.20: Belgrad Muhafaza Ormanı'ndaki tarihi bentler.....	52
Şekil 3.21: Belgrad Muhafaza Ormanı sınırları içindeki Falih Rıfkı Atay tabiat parkı.	56
Şekil 3.22: Belgrad Muhafaza Ormanı rekreasyon alanı.	57
Şekil 3.23: Belgrad Muhafaza Ormanı'ndaki Atatürk Arboretumu.....	58
Şekil 3.24: Belgrad Muhafaza Ormanı Kurtkemerli sınırı yangın emniyet yol çalışması. .	60
Şekil 3.25: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı.	63
Şekil 3.26: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı rekreasyon alanı.....	64
Şekil 3.27: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı'nda bulunan tesisler.....	67
Şekil 3.28: Karacakışla Muhafaza Ormanı.	68
Şekil 3.29: Karacakışla Muhafaza Ormanı'nda bulunan özel tesisler.	69
Şekil 3.30: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı.....	70

Şekil	Sayfa
No	No
Şekil 3.31: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı yangın kulesinden görünüş.....	73
Şekil 3.32: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı'nda bal ormanı.	74
Şekil 3.33: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı çevre kirliliği.	75
Şekil 3.34: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı.	76
Şekil 3.35: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda bulunan tesisler 1.....	81
Şekil 3.36: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda bulunan tesisler 2.....	82
Şekil 3.37: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda odun üretimi.	83
Şekil 3.38: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda kestane üretimi.	83
Şekil 3.39: Sultandağları Muhafaza Ormanı 1.	84
Şekil 3.40: Sultandağları Muhafaza Ormanı 2.	85
Şekil 3.41: Sultandağları Muhafaza Ormanı'nda bulunan tesisler.....	89
Şekil 3.42: Sultandağları Muhafaza Ormanı'nda hayvan otlatma.	91
Şekil 3.43: Sultandağları Muhafaza Ormanı'ndan görüntüler.	91
Şekil 3.44: İnkum Muhafaza Ormanı.	92
Şekil 3.45: İnkum Muhafaza Ormanı'nda çöplerin durumu.	93
Şekil 3.46: İnkum Muhafaza Ormanı'nda tahsisler 1.	93
Şekil 3.47: İnkum Muhafaza Ormanı'nda tahsisler 2.	94
Şekil 3.48: İnkum Muhafaza Ormanı tesisler.	94
Şekil 3.49: İnkum Muhafaza Ormanı sınırındaki plaj.....	95

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 2.1: Mevcut Muhafaza Ormanları (OGM, 2014).	10
Tablo 3.1: Muhafaza ormanlarının ayrılma gerekçeleri (OGM, 2014).	20
Tablo 3.2: Seçilen Muhafaza ormanlarının illere göre dağılımı.	29
Tablo 3.3: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.	31
Tablo 3.4: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.	32
Tablo 3.5: Alacadağ Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.	37
Tablo 3.6: Alacadağ Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.	38
Tablo 3.7: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.	45
Tablo 3.8: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.	48
Tablo 3.9: Belgrad Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.	53
Tablo 3.10: Belgrad Muhafaza Ormanı'na (Bentler) ait genel bilgiler.	59
Tablo 3.11: Belgrad Muhafaza Ormanı'na (Kurtkemer) ait genel bilgiler.	61
Tablo 3.12: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.	65
Tablo 3.13: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.	66
Tablo 3.14: Karacakışla Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.	69
Tablo 3.15: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.	71
Tablo 3.16: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.	72
Tablo 3.17: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.	76
Tablo 3.18: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.	80
Tablo 3.19: Sultandağları Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.	86
Tablo 3.20: Sultandağları Muhafaza Ormanı'nda 16. ve 17. Madde izinleri.	88
Tablo 3.21: Sultandağları Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.	90
Tablo 3.22: İnkum Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.	95
Tablo 3.23: İnkum Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.	96
Tablo 3.24: Muhafaza ormanlarında tahsis edilen alanlar (OGM, 2014).	97
Tablo 3.25: Muhafaza ormanlarındaki tahsis türleri (OGM, 2014).	98

EKLER

Ek	Sayfa
No	No
EK 1: Değişkenler ve Tanımlamaları	107
EK 2: Muhafaza Ormanlarının Ayrılması ve İdaresi Hakkında Yönetmelik	110

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ha	: hektar
km	: kilometre
m	: metre
m ²	: metrekare
m ³	: metreküp

KISALTMALAR

WWF	: Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı
OZM	: Orman Zararlılarıyla Mücadele
IUCN	: Uluslararası Doğa Koruma Birliği
UNEP	: Birleşmiş Milletler Çevre Programı
EUROPARC	: Avrupa Tabiat Parkları ve Milli Parklar Federasyonu
BM	: Birleşmiş Milletler
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
ÇEKÜL	: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
FAO	: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
OBM	: Orman Bölge Müdürlüğü
ENH	: Enerji Nakil Hattı
SİH	: Su İsale Hattı
REGA	: Resmi Gazete
MOY	: Muhafaza Ormanı Yönetmeliği

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Eski dönemlerde insanlar ormanlarla genellikle odun hammaddesi sağlamak amacıyla ilgilenmiştir. Ormanlar üzerindeki bu ilgi sanayi devriminin yaşandığı dönemde daha fazla miktarda odun hammaddesi gereksiniminden dolayı daha da artmıştır. Ormanların odun hammaddesi üretimi dışında sosyal, kültürel ve çevresel nitelikte fonksiyonlarının da olduğu çok daha sonraları anlaşılabilmektedir. Bu anlayışın doğuşunda; ormanların aşırı kesimler, hayvan otlatmaları, yangınlar vb. gibi nedenlerle geniş ölçüde tahrip edilmesi sonucunda ortaya çıkan seller, su baskınları, erozyon ve toprak kaymaları gibi zararlı olaylar rol oynamıştır. Bu tahripler sonucu ormanların büyük önem taşıyan kendinden beklenen sosyal, kültürel ve çevresel nitelikte fonksiyonları yerine getirememesi karşısında, çeşitli ülkelerde erozyonun, su baskınlarının, toprak kaymalarının önlenmesi ve kumul stabilizasyonunun tespiti amaçlarıyla bir yandan var olan ormanları korumak ve ıslah etmek, diğer yandan ağaçlandırmalarla yeni ormanlar kurmak suretiyle bir takım önlemler alınmıştır. Bu çalışmalar dünyada “Muhafaza (Koruma) Ormanı” kavramının doğuşuna ilişkin ilk çabalardır (Özdönmez ve Şad, 1983).

Muhafaza ormanlarının birden fazla fonksiyonu bulunmaktadır. Bu fonksiyonlarla ilgili olarak farklı araştırmacılar birbirine benzer sınıflandırmalar yapmışlardır. Bu sınıflandırmalardan hareketle Özdönmez ve Şad (1983)'a göre muhafaza ormanlarının fonksiyonları aşağıdaki gibidir:

- Antierozyonel fonksiyon: Ormanın; yağış, akarsu, rüzgâr vb. gibi dış etkenlerle toprakların taşınmasını önlemesi, çığ ve heyelanlara engel olması, kumulların hareketini azaltması ya da durdurması suretiyle erozyona karşı koyucu işlevidir.
- Toplum sağlığı fonksiyonu: Ormanın; havayı ve suyu temizleyerek sağlığa uygun durumda bulundurması, bataklıkları kurutması, insanların bedensel ve ruhsal yönden dinlenmesini ve güçlenmesini sağlaması suretiyle sağlığı koruyucu işlevidir.
- Klimatik fonksiyon: Ormanın; aşırı sıcaklıkları hafifletmesi, rüzgâr, fırtına ve don zararlarını azaltması suretiyle gördüğü koruyucu işlevidir. Günümüzde, bu fonksiyona ormanın küresel ısınmayı azaltma ve iklim değişikliğini önlemedeki görevleri de eklenebilir.

- Hidrolojik fonksiyon: Ormanın, yağışları tutması, su kaynaklarını sürekli beslemesi suretiyle akarsu debilerini düzenli hale getirmesi ve kaliteli su üretimini arttırması bakımından gördüğü koruyucu işlevidir.
- Ulusal savunma fonksiyonu: Ormanın; savaş ekonomisine ve tekniklerine hizmet etmek suretiyle gördüğü koruyucu işlevidir.

İlk başta belirtilen amaçlar doğrultusunda bazı ülkelerde orman alanlarının bir kısmının “Muhafaza Ormanı” olarak ayrılmasına ve diğer orman alanlarından farklı yönetilmesi gerektiğine karar verilmiştir. Muhafaza Ormanı uygulamasının ilk örnekleri Almanya’da görülmektedir. Bunlardan ilki 1829 yılında Bonn Kenti civarındaki Drachenfels Ormanının “Muhafaza Ormanı” olarak ilanidir. İkincisi ise, 1838 yılında Bohemya’da (Çek Cumhuriyeti) Kubany Bakir Ormanı’ndan bir kısmının “Muhafaza Ormanı” olarak ayrılmasıdır (İnal, 1949).

Özdönmez ve Şad (1983) 1870 yılında çıkarılmış olan Orman Nizamnamesi’nin yürürlüğe girmesinden önceki ve sonraki yıllarda ülke genelinde olmayan fakat ormansızlığın ya da orman tahribatının doğurduğu olumsuz koşulların görüldüğü yörelerde çeşitli amaçlarla ağaçlandırma çalışmaları yapılmasına ve orman tahribatının önlenmesine yönelik girişimleri, bir bakıma muhafaza ormanı kavram ve anlayışının Türkiye’deki ilk belirtileri olarak yorumlanabileceğini ifade etmektedir.

Gerçek anlamda Türkiye’de, ormanların sadece odun hammaddesi kaynağı olarak değil, aynı zamanda farklı fonksiyonları ve yararları bakımından da ele alınması Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında olmuştur (Özdönmez ve ark., 1996). 1924 yılında çıkartılan 504 sayılı “Türkiye’de Mevcut Bilumum Ormanların Fenni Usulü İdare ve İşletmeleri Hakkında Kanun” ile devlet ormanların koruyucu yararlarının önemini benimseyerek bazı ormanların “Muhafaza Ormanı” olarak ayrılmasını öngörmüştür (Özdönmez ve ark., 1989). Bu kanunun 8. Maddesinde “Devletçe muhafaza ormanı olarak tefrik edilmiş veya edilecek ormanlarda katiyet memnudur, bu gibi ormanlardan devlete ait olmayanların istimlakı mecburidir” denilmektedir. Açıklanan bu madde hükmüne göre bir yerin muhafaza ormanı olarak ayrılması yetkisi devlete ve dolayısıyla Orman Genel Müdürlüğü’ne verilmiştir. Aynı maddede mülkiyeti devlet dışında olan ormanlarda tefrik edilecek muhafaza ormanlarının devlet tarafından istimlak edilmesinin de zorunlu olduğu dikkat çekicidir. 504 sayılı yasada muhafaza ormanının tanımı ise yapılmamıştır. Muhafaza ormanlarının ayırma işi Amenajman Heyetlerine verilmiştir. Ancak, çeşitli nedenlerle söz konusu yasa hükmü

gerektiğini biçimde uygulanamamış ve ölü bir hüküm halinde kalmıştır (Özdönmez ve Şad, 1983).

1950’li yıllarda büyük ümitlerle kurulan muhafaza ormanları günümüzde ne yazık ki eski önemini kaybetmiş ve toplumsal amaçlar dışında, daha çok ticari su üretimi, madencilik, vb. ormancılık dışı faydalanmalar için kullanılan alanlar haline dönüşmüştür. Oysa muhafaza ormanlarını hızla artmakta olan kent nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere yönetecek, kent ormancılığı ve yeşil altyapı kavramlarıyla yoğrulmuş yeni bir anlayışa ihtiyaç vardır (Duman ve Atmış, 2018). Bu çalışmaya günümüze kadar muhafaza ormanları ve yönetimi ile ilgili detaylı bir araştırmanın yapılmamış olmasından gerek görülmüştür. Muhafaza alanlarının amacına uygun olarak yönetilmemesinin doğurduğu sorunların ortaya çıkarılması, bu alanların güncel durumunun tespit edilmesi, bu alanlarda yapılan ormancılık dışı tahsislerin değerlendirilmesi amaçlandığı için bu çalışmaya başvurulmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde muhafaza ormanı, önemi, çalışmanın amacı hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümünde çalışmanın materyali ve yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde dünya ve Türkiye’deki muhafaza ormanları hakkında genel bilgiler verildikten sonra, seçilen 10 muhafaza ormanı hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

1.1 Genel Kavramlar

Bu bölümde; doğa ve çevre doğa koruma, mutlak koruma alanı, korunan alanlar, tabiatı koruma alanı ve muhafaza ormanı kavramları hakkında bilgiler verilecektir.

1.1.1 Doğa ve Çevre

Doğa Bilimleri Sözlüğünde doğa “İnsan eseri olmaksızın kendine özgü kural ve kanunlarla çalışan kâinat” olarak tanımlanmıştır (Atalay, 2013). Doğa, yeryüzündeki bütün bitkileri, hayvanları ve mineralleri, doğal kaynaklar ile doğa olaylarını (sel, deprem ve hortum gibi) kapsamakta, bunun yanında canlı ve cansız varlıklar arasındaki ilişkileri de içermektedir.

Çepel (1994) ise doğayı, “tüm kosmos” u, yani tüm evreni ifade eden bir deyim olarak ele almış, çoğunlukla insan tarafından dokunulup değiştirilmemiş peyzaj anlamında kullanıldığını belirtmiştir.

Doğa tanımları bir bütün olarak incelendiğinde, doğanın doğa olayları, canlı ve cansız varlıklar arasındaki ilişkileri ve doğal kaynakları içeren bir bütün olduğu görülmektedir. Bu hususlar dikkate alındığında çevre ve doğal kaynak kavramlarına açıklık getirilmesinin yararlı olacağı ortaya çıkmaktadır. Doğa koruma daha çok çevre koruma çalışmaları kapsamında değerlendirilmekte ve çevre yönetiminin de bir unsuru olarak görülmektedir.

Genel anlamda canlı ve cansız varlıkları içerisinde barındıran alanlar çevre olarak isimlendirilmektedir. Bu kapsamda çevre , “canlıların yaşayıp gelişmesini sağlayan ve onları sürekli etkileri altında bulunduran, fiziksel, kimyasal ve biyolojik faktörlerin bütünüdür” (Çepel, 1992). Çevre kavramını oluşturan canlı ve cansız varlıklar arasında karşılıklı ilişkiler bulunmakta ve bu ilişkiler su, toprak, iklim, insan ve diğer canlılar gibi faktörlerin etkisiyle belirginlik kazanmaktadır. Yapay (kültürel) çevreyi oluşturan faktörler ise insan etkisinden uzak kalmış dağlar, göller, hava, denizler, korunan alanlar, ormanlar, insan etkisiyle oluşmuş endüstriyel alanlar, yerleşim alanları, kültürel eserler ve anıtlardır.

1.1.2 Doğa Koruma

Dünyada doğa koruma geçmişi çok eski zamanlara dayansa da şimdi kullanılan kimi kavram ve uygulamaların kökeninin 19. Yüzyıl başlarına dayandığını söylemek yanlış olmayacaktır (Kurdoğlu, 2007). Doğa koruma, çevre korumanın bir unsuru veya alt dalı olarak ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda kısaca çevre koruma kavramına değinmek yararlı olacaktır. İnsanın yeryüzünde var olduğu günden beri çeşitli çevre sorunlarına yol açtığı ortadadır. Ancak, bu insan baskısının şiddetini artırması ve doğal dengeleri alt üst edecek noktalara gelmesi 18. yüzyılın ortalarından itibaren gelişme gösteren endüstri devriminin sonrasına denk gelmektedir.

Dünyada birçok ülkede; doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını, geliştirilmesini ve sürdürülebilir şekilde kullanılmasını temin etmek için yasal düzenlemeler yapılmakta ve politikalar üretilmektedir. Doğa koruma konusunda artan bilinç düzeyine paralel olarak Türkiye’de de birçok kanun, yönetmelik, genelge vb. mevzuat çıkarılarak korumaya yönelik yasal önlemler alınmış ve uluslararası sözleşmelere taraf olunmuştur (Yeşil, 2016).

Doğa Koruma kavramında geçen koruma sözcüğü Latince “*conservare*” kelimesinden gelmekte ve “korumak, önlem almak” anlamını ifade etmektedir. Bu anlamıyla doğanın

gerektiğinde insan etkisiyle korunmasını ifade etmektedir. Sözcük İngilizce'ye *conservation* olarak geçmiştir.

1961 yılında Strasburg' da 'Doğayı Koruma Uzmanlar Komitesi' toplanmıştır. Bu komite, Avrupa'da doğayı ve kültürel varlıkları koruma ve milli parklar konusundaki gecikmeyi telafi etmeye ve bu alanların ayrılma, korunma ve kullanma esaslarında birlik sağlamaya öncülük etmiştir (Bayer, 1993). Yine 1961 yılında imzalanan Morges Bildirgesi ile mevcut koruma grupları ile işbirliği içinde çalışmak ve dünya ölçeğinde koruma hareketine önemli mali destek getirmek için uluslararası bir bağış organizasyonu olarak Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) kurulmuştur (Anonim, 2015).

İlki 1962 yılında ABD Seattle' da gerçekleştirilen Dünya Milli Parklar Konferansının ikincisi 1972 yılında yine ABD'de, Grand Teton Milli Parkı'nda yapılmıştır. Bu konferansta Uluslararası Doğa Koruma Birliği(IUCN) tarafından geliştirilen ve birçok dünya ülkesinin uygulamaya koyduğu 10 koruma kategorisi (Bilimsel Rezervler, Milli Parklar, Doğa Anıtları, Doğa Koruma Rezervleri, Peyzaj Koruma Alanları, Kaynak Rezervleri, Antropolojik Rezervler, Çok Yönlü Kullanım Alanları, Biyosfer Rezervleri ve Dünya Miras Alanları) belirlenmiştir (Yücel ve Babuş, 2005). Bu sınıflar arasındaki temel ayrım noktası, yönetim amaçları ve bunlara bağlı olarak insan kullanımlarının dereceleridir (Kuvan, 1999). Ayrıca bu konferans sonucunda "Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) kurulmuş ve ardından "Yönetim Konseyi" tarafından öncelikli hedefler arasına Akdeniz'in korunması alınmıştır. Günümüzde Dünya'nın nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya gelen bitki, hayvan ve mantar türlerinin yer aldığı Kırmızı Liste ilk olarak 1964 yılında geliştirilmiştir (Smart ve ark., 2014).

Doğa korumanın genel amaçları;

- Doğal dengenin bozulmadan devam etmesi ve yaşam alanlarının doğal şeklinin korunması,
- Hayvan ve bitki türlerinin tamamını doğal yaşamlarında, doğal seleksiyon koşullarında koruyarak, türlerin doğal gelişiminin sağlanması,
- Biyolojik çeşitliliğin korunması,
- Bitki ve hayvan popülasyonlarının genetik çeşitliliğinin korunması,
- Doğal koşullar ve organizmaların doğal evrim seyirlerinin korunması,
- Abiyotik doğal kaynakların korunması,
- Farklı biyolojik çeşitliliğe sahip peyzaj ve peyzaj parçalarının korunması,

- Türlerin korunması ve alan koruma şeklinde sıralanabilir (İbid, 1980).

“Bir alanın sahip olduğu peyzaj güzelliği, florası, faunası ve halkın belirli bir süre için de olsa yararlanması amacıyla koruma altına alınma fikri Hollanda’da doğmuştur. 1576 yılında Orange Prensi ve Lahey Valisi, Lahey Ormanı’nın (Haagse Bos) değiştirilmeden korunması konusunda anlaşmışlardır” (Ortaçeşme ve ark., 1998). Avrupa’da milli park standartlarına uygun ilk yapı, 16. yüzyılda İngiltere’de VIII. Heinrich tarafından “Yaban Hayatı Rezervi” olarak seçilen “New Forest” tir (Çolak, 2001).

Doğa koruma kapsamında ortaya çıkan milli park uygulaması ilk kez 1872’de Amerika Birleşik Devletlerinin Yellowstone yöresinde yapılmıştır. Burada yaşayan ve amacı sadece avlanmak olan kişilerin yörenin flora ve faunası, jeolojik yapısı ve gayzerlerinin yarattığı manzara ve güzelliklerinin yok olacağını idrak etmeleri ve orman mahsulleri üretimi, otlatma ve avlanma gibi kullanım şekillerinden çok bunun yerine iyi bir koruma, rekreasyonel, sportif, eğitsel ve ilmi kullanma sistemini getiren bir kanun teklifi hazırlanması ile dünyanın ilk milli parkı olan "Yellowstone Milli Parkı" ilan edilmiştir (Palaşoğlu, 1986).

Genel olarak bir yerin koruma alanı olarak saptanmasında ve belirlenmesinde ölçüt, o alanın taşıdığı ulusal ve uluslararası seviyede kaynak değeridir. Kaynak değerinin taşıdığı her özellik, Milli Park kanununda tanıtıldığı şekliyle, onu, korunan alan formlarından birisi olmaya aday yapabilmektedir (Demirel, 2005).

1.1.3 Korunan Alan

Korunan alan kavramı ekosistem hizmetlerinin ve kültürel değerlerin, tabiatla birlikte uzun vadeli korunması ve devamlılığın sağlanması maksadıyla mevzuatla tanımlanan ve yönetilen coğrafi bir alan olarak tanımlanmaktadır (DKMP, 2018).

Korunan alan terminolojisini açıklamak için ilk çaba 1933 yılında Londra’da düzenlenen ‘Uluslararası Flora ve Faunanın Korunması Konferansı’nda gösterilmiştir. Konferansta; milli park, doğa rezervi, flora ve fauna rezervi ve avcılık ve toplama yasağına sahip rezerv olmak üzere 4 farklı korunan alan kategorisi belirlenmiş (IUCN, 1994) ve böylece biyolojik çeşitlilik koruma çalışmalarının da adımları atılmıştır (Teksöz ve ark., 2014). Konferans sırasında doğanın estetik değerini ön plana çıkaran ilk sözleşme olma özelliği ile önem kazanan “Afrika’nın Bitki ve Hayvan Varlığının Yerinde Korunması Uluslararası Sözleşmesi” imzalanmıştır (Gillespie, 2014). Bu sözleşme ayrıca nesli tehlike altında olan

ve nadir türlerin korunmasını ve bu korumanın kıta ölçeğinde yapılmasını sağlayan ilk sözleşme niteliğindedir.

1948 yılında, bütün dünyadaki doğal kaynakların çeşitliliğini ve bütünlüğünü korumak, ekolojik devamlılığı sağlamak, kaynakların amaçlara uygun bir şekilde kullanımını sağlamak, ülkelerin koruma alanları konusunda bilgi alışverişlerini ve birbirlerini daha iyi anlayabilmelerini sağlamak amacıyla Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN/The World Conservation Union-International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources) kurulmuştur.

Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) korunan alanı “biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bunlarla ilintili kültürel kaynakların korunması ve bakımı için özel olarak ayrılmış, yasal veya geçerli diğer araçlarla yönetilen kara ve/veya su alanı” şeklinde tanımlamaktadır (Chape ve ark., 2003). Korunan alanlar, dünyanın her yanındaki koruma çabalarının özünü oluşturmaktadır (Bruner, 2003). Korunan alan kavramı daha sonra yeniden ele alınmış ve 2008 yılında “doğayı ekosistem hizmetleri ve kültürel değerlerle birlikte uzun dönemde korumak amacıyla, yasalarla ve diğer etkili araçlarla kurulan, onaylanan ve yönetilen açıkça tanımlanmış coğrafi yerlere korunan alan denir” şeklinde bir tanım yapılmıştır (Dudley, 2008).

Yellowstone Milli Parkı ile başlayan korunan alan oluşturma süreci, ulusların doğayı ve doğal kaynakları salt koruma anlayışı ile başlamıştır. Günümüze gelindiğinde ise doğa koruma alanlarının ülkeler için birer kalkınma aracı olarak görülmesinin yanı sıra iklim değişikliği, çölleşme, tür kayıpları gibi küresel düzeyde bozulmalara karşı önemli araçlar olarak görülmekte, büyük organizasyonlarda bu yönü ile gündeme gelmekte ve bu yönleri ile önemli sözleşmelere konu olmaktadır (Yeşil, 2016).

Genel olarak korunan alanların çok yönlü işlevleri 3 başlık altında toplanabilir: çevresel-ekolojik hizmetler, sosyal ve ekonomik yararlar, doğal ekosistemler ve biyolojik çeşitliliğin korunması (Carey ve ark., 2000).

1.1.4 Muhafaza Ormanı

Ormanların toprağı koruma ve su rejimini düzenleme işlevlerini yerine getirmesi ve bununla bağlantılı çığ, toprak kayması, fırtına ve erozyon gibi nedenlerle oluşabilecek afetlere karşı koruyucu ve önleyici özelliklerinden yararlanmak amacıyla ormancılık mevzuatımızda bazı

ormanların “ muhafaza ormanı ” olarak ayrılması kabul edilmiş bulunmaktadır (Atmış ve ark., 2010).

İlkmen (1955); yurt ormanlarının sağladıkları imkânlarla göre iki kategori halinde sınıflandırılabilirliğini belirtmektedir. Birinci kategoriye oluşturan ormanlar. Ülke ekonomisi için gerekli olan orman ürünlerini sağlayan "istihsal" (üretim) ormanlarıdır. İkinci kategoriye oluşturan ormanlar ise toplumun sosyal yaşamı üzerinde olumlu etkiler yaratarak ülke ekonomisinin diğer bölümlerinde verimliliği arttıran ormanlardır. Birinci kategoriye oluşturan ormanlar verimli ormanlardır. Bunlar belli bir gelir temin ederek milli ekonomiye direkt katkıda bulunurlar. İkinci kategori ormanlar ise milli ekonominin verimliliğini arttırmak suretiyle endirekt bir katkıda bulunurlar (Ayanoğlu, 1995). Tabiat anıtları, tabiat parkları ve tabiatı koruma alanları birinci kategoriye girmektedir. Muhafaza ormanları ile Milli parkları ise ikinci kategori içerisinde düşünmek gerekir.

6831 Sayılı Orman Kanunu’nun 23. maddesinin ilk fıkrası muhafaza ormanlarının göreceği fonksiyonları ve ayrılması şeklini şöyle belirtmiştir. “Toprak kayması ve yağmurlarla yıkanması tehlikesine maruz olan yerlerdeki ormanlarla, meskûn mahallerin havasını, şose ve demir yollarını, toz ve kum fırtınalarına karşı muhafaza eden ve nehir yataklarının dolmasının önüne geçen veya memleket müdafaası için muhafazası zaruri görülen devlet ormanları veya maki veya fundalarla örtülü yerler daimi olarak; tahrip edilmiş veya yangın görmüş devlet ormanları da istihsal ormanı haline gelinceye kadar Tarım ve Orman Bakanlığı’ nca muhafaza ormanı olarak ayrılabilirler”. Yasanın 24. Maddesinde de “Muhafaza ormanı olarak ayrılması icap eden ve mülkiyeti devletten başkasına ait bulunan ormanlarla alelumum muhafaza ormanlarının tamamlanması için bunlara eklenmesi lazım gelen sahipli yerler, İcra Vekilleri Heyeti (Bakanlar Kurulu) kararıyla muhafaza ormanı olarak ayrılır. Sahipleri muvafakat etmedikleri takdirde bu yerler umumi hükümlere göre istimlak edilir” denilmek suretiyle koruma ormanlarının yasal dayanağı sağlanmıştır.

İlkmen (1955)’e göre, muhafaza ormanları değişik ülkelerin orman kanunlarında ve literatürde değişik şekillerde açıklanmış ve tanımlanmıştır. Muhafaza ormanları genel olarak "bakım altına alınması ve muhafaza edilmesi gereken ormanlar" şeklinde tanımlanmaktadır.

BÖLÜM 2

MATERYAL VE YÖNTEM

2.1 Materyal

1956 yılında yürürlüğe giren ve halen yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 4. maddesinin 2. fıkrasına göre, ormanlar vasıf ve karakter bakımından Muhafaza (Koruma) Ormanları, Milli Parklar ve İstihsal (Üretim) Ormanları olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştır. Bu alanlar Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Orman Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altında, ülke geneline yayılmış bölge müdürlüklerine bağlı işletme müdürlükleri tarafından yönetilmektedir. Çalışmada öncelikle belirlenen 10 adet muhafaza ormanı için arazi çalışması yapılmış ve ormancılık örgütünden sağlanan veriler analiz edilmiştir.

İlk muhafaza ormanı 1950 yılında ilan edilen Belgrad Muhafaza Ormanı'dır. Son ilan edilen muhafaza ormanı ise 2013 yılında ilan edilmiş olan Gündüzbey Muhafaza Ormanı'dır. Belgrad Muhafaza Ormanı'nın ilan edilmesinde en önemli faktör su kaynaklarının kalitesinin korunması ve halkın su ihtiyacının karşılanmasıdır. Gündüzbey Muhafaza Ormanı ilan edilme gerekçesinde en önemli faktör ise erozyon tehlikesidir.

Tablo 2.1'de ülkede mevcut muhafaza ormanlarının listesi verilmiştir. Bu tabloya göre; 2000 yılından bugüne kadar sadece 3 adet muhafaza ormanı ilan edilmiştir. Bu alanların hepsi de devamlı muhafaza ormanı statüsündedir. Geçici olarak ilan edilen muhafaza ormanı 2 adet, 50 yıl süreli ilan edilen muhafaza ormanı 2 adet ve 20 yıl süreli ilan edilen muhafaza ormanı ise 1 adettir. Toplam muhafaza ormanı içinde ormanlık alan 232.440,45 ha, ormansız alan ise toplam 20.506,69 hektardır. En küçük alana sahip muhafaza ormanı 16,00 ha ile Amasya Orman Bölge Müdürlüğü, Bafra Orman İşletme Müdürlüğü' ne bağlı Karacakışla Muhafaza Ormanı'dır. En büyük alana sahip muhafaza ormanı ise 32,770.00 ha alan ile Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Erzurum Orman İşletme Müdürlüğü' ne bağlı Tortum Gölü Muhafaza Ormanı'dır.

Tablo 2.1: Mevcut Muhafaza Ormanları (OGM, 2014).

Sıra No	Orman Bölge Müdürlüğü Adı	İli	Muhafaza Ormanı Adı	Orman Alanı (ha)	Ormansız Alan (ha)	Toplam Alan (ha)	Muhafazaya Ayrılış Tarihi	Statüsü
1	Adana	Adana	Kırıklı-Dörtler	4.973,00	-	4.973,00	01.02.2002	Devamlı
2	Adapazarı	Kocaeli	Keltepe	953,5	29	982,5	25.12.1973	Devamlı
3	Adapazarı	Adapazarı	Uludere	2.148,13	67,51	2.215,64	28.02.1977	Devamlı
4	Adapazarı	Kocaeli	Kartepe	2.185,00	13,5	2.198,50	27.04.1998	Devamlı
5	Adapazarı	Adapazarı	Sapanca Gölü	10.392,00	4	10.388,00	30.03.1998	Devamlı
6	Amasya	Samsun	Çamgölü	314,75	-	314,75	09.09.1964	Geçici
7	Amasya	Amasya	Saracuk Dere	752,36	141,4	893,76	18.08.1972	Geçici
8	Amasya	Tokat	Üzümlören	2.417,00	-	2.417,00	02.05.1978	Devamlı
9	Amasya	Samsun	Karacakışla	16	-	16	27.09.1998	20 yıl süreli
10	Amasya	Amasya	Kirazlıdere	1.321,00	-	1.321,00	03.09.1997	Devamlı
11	Ankara	Çankırı	Eldivan	2.725,50	1.060,00	3.785,50	16.08.1961	Devamlı
12	Ankara	Ankara	Beynam	857	755	1.612,00	01.07.1966	Devamlı
13	Ankara	Çankırı	Erikli-A.Ayva	8.611,50	8.628,00	17.239,50	23.10.1968	Devamlı
14	Ankara	Ankara	Yaylakent	3.041,00	-	3.041,00	17.10.1969	Devamlı
15	Antalya	Antalya	Alacadağ	1.474,10	221,4	1.695,50	10.07.1953	Devamlı
16	Antalya	Antalya	Çakallı-Belek	2.328,50	303	2.631,50	26.06.1970	Devamlı
17	Balıkesir	Balıkesir	Çaygören	1.408,50	790,5	2.199,00	29.12.1980	50 Yıl Müddetli
18	Balıkesir	Çanakkale	Atikhisar (Ç.Kale)	2.893,00	-	2.893,00	26.03.1980	50 Yıl Müddetli
19	Bursa	Bursa	Yalova Kaplıcaları	472,5	-	472,5	05.12.1962	Devamlı
20	Bursa	Bursa	Doğancı Barajı	2.385,00	-	2.385,00	30.03.1978	Devamlı
21	Bursa	Bursa	Gökçe Barajı	1.050,00	-	1.050,00	29.04.1985	Devamlı
22	Bursa	Bursa	Uludağ	3.384,60	167,9	3.552,50	22.04.1991	Devamlı
23	Elazığ	Tunceli	Karagöl (Zage)	4.320,00	680	6.330,00	21.04.1956	Devamlı
24	Elazığ	Tunceli	Mameki	180,5	7,5	188	22.08.1966	Devamlı
25	Elazığ	Bitlis	Tatvan	18.880,00	-	18.880,00	21.04.1969	Devamlı
26	Elazığ	Malatya	Gündüzbey	287,16	-	287,16	22.07.2013	Devamlı
27	Erzurum	Erzurum	Tortum Gölü	32.770,00	-	32.770,00	26.06.1970	Devamlı
28	Isparta	Isparta	Kızıldağ	213,6	336,2	549,8	16.04.1959	Devamlı
29	Isparta	Isparta	Akdağ	1.334,00	368	1.702,00	02.09.1961	Devamlı
30	Isparta	Isparta	Süçüllü	729	625	1.354,00	07.05.1971	Devamlı
31	Isparta	Isparta	Kepez	823,5	7	830,5	03.05.1996	Devamlı
32	İstanbul	İstanbul	Belgrad	5.077,62	159,8	5.237,42	02.11.1950	Devamlı
33	İstanbul	İstanbul	Elmalı Bendi	850,7	-	850,7	25.05.1984	Devamlı
34	İstanbul	Edirne	Ömeroba	1.995,95	-	1.995,95	12.12.1961	Devamlı
35	İstanbul	İstanbul	Terkos Gölü	5.970,00	-	5.970,00	22.12.1961	Devamlı
36	İstanbul	İstanbul	Azizpaşa- Fatih	2.549,50	-	2.549,50	02.03.1995	Devamlı

Tablo 2.1: (devam ediyor).

37	İzmir	Manisa	Kocamurluk	1.252,00	-	1.252,00	11.02.1955	Devamlı
38	İzmir	İzmir	Gümüldür	4.075,68	-	4.075,68	21.04.1969	Devamlı
39	İzmir	İzmir	Çatalkaya	4.498,00	-	4.498,00	30.09.1974	Devamlı
40	İzmir	İzmir	KaraGöl (Yamanlar)	1.263,94	-	1.263,94	17.12.1974	Devamlı
41	İzmir	İzmir	KaraGöl (Menemen)	412	35,5	447,5	03.08.1993	Devamlı
42	İzmir	İzmir	Meryemana	2.386,00	-	2.386,00	26.02.1996	Devamlı
43	Kastamonu	Kastamonu	Tosya Dağı	997	303	1.300,00	23.07.1964	Devamlı
44	Kastamonu	Kastamonu	Yaralıgöz	186	-	186	03.08.2010	Devamlı
45	Konya	Konya	İslibucak	6.794,50	-	6.794,50	15.01.1957	Devamlı
46	Konya	Konya	Yeşildağ	22.944,00	-	22.944,00	15.01.1957	Devamlı
47	Konya	Konya	Eşrefoğlu	6.726,50	-	6.726,50	12.03.1990	Devamlı
48	Konya	Konya	Kuğulugöl	3.863,50	-	3.863,50	14.05.1973	Devamlı
49	Konya	Konya	Sultandağları	19.421,00	-	19.421,00	04.09.1962	Devamlı
50	Konya	Konya	Apa Barajı	14.193,00	-	14.193,00	10.02.1969	Devamlı
51	Mersin	Mersin+Adana	Elmalı Boğazı	6.230,00	-	6.230,00	23.10.1971	Devamlı
52	Mersin	Mersin	Kadıncık	2.595,00	305	2.900,00	18.05.1978	Devamlı
53	Muğla	Muğla	Aksaz-Karaağaç	2.373,15	5.498,48	7.871,63	21.12.1982	Devamlı
54	Zonguldak	Bartın	Günye-Hasan Kadı	35	-	35	08.08.1961	Devamlı
55	Zonguldak	Bartın	İnkum	108,71	-	108,71	28.01.1964	Devamlı
TOPLAM				232.440,45	20.506,69	254.269,14		

2.2 Yöntem

Türkiye’ de muhafaza ormanlarının güncel ve hukuki durumunun yanı sıra kullanım durumunun araştırılmasını amaçlayan bu çalışma sırasında şu aşamalardan geçilmiştir;

Literatür taraması: Doğa kavramı, korunan alanlar, mutlak koruma alanları ve muhafaza ormanı kavramları yerli ve yabancı kaynaklardan incelenmiştir. Türkiye’ deki muhafaza ormanlarının hukuksal altyapısı, dünyadaki örnekleri ve Türkiye’deki durumu araştırılmıştır.

İncelenecek muhafaza ormanlarının seçilmesi: 10 adet muhafaza ormanı ayrılma kriterlerine (sel ve taşkın, erozyon, içme suyu ihtiyacı, çevre sağlığı, ulusal savunma vs.) göre seçilmiştir. Bunlar; Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı, Alacadağ Muhafaza Ormanı, Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı, Belgrad Muhafaza Ormanı, Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı, Karacakışla Muhafaza Ormanı, Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı, Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı, Sultandağları Muhafaza Ormanı ve İnkum Muhafaza Ormanı’ dır.

Seçilen muhafaza ormanları için araştırılacak değişkenlerin belirlenmesi: rnek muhafaza ormanlarıyla ilgili bilgi toplayabilmek için 36 değişkenden (sorudan) oluşan görüşme formu geliştirilmiştir. Bu form muhafaza ormanlarından sorumlu olan orman işletme şefleriyle yapılan görüşmeler esnasında doldurulmuştur. Görüşme formu ayrıca, seçilen muhafaza ormanlarının ortak bir şekilde değerlendirilmesine de imkân tanımıştır.

OGM muhafaza ormanı dosyalarının incelenmesi: OZM Daire Başkanlığı'na bağlı korunan alanlardaki muhafaza ormanı dosyaları incelenmiştir.

Bölge mdrlklerdeki ve işletmelerdeki muhafaza ormanı dosyalarının incelenmesi: rnek olarak seçilen muhafaza ormanlarının bağlı olduğu orman bölge müdürlüklerine ve orman işletme şefliklerine gidilerek muhafaza ormanlarıyla ilgili resmi belgeler incelenmiştir.

Arazi alışması: Belirlenen 10 adet muhafaza ormanına gidilerek öncelikle muhafaza ormanı yönetmeliği dikkate alınarak incelemeler yapılmıştır. Verilen izinler, alandaki eksiklikler, korunan alan statüsünün devam edip etmediği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen bilgi ve değişkenlerin değerlendirilmesi ve yorumu: Arazi gözlemleri, değişken sonuçları ve muhafaza ormanı ilan edilme dosyaları incelenerek muhafaza ormanlarının güncel durumları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM 3

BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1 Dünyada Muhafaza Ormanları

Ormanlar sağladığı imkânlarla göre yönetim bakımından kategorilere ayrılmıştır. Bunlardan ilki ülke ekonomisi için gerekli olan orman ürünlerini sağlayan "istihsal" (üretim) ormanlarıdır. Diğer ormanlar ise toplumun sosyal yaşamı üzerinde olumlu etkiler yaratarak ülke ekonomisinin diğer bölümlerinde verimliliği arttıran ormanlar, yani muhafaza ormanları ve milli parklar olarak ifade edilmektedir.

Doğa koruma bilinci Dünya genelinde oluşmadan önce de, bugünkü anlamda ve doğa koruma adı altında olmasa bile bazı çalışmalar yapılmıştır. Milattan önceki dönemlerde bazı kavimler bazı ormanları kutsal sayarak sıkı bir şekilde korumuş (Krishna ve Sankar, 1997), Roma'da meyve ağaçlarının korunması için önlemler alınmıştır (Ant ve Stipproweit, 1985). Sürdürülebilir kalkınma anlayışında, sürekli kullanma-koruma ilkesine bağlı kalarak, doğal faktörlerin insanlar tarafından bu yükü kendi kendine kaldıracabileceği kadar kullanılmasını sağlamak ve gerekli önlemleri almak amacını taşıyan günümüz anlamında sistemli doğa koruma bilinci, dünya genelinde 1960'lı ve 1970'li yıllarda oluşmaya başlamıştır (Yücel ve Babuş, 2005).

3.1.1 Federal Almanya

Federal Almanya Cumhuriyeti'nin Federal Orman Yasası'nın 12. maddesi "Koruma Ormanlarına" ilişkindir. Bu maddedeki hükümlere göre şayet, kamu için önemli tehlike ve zararlar söz konusu ise ve bunların önlenmesi için belirli ormancılık tedbirlerinin alınması gerekli bulunuyorsa, bu gibi yerlerdeki ormanların koruma ormanı olarak ayrılacağı kabul edilmiştir. Koruma ormanlarının ayrılmasında, özellikle gaz zararları gibi çevre kirlilikleri, su ve rüzgâr erozyonu, kuraklık, sel ve çığ zararları, önemli kriterler olarak dikkate alınmaktadır. Adı geçen Federal Orman Yasasında ne gibi yerlerin koruma ormanı olarak ayrılacağı belirtilmemiş olup, her bir eyaletin özel orman yasalarında bu konuda hükümlere yer verilmiş bulunmaktadır. Bu hükümlerin incelenmesi, koruma ormanlarının ayrılmasındaki kriterlerin, eyaletlerin sahip oldukları koşullara bağlı olarak farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yine çeşitli eyaletlerin orman yasalarındaki koruma ormanlarına ilişkin hükümler arasında diğer birçok ülkeden farklı kriterlere de rastlanmaktadır. Örneğin; Bavyera Eyaleti Orman Yasasında, koruma ormanı olarak

belirtilen ormanlar arasında ‘‘komşu meşcereleri fırtına zararlarından koruma fonksiyonu’’na sahip ormanlar da yer almaktadır (Özdönmez ve Şad, 1983).

Bunun yanı sıra bazı eyaletlerin orman yasalarında Avusturya Federal Yasasında olduğu gibi ‘‘Koruma ormanı’’ ve ‘‘Koruyucu Orman’’ ile ilgili hükümler ayrı olarak ifade edilmiştir. Bütün eyaletlerde koruma ormanlarının ayrılması, yetkili ormancılık makamınca verilen idari kararlar aracılığıyla uygulanmaktadır. Ancak bazı eyaletlerde koruma ormanının ayrılmasında Bölge Planlama Dairesi’nin de görüşüne başvurulmaktadır.

Federal Almanya’ da koruma ormanlarında genellikle tıraşlama kesimleri ve aynı etkiye sahip ışıktandırma kesimleri yetkili makamların iznine bağlı kılınmıştır. Koruma ormanı fonksiyonunun muhafazası için gerekli olması halinde, bu izin bazı koşullara tabi bulunmaktadır. Örneğin; Bavyera Eyaleti Orman Yasasında şayet komşu meşcerelerde büyük bir fırtına zararından korkuluyorsa, bu takdirde koruma ormanında tıraşlama kesimi için izin verilmemektedir (Özdönmez ve Şad, 1983).

Koruma ormanlarının ayrılması kararı ile birlikte genellikle orman sahipleri tarafından yapılması ya da yapılmaması gereken hususlar kendilerine bildirilmektedir. Böylece koruma ormanlarının işletilmesi ile ilgili kısıtlamalar özel durumlara ve ihtiyaçlara göre saptanmaktadır.

1973 yılında Almanya ve Fransa tarafından iki ülke arasında ortak bir milli park kurmak amacı ile Avrupa Tabiat Parkları ve Milli Parklar Federasyonu (EUROPARC) kurulmuştur. Federasyon sonraki yıllarda genişleyerek günümüzde 36 ülkeden toplam 370 üye ile çalışmalarını sürdürmektedir. Federasyonun amacı korunan alan yönetiminde deneyim ve uygulamaların paylaşımı yolu ile uluslararası işbirliği sağlamaktır.

Genel olarak koruma ormanlarında söz konusu olan yasal kısıtlamaların bir tazminatı gerektirip gerektirmediği de yine özel durumlara göre kararlaştırılmaktadır. Örneğin; bir dik yamaç üzerindeki koruma ormanında tıraşlama kesimi yerine kesimlerin tedrici olarak gerçekleştirilmesi halinde, orman sahibine bir tazminat ödenmesi söz konusu olmamaktadır. Zira ormancılık tekniği esasen dik yamaçlar üzerinde bu tür bir kesim yöntemini gerektirmektedir. Fakat ormandan faydalanmada uzun süre devam eden kısıtlamalar halinde genellikle bir tazminat söz konusu olmaktadır (Özdönmez ve Şad, 1983).

3.1.2 Avusturya

1975 tarihli Avusturya Orman Yasası orman tanımını ormancılığın işlevlerini temel alarak tanımlamış olup muhafaza ormanlarını orman tanımına ilişkin 1. madde ile ifade etmiştir. Zira bu kanuna göre orman, 1. maddede sayılı işlevlerden en az birini yerine getiren ağaçlık alandır. 1. maddede bu işlevler dört grup halinde sayılmıştır. Bunlardan son üç tanesi; koruma işlevi, ideal fayda işlevleri ile iyileştirme ve rekreatif işlevleri olup bunun yanında koruma ormanları ile milli parkların bilinen fonksiyonlarını da içermektedir (Ayanoglu, 1995).

12 Ağustos 1975 tarihli Avusturya Federal Kanunu gereğince, genellikle rüzgâr, su vb. güçlerin etkisi altında bulunan toprakların korunmasını güvence altına almak için özel bir işlem gerektiren yerlerdeki ormanlar “Koruma Ormanı” olarak kabul edilmiştir. Söz konusu kanunun 21. maddesine göre (Özdönmez ve Şad, 1983):

- Hareketli kumul ve topraklar üzerindeki ormanlar,
- Şiddetli toprak taşınması ve erozyon tehlikesi bulunan yerlerdeki ormanlar,
- Yeniden orman yetiştirmenin, ancak çok güç koşullar altında mümkün olabileceği kayalık ve sarp yerlerdeki ormanlar,
- Yer ve toprak kayması tehlikesi bulunan yamaçlardaki ormanlar,
- Doğal orman sınırında yer alan bitki toplulukları ve bu yerlerde sınırı oluşturan orman kuşakları,

Koruma ormanı olarak sıralanmaktadır (Özdönmez ve Şad, 1983).

Öte yandan adı geçen yasanın 27. maddesi gereğince, insan topluluklarını, yerleşim yerlerini ve tesisleri çeşitli tehlikelere karşı koruyan ve ortaya çıkabilecek zararları azaltan bazı ormanların aşağıda belirtilen koruyucu nitelikteki işlevleri nedeniyle “koruyucu orman” olarak ayrılabilmesi belirtilmiştir:

- Çığ, kaya göçmeleri, taş yuvarlanmaları, toprak kaymaları, su yükselmeleri, rüzgâr vb. gibi tehlikelerden korunma,
- Hava kirliliğinin yol açtığı zararlardan korunma,
- Sağlık kaynaklarını, tesisleri ve endüstri bölgelerini koruma,
- Su üretiminin güvence altına alınması,
- Ulaşım ve taşıma tesislerinin korunması ve işlerliğinin sağlanması,
- Ulusal savunma hizmetinin gerçekleştirilmesi.

Yukarıda açıklanan koruma ormanları ile koruyucu ormanların tabi tutulacağı özel rejim ile ilgili işlemlerde söz konusu kanunda belirtilmiş bulunmaktadır. Kanunun 22. maddesinde koruma ormanlarında yapılan uygulama ve faydalanmayı düzenleyen hükümleri içermektedir. Bu madde hükümlerine göre, koruma ormanlarının ayrılmasına ve bu ormanlarda yapılacak kesimlerin düzenlenmesine ve orman sahiplerince alınacak önlemlerin belirlenmesi ile bu önlemlerin yerine getirilmesinin denetimine ilişkin görevler Tarım ve Orman Bakanlığı'na verilmiştir. Ayrıca koruma ormanlarının bakım ve ıslahının özel bir plana göre yapılacağı kanunda öngörülmüştür.

Öte yandan yukarıda adı geçen Federal Kanunun 31'inci maddesinde özel ormanların, koruma ormanı olarak ayrılmasından dolayı orman sahiplerinin uğrayacağı zararların tazminine ilişkin hükümlere de yer verilmiş bulunmaktadır.

Burada genel çizgilerle açıklanan koruma ormanlarından yapılacak yararlanmalar ve bu ormanların yönetimi ile ilgili hususlar 12 Temmuz 1977 yılında yürürlüğe konulan ‘‘Koruma Ormanı Yönetmeliği’’nde ayrıntılı bir biçimde gösterilmiş bulunmaktadır (Özdönmez ve Şad, 1983).

3.2 Türkiye’ de Muhafaza Ormanları

Türkiye’ de ormanların sağlıklı yapısı ile ormanların toprağı korumak ve rejimini düzenlemek konusundaki işlevleri dikkate alınarak ormancılık mevzuatında bazı ormanların ‘‘ muhafaza ormanı’’ olarak ayrılması kabul edilmiş bulunmaktadır.

Yürürlükte bulunan 1956 tarih ve 6831 sayılı Orman Kanunu gereğince bazı ormanların ve yerlerin koruma ormanı olarak ayrılabilceğı kabul edilmiştir. Muhafaza ormanları hem sürekli hem de geçici muhafaza ormanı olarak iki ayrı şekilde ayrılabilir. Muhafaza ormanlarının başta erozyonu önleme olmak üzere, hidrolojik, toplum sağlığı, ulusal savunma ve rekreasyonel işlevleri bulunmaktadır. Muhafaza ormanı olarak ayrılacak alanlarda öncelik verilen ormanlık alanlar aşağıdaki gibi özetlenebilir (REGA, 1984):

- Bir ormanın, maki ve fundalığın veya sahipli yerin sürekli olarak muhafaza ormanına ayrılabilmesi için 3. maddedeki şartlardan en az birinin mevcudiyeti yeterlidir. Bu şartlardan hepsini veya birkaçını bünyesinde toplayan yerler muhafaza ormanına ayrılmada öncelik kazanır.

- Devlet ormanlarının geçici süreli muhafaza ormanına ayrılabilmesi için: a) Herhangi bir şekilde tahrip edilmiş olması, b) Yangın görmüş olması, c) Belli bir sürede üretim ormanı haline gelmesinin planlanmış bulunması şartı aranır.

3.2.1 Türkiye’ de Muhafaza Ormanlarının Tarihçesi

Orman ilk kez 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı Orman Kanunu’nda tanımlanmıştır. Bu kanunun tatbikinde kendi kendine yetişmiş veya emekle yetiştirilmiş olup herhangi bir çeşit orman hâsılatı veren ağaç ve ağaççıkların toplu halleri yerleri ile beraber orman sayılır. Sazlıklar ve muhitin tabiatı itibari ile koru ve baltalık yapılamayan veya step florası ile örtülü yerler her çeşit dikenlik ve fundalıklarla, parklar ve ormanlara bitişik olmayan beş hektardan az sahipli arazi üzerindeki ağaç ve ağaççıklar orman sayılmaz.

3116 sayılı Orman Kanunu’nun 43.maddesi gereğince muhafaza ormanı ayrılma kriterleri; ormansızlık yüzünden arazi kayma ve yağmurlarla yıkanma tehlikesine maruz olan yerlerdeki ormanlarla meskûn mahallerin havasını, demiryollarını, şoseleri, ziraat edilen mahalleri çığ, sel gibi zararlardan koruyan ve buraları toz fırtınalarına karşı muhafaza eden, nehir dolmalarının önüne geçen, memleket müdafaası için muhafazası zarurî olan ormanlar İcra Vekilleri Heyeti (Bakanlar Kurulu) kararı ile muhafaza ormanı olarak ayrılabilirler.

3 Nisan 1950 tarihli 5653 sayılı kanunla ilk kez 3116 sayılı Orman Kanunu’nda yer alan muhafaza ormanlarının tanımında değişiklikler yapılmıştır. Burada 3116 sayılı kanunda muhafaza ormanı olarak ayrılabilcek yerleri belirleyen hüküm kapsam yönünden biraz daha genişletilmiş (tahrip edilmiş veya yangın görmüş orman alanlarını da kapsamaya başlamış) olmakla beraber, var olan ilke ve hükümlerinde herhangi bir değişiklik yapmamıştır (Eryılmaz, 1990).

Türkiye’de ormanların Amenajman Planları ile işletilmesi zorunluluğu, 1917 yılında (Kutluk’ a göre 24 Nisan 1333 ve Hafner’ e göre 5 Mayıs 1917) çıkarılan ‘‘Ormanların Usulü İdare Fenni yeleri Hakkında Kanun’’ adını taşıyan ilk Orman Amenajman Kanunu ile başlar. Bu kanunun 2. maddesinde, özel kişilere ve köylere ait ormanlar dışta kalmak üzere, devlete ait Koru ve Baltalık Ormanlarının İşletme Planları (Amenajman Planları) ile işletileceği, 3. maddesinde İşletme Planlarının da Ticaret ve Ziraat Nezareti (Tarım ve Orman Bakanlığı) tarafından hazırlanacak Usulü İdare Fenniye Talimatnamesi (Orman Amenajman Yönetmeliği)’ne göre düzenleneceği, 4. maddesinde de Kati Amenajman Planları

yapılamayan ormanların Muvakkat İşletme Planları ile işletileceği öngörülmüştür (Eraslan, 1984).

1924 yılında çıkartılan 504 sayılı “Türkiye’ de Mevcut Bilumum Ormanların Fenni Usulü İdare ve İşletmeleri Hakkında Kanun” ile yürürlükten kaldırılmış ve bütün ormanların amenajman planlarıyla işletilmesi esası kabul edilmiştir. Bu kanunla devlet, ilk kez kendi dışındaki kişi ve kuruluşlara ait ormanlardan yapılan yararlanmayı düzenleyici bir tutum içine girmiştir. Yine bu kanunla devlet, ormanların koruyucu yararlarının önemini benimseyerek bazı ormanların “Muhafaza Ormanı” olarak ayrılmasını da öngörmüştür (OGM, 2014).

504 sayılı kanunun hükümlerine göre ilk uygulama 1924 yılında Belgrad Ormanı’nın korunmasına yönelik yapılmıştır. Belgrad Ormanı’nın içinde bulundurduğu tarihsel su bentleri nedeniyle mutlak suretle korunması için ormana girişlerin yasaklanması ve burada yapılacak her türlü teknik müdahalenin Orman Fakültesinin bilimsel denetiminde yürütülmesi kararlaştırılmış olsa da ilk uygulama ancak 1950 yılında başlatılarak İstanbul’daki Belgrad Ormanı (5387,43 hektar) 2 Kasım 1950 tarihinde muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır (OGM, 2014).

Yine, 6831 sayılı Orman Yasası’nın 23. maddesinde muhafaza ormanlarının ayrılma koşulları ve yönetimine ilişkin esaslar ilgili bakanlık tarafından saptanacağı belirtilmiş olduğundan, bu hükme uyularak 1959 yılında “Muhafaza Ormanlarının Ayrılma Şart ve Esasları ve Müddetleri ile Sureti İdare ve Islahı ve Bunlardan Faydalanma Şekilleri Hakkındaki Talimname” adlı bir yönetmelik çıkartılmıştır (Özdönmez ve Şad, 1983). Bu yönetmelik 13/08/1984 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan “Muhafaza Ormanlarının Ayrılması ve İdaresi Hakkında Yönetmelik” (REGA, 1984) ile yürürlükten kaldırılmıştır. Günümüzde muhafaza ormanları 1984 yılında yürürlüğe giren yeni yönetmelikle 6831 Sayılı Orman Yasası’nın muhafaza ormanlarına ilişkin 23. ve 24. maddelerine göre ayrılmakta ve yönetimine ait şekil, şart ve esaslar belirlenmektedir.

Bu yönetmeliğe göre muhafaza ormanları sürekli ya da geçici süreli olarak iki şekilde ayrılabilir. Sürekli olarak ayrılacak muhafaza ormanlarında; a) Çığ, arazi kayması ve erozyon nedeni ile bir afetin oluşması muhtemel yerlerde bulunması, b) Yerleşim merkezlerinin çevre sağlığını olumlu yönde etkilemesi, c) Kara ve demiryolları ile yerleşim yerlerini toz ve kum fırtınalarına karşı koruması, d) Baraj, göl ve nehir yataklarının

dolmasını engellemesi, e) Yurt savunması için korunmasının zorunlu görülmesi ve f) Muhafaza ormanlarının tamamlanması için bunlara eklenmesi lazım gelen sahipli yerlerden olması esas ve şarttır. Geçici süreli olarak ayrılacak muhafaza ormanlarında ise; a) Herhangi bir şekilde tahrip edilmiş olması, b) Yangın görmüş olması ve c) Belli bir sürede üretim ormanı haline gelmesinin planlanmış bulunması şartı aranmaktadır (REGA, 1984).

3.2.2 Türkiye’ de Muhafaza Ormanlarının Güncel Durumu

Günümüzde Türkiye’de 254,269.14 ha alanı kapsayan 55 muhafaza ormanı bulunmaktadır (Tablo 3.1). Muhafaza ormanlarının 50’si sürekli, 5’i ise geçici süreli olarak ayrılmıştır. İlk muhafaza ormanı daha öncede belirtildiği gibi 1950 yılında muhafazaya ayrılmış olan İstanbul Belgrad Muhafaza Ormanı, sonuncusu ise 2013 yılında muhafazaya ayrılan Malatya Gündüzbey Muhafaza Ormanıdır (OGM, 2014). Muhafaza ormanlarının yönetimi Orman Genel Müdürlüğü’nce yapılmaktadır.

Tablo 3.1.’de 55 muhafaza ormanı için ayrılma gerekçeleri, alanları, ilan edilme tarihleri verilmiştir. Muhafaza ormanı ayrılma gerekçeleri içinde en çok göze çarpan erozyon, heyelan, sel ve taşkın tehlikesidir. Orman kuşağının korunması da ilan edilme sebeplerinin en önemli gerekçeleri arasında yer almaktadır. Çevre sağlığını korumak, halkın ihtiyaçlarına cevap vermek, su kaynaklarının korunması da ayrılma gerekçelerinde dikkate alınan hususlar arasındadır. Özellikle Adana, Sakarya, Kocaeli, Samsun, Amasya, Antalya, Yalova, Isparta, İstanbul, İzmir illerinde ilan edilme nedeni orman tahribatını önlemek ve usulsüz kesimlerin önüne geçmektir. Kısaca muhafaza ormanları; Kumsalların ve nehirlerin erozyonla dolmasını önleme, halka rekreasyon hizmeti sunma, çevrenin sağlığını koruma, yeşil dokunun korunması ile bölgenin turizm açısından gelişimine katkı sağlama, ormanların etkili korunmasını sağlama, sanayileşmeyi kontrol altına alma, kente içme suyu ihtiyacı sağlama gibi hizmetleri vardır.

Tablo 3.1: Muhafaza ormanlarının ayrılma gerekçeleri (OGM, 2014).

Muhafaza Ormanı Adı	Bulunduğu il	Muhafaza ormanı ayrılma gerekçesi
Belgrad	İstanbul	7 adet bent ve su kalitesine yaptığı katkı
Alacadağ	Antalya	Ormanların fazla tahribata maruz kalması yamaçlarda ağaçların kalmaması, yeni tarla açmaların önüne geçmek ve dere taşkınlarının narenciye bahçelerini tahrip etmesinin önlenmesi
Kocamurtluk	Manisa	Heyelan tehlikesi, tarım alanlarını sel ve taşkınlardan korumak, su kaynaklarının orman içinde olması ve şehre temiz hava sağlamak
Karagöl	Tunceli	Elazığ- Erzurum karayolunu çığ, heyelan ve sellere karşı korumak
Yeşildağ	Konya	Baraj gölünün korunması, su toplama hacminin daralmaması, erozyon tehlikesinin önüne geçmek
İslibucak	Konya	Baraj gölünün korunması, su toplama hacminin daralmaması, erozyon tehlikesinin önüne geçmek
Kızıldağ	Isparta	Su ihtiyacını karşılamak, tarım alanlarını sel ve taşkınlara karşı korumak, halkın mesire yeri ihtiyacını karşılamak, usulsüz kesimler ve haşere tahribatını önlemek
Terkos Gölü	İstanbul	Usulsüz kesimler, ormanların korunması, rüzgâr ve su erozyonunu önlemek, şehrin su ihtiyacını karşılamak
Eldivan	Çankırı	Ormanların tahrip edilmiş olması, yeni orman varlığının gelmesi, toprak taşınmasının önüne geçmek, köy halkının tarlalarının molozlardan korunmak istenmesi
Ömeroba	Edirne	Erozyon tehlikesi, usulsüz kesimler, memleket savunmasının zorunlu olması
Akdağ	Isparta	Sel tehlikesi, usulsüz kesim, erozyon tehlikesi, ormanların korunması
Günye-Hasankadı	Bartın	Heyelan tehlikesi, sel ve hayvan otlatma sebebiyle orman örtüsünün aşırı tahrip olması
Sultandağları	Konya	Erozyon tehlikesi
Yalova Kaplıcaları	Yalova	Termal tesisleri erozyon ve sellerden korumak, usulsüz, kaçak kesimler ve hayvan otlatılmasını önlemek, derelerin normal akışlı hale gelmesi ve toprak yıkanmasının önüne geçmek
Tosya Dağı	Kastamonu	Erozyon tehlikesi, kaynak suyu elde etmek
Çamgölü	Samsun	Turistik özellik, sanayileşmenin önüne geçmek, doğal yapının korunmak istenmesi, halka dinlenme ve eğlenme için imkân sağlanmak istenmesi ve turizmi teşvik etmek
İnkum	Bartın	İnkum plajının doğal güzelliğini korumak, erozyon tehlikesi, evleri sel ve taşkınlardan korumak

Tablo 3.1: (devam ediyor).

Beynam	Ankara	İlmi araştırmalara değer biyolojik özellik göstermesi, Ankara' ya yakın olması, köylerin su düzenini sağlaması, erozyon tehlikesi
Mameki	Tunceli	Arazi kayması, arazinin yağmurlarla yıkanma tehlikesine maruz kalması, havanın korunması
Erikli-Aşağıayva	Çankırı	Erozyon tehlikesi, sel ve taşkınları önlemek, su ihtiyacını karşılamak, ormanların korunması ve köylülerin kuru ve baltalık alanlardan yakacak odun elde edebilmesi
Gümüldür	İzmir	İzmir-Gümüldür asfaltı ve tarım arazilerini erozyon sonucu oluşan sediment zararlarından korumak
Tatvan	Bitlis	Havanın korunması, erozyonu önlemek, orman tahribatının önüne geçmek
Apa Barajı	Konya	Baraj gölünü korumak, sel ve taşkınları önlemek, su rejimini düzenlemek ve devamlı olarak görülebilecek erozyonun önüne geçmek
Yaylakent	Ankara	Sel ve taşkınların önlenmesi, orman tahribatı ve otlatmanın engellenmesi, göletlerin dolmasının önlenmesi
Tortum Gölü	Erzurum	Erozyon tehlikesi, bozuk yerlerin imarı sağlanarak bitki örtüsünün kendini yenilemesi
Çakallı-Belek	Antalya	Tarım alanlarının kumla örtülmesini önlemek, karayolunu ve turizm tesislerini kum fırtınasından korumak, doğal güzelliği korumak
Elmalı Boğazı	Mersin	Bendin sedimentle dolmasını önlemek, yerleşim yerlerinin sel ve taşkınlardan zarar görmemesi
Sücutlü	Isparta	Usulsüz kesim, yağışların yüzeysel akışa dönmesini önlemek, sel ve taşkınları önlemek, ormanların korunması, içme suyu kaynağı, piknik alanı olarak kullanılabilir olması
Saracukdere	Amasya	Aşırı otlatma, arazi kaymaları, insan baskısı, sel ve taşkınların önlenmesi
Kuğulugöl	Konya	Ormanların korunması, çevre sağlığı, göllerin korunması, erozyon tehlikesi ve su ihtiyacını sağlamak
Keltepe	Kocaeli	Ormanların korunması, su rejiminin düzenlenmesi, sanayi kirliliğinin azaltılması ve erozyonun önüne geçmek
Çatalkaya	İzmir	Erozyon tehlikesi, şehrin havasını koruması, halkın dinlenme ve eğlenme ihtiyacını karşılaması, savaş durumunda gerekli askeri tesisi barındırması

Tablo 3.1: (devam ediyor).

Karagöl (Yamanlar)	İzmir	Erozyon tehlikesi, ormanların korunması, verimli hastalara hizmet veren izinli tesislerin olması, halka piknik yeri hizmeti sunması, yurt savunması için askeri tesislerin olması, vericilerin olması, arıcılık için değerli çamların olması
Uludere	Sakarya	Sel nedeniyle oluşacak can ve mal kaybını önlemek, taşkınların önüne geçmek
Kadıncık	Mersin	Erozyon tehlikesi, baraj gölünün korunması, içme suyu ihtiyacını karşılamak
Üzümlören	Tokat	Erozyon ve heyelanın önlenmesi, sel ve taşkınların önüne geçmek, verimli tarım arazilerini korumak
Doğancı Barajı	Bursa	Barajın siltasyondan korunması, erozyon kontrolü ve sediment hareketlerinin durdurulması
Atık Hisar	Çanakkale	Bitki örtüsünün azalması, erozyon ve heyelan tehlikesi, barajın korunması
Çayören	Balıkesir	Erozyon ve heyelan tehlikesi, Çayören barajının korunması
Aksaz-Karaağaç	Muğla	Askeri maksatlar
Elmalı Bendi	İstanbul	Bendin sedimentle dolmasını önlemek, yerleşim yerlerinin sel ve taşkınlardan zarar görmemesi
Gökçe Barajı	Yalova	Erozyon tehlikesi, Gökçe Barajının ömrünü uzatmak
Eşrefoğlu	Konya	Baraj gölünün korunması, su toplama hacminin daralmaması, erozyon tehlikesinin önüne geçmek
Uludağ	Bursa	Çevre sorunlarına çözüm bulabilmek, tahribat, açma ve usulsüz yerleşim, ormanların korunması, halkın rekreasyon ihtiyacını karşılamak
Karagöl(Menemen)	İzmir	Çevre ve halk sağlığı, erozyon tehlikesi, İzmir halkının yoğun şekilde ziyaret ettiği yerlerden olması
Azizpaşa-Fatih	İstanbul	Hava kirliliği ve gürültünün önlenmesi, içme suyu sağlanması, rekreasyon hizmeti, ormanların korunması, TEM otoyolunun ormanların bitişiğinden geçmesi, eğitim ve öğretime katkısı, yoğun baskı ve tehdit altında olması, yurt savunması, arazinin kıt, rantının büyük olması nedeniyle çeşitli izin ve irtifak hakkı taleplerine konu olması
Meryemana	İzmir	Şehirlerarası yol güzergâhında bulunması, çevre sağlığı, yurt savunması ve turistik ve tarihi bir yörde olması

Tablo 3.1: (devam ediyor).

Kepez	Isparta	Sel ve erozyon tehlikesi, vejetasyon gelişmesinin sağlanması, otlatmanın önlenmesi
Kirazlıdere	Amasya	Erozyon tehlikesi, orman kuşağının korunması, mevcut fertlerin korunması ve bozulan fertlere ıslah çalışması olması, işgal ve faydalanmanın önüne geçmek
Sapanca Gölü	Sakarya	Çevre sağlığı, yeşil dokunun korunması, sanayileşmenin önüne geçmek, içme suyu kaynağı olması sebebiyle oluşacak kirliliğin önüne geçmek
Kartepe	Kocaeli	Su rejimini düzenlemek, çevre sağlığına katkısı, yeşil çevrenin korunması, turizm açısından katkı sağlaması, sanayileşmenin önüne geçmek
Karacakışla	Samsun	Erozyon tehlikesi, alandaki bitkilerin ormancılık faaliyetlerine faydalı olacağı düşüncesi
Kırıklı-Dörtler	Adana	Baraj gölünün korunması, orman açılmasının önlenmesi, orman baskısının azaltılması
Yaralıgöz	Kastamonu	Çığ ve heyelan tehlikesi, floranın korunması
Gündüzbey	Malatya	Erozyon tehlikesi, içme suyu ihtiyacının karşılanması ve rezerv alanının güvence altına alınması

Muhafaza ormanlarını orman rejimi içindeki korunan alanlardan biri olarak değerlendiren Kuvan (2012), Türkiye’deki muhafaza ormanlarının Uluslararası Doğa Koruma Birliği’nin (IUCN-International Union for Conservation of Nature) yapmış olduğu korunan alan tanımına tam olarak uymadığı ve Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) korunan alan sınıflandırmasında karşılığının olmadığını belirtmektedir.

Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) korunan alan sınıflandırma sistemi ormanlar ve diğer ekosistemleri içeren alanlardan oluşmaktadır. Bu sistemde bazı korunan alanlar yoğun bazıları ise daha düşük düzeyde orman alanları içerebilmektedir. Avrupa’da Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı sürecinde, Avrupa ormanlarındaki korunan alan statülerine açıklık getirmek için bir “Korunan orman alanları sınıflandırma sistemi” geliştirilmiştir. Bu sınıflandırma sisteminde Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) sınıflaması içerisinde bulunmayan, temel yönetim amacı ormanların koruyucu işlevlerini sürdürmek olan “Toprak ve su koruma, doğal felaketlere-risklere karşı korunma gibi koruyucu işlevlerin sürdürülmesi amacıyla yönetilen alanlar” diye yeni bir korunan alan statüsü tanımlanmıştır. Taze (2008)

de muhafaza ormanlarının ayrılma amacının alanının kendi içerisinde bir koruma olmadığını, bu alanın muhafazasının başka alanları korumaya elverişli olduğunu, dolayısıyla muhafaza ormanlarının korunan alan değil, koruyan alan olduğu ve bu amaçla yönetilen bir alan olduğu şeklinde yorumlamaktadır.

Günümüzde ormanların odun hammaddesi üretimi dışında su döngüsü üzerindeki olumlu etkileri, toprağı ve toprak verimliliğini koruması, sağlık, iklim ve karbon döngüsü üzerindeki olumlu etkileri gibi değişik fonksiyonlarının çok iyi anlaşılmış olmasına rağmen Türkiye’de halen çok az sayıda muhafaza ormanı bulunmaktadır. Bu ormanların yönetim bakımından ihmal edildiğı düşünölmektedir. Ayrıca muhafaza ormanlarıyla ilgili yapılmış bilimsel araştırmalar neredeyse yok denecek kadar azdır. Bu çalışmalar şunlardır;

Özdönmez ve Şad (1983) muhafaza ormanının tanımını, özelliklerini ve işlevlerini ortaya koyduktan sonra Türkiye’de muhafaza ormanlarının tarihsel gelişimini ve çalışmanın yapıldığı dönemdeki güncel durumlarını değerlendirmişlerdir. Ardından Avrupa’daki bazı ölkelerle Türkiye’yi karşılaştırarak muhafaza ormanlarının ayrılması, amenajmanı ve yönetimi üzerine değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Ayanoğlu (1995) ise muhafaza ormanları ile milli park kavramlarını hukuksal açıdan karşılaştırarak yorumlamıştır.

Alan araştırmasına dayalı olan çalışmaların ise sadece üç muhafaza ormanında (Beynam Muhafaza Ormanı, Belgrad Muhafaza Ormanı ve Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı) yoğunlaştığı görölmektedir. Ancak bu çalışmalar da muhafaza ormanları ve onların yönetimleriyle direkt alakalı değildir. Örneğin: Güzenge (2013) Çakallı-Belek Muhafaza ormanının 1997-2006 ile 2011-2020 dönemlerindeki iki amenajman planlarını karşılaştırarak turizm tahsislerinden dolayı muhafaza ormanı alanının azaldığını ortaya koymuştur. Çağlayan (1999), Belgrad Muhafaza Ormanının rekreasyonel talep özelliklerini belirlerken, Kurum (1992) Beynam Muhafaza Ormanı ve yakın çevresinin rekreasyonel açıdan koruma-kullanım ve planlama ilkelerini saptamaya çalışmıştır. Gündüz ve Akpınar (2002) ise Beynam Muhafaza Ormanının rekreasyonel taşıma kapasitesini belirlemiştir.

Bu çalışmaların dışında Belgrad Ormanı’nı tehdit eden etmenleri bilimsel temellere dayandırarak tespit etmek, çözüm yolları sunmak ve bu konuda kamuoyu oluşturmak için bir panel düzenlenmiştir. Panelde sunulan bilimsel çalışmalar ÇEKÖL Vakfı tarafından basılan “Belgrad Ormanı- Sorunlar ve Çözüm Yolları” adlı kitapta toplanmıştır. Bu kitapta; Asan ve Sağlam (2013) Belgrad Ormanı’nın ekosistem özelliklerine, Aydın ve ark. (2013) Belgrad Ormanı özelinde Türkiye’de korunan alanların hukuksal statülerine, Kuvan (2013)

Türkiye'deki korunan orman alanları ve bu alanların uluslararası düzeyde karşılık gelen alanlarla mukayesesine, Tolunay ve ark. (2013) Belgrad Ormanı'nın doğal ekosistemlerini tehdit eden etmenlere, Hızal ve ark. (2013) Belgrad Ormanı'nın memeli hayvan türlerine ve habitat sorunlarına, Şengönül ve Serengil (2013) Belgrad Ormanı su kaynakları ve sorunlarına, Uzun ve Çağlayan Kaptanoğlu (2013) Belgrad Ormanının rekreasyonel kullanım ve sorunlarına değinmişlerdir.

3.2.3 Türkiye' de Muhafaza Ormanlarının Hukuksal Durumu

Özdönmez ve Şad (1983) 1870 yılında çıkarılmış olan Orman Nizamnamesi'nin yürürlüğe girmesinden önceki ve sonraki yıllarda ülke genelinde olmayan fakat ormansızlığın ya da orman tahribatının doğurduğu olumsuz koşulların görüldüğü yörelerde çeşitli amaçlarla ağaçlandırma çalışmaları yapılmasına ve orman tahribatının önlenmesine yönelik girişimleri, bir bakıma muhafaza ormanı kavram ve anlayışının Türkiye'deki ilk belirtileri olarak yorumlanabileceğini ifade etmektedir.

Daha öncede bahsedildiği gibi; Türkiye'de her ne kadar muhafaza ormanlarıyla ilgili ilk yasal düzenleme 1924 yılında yapılmış olsa da, 1950 yılından itibaren bazı alanlar muhafaza ormanı olarak ayrılmaya başlanmıştır (OGM, 2014).

Muhafaza ormanı ilk kez 3116 sayılı kanunda tanımlanmıştır. Bu kanuna göre, "ormansızlık yüzünden arazi kayma ve yağmurlarla yıkanma tehlikesine maruz olan yerlerdeki ormanlarla meskûn mahallerin havasını, demiryollarını, şoseleri, ziraat edilen mahalleri çığ, sel gibi zararı ardan koruyan ve buraları toz fırtınalarına karşı muhafaza eden, nehir dolmalarının önüne geçen, memleket müdafaası için muhafazası zaruri olan ormanlar "muhafaza ormanı" olarak ayrılabilirler (md.43). Aynı kanunun 117. maddesinde ise muhafaza ormanlarında işlenecek suçlara karşılık verilecek cezalar tanımlanmaktadır (Özdönmez ve Şad, 1983).

6831 sayılı kanunun bu hükümlerine dayanılarak 24/8/1959 tarihli "Muhafaza Ormanlarının Ayrılma Şart ve Esasları ve Müddetleriyle Sureti İdare, İmar ve Islahı ve Bunlardan Faydalanma Şekilleri Hakkında Talimatname" ("OGM.' nin 24/8/1959 günlü ve şb.5.5-5879-2 sayılı teklifi, Bakanlık Makamının 11/9/1959 günlü olurları ile yürürlüğe konmuştur.

Bu talimatnamede daimi veya geçici olarak ayrılmanın hangi esaslara göre saptanacağı belirlenmiş, "muhafaza ormanlarının idare-imar ıslah ve bunlardan faydalanma şekilleri" başlığı altında muhafaza ormanları devamlı ve geçici olarak iki kısımda mütalaa edildiği (md.17), muhafaza ormanı olarak ayrılması uygun görülecek yerler için birer amenajman

planı düzenleneceği (md. 1), bu planların Orman Umum Müdürlüğü'nce onaylanıp yürürlüğe konacağı (md.21), muhafaza ormanlarının vüsatı müsait olduğu takdirde bölge şefliği halinde idare edileceği (md.27) ve bu ormanların harita, plan ve raporlarının tanzimi, sınırlandırılması, buralarda her türlü tesisin yapılması gibi idare, imar ve muhafazalarına müteallik her türlü masrafların Orman Genel Müdürlüğü döner Sermayesindeki orman bakım masrafları tahsisatından karşılanacağı hükümleri mevcuttur (md.31).

Geçici muhafaza ormanlarının aslında çeşitli şekillerde tahrip edilmiş istihsal ormanı oldukları, bu durumlarının geçici olduğu, imar ve ıslah edildikten sonra yeniden istihsal ormanı haline dönüşmeleri nedeni ile istihsal ormanlarından ayrı düşünölemeyecekleri kanaatine varılmıştır (Ayanoglu, 1995).

Devamlı muhafaza ormanları ise, kendileri dışında bir takım objeleri korumaktadırlar, yani, bu objelerin varlığı daimi muhafaza ormanlarının varlığına bağılıdır. Bu dunumda muhafaza ormanlarının bu tipinin, genel ormancılık amaçları dışındaki bazı amaçlara hizmet ettikleri gerekçesiyle, bazı yazarlarca, ormanların girdiği kamu malı grubunun dışındaki bir mal grubuna girdikleri iddia edilmektedir. Hatta değişik amaçlara hizmet eden farklı orman tipleri değişik devlet malları grupları arasına sokulabilecekleri ileri sürölerek, istihsal ormanlarının devletin özel malları arasına, muhafaza ormanları ile milli parkların da orta malları grubuna sokuldukları görölmektedir (Ayanoglu, 1995).

Bu talimatnameyi takiben OGM' ce 22.11.1978 tarihli "Muhafaza Ormanları. Milli Parklar ve Doğayı Koruma Alanlarının Ayrımında Kullanılacak Kriter ve Karar Esasları Teknik Kılavuzu" yürürlüğe konulmuştur. Bu kılavuz, muhafaza ormanlarının ayrılmasında uygulanacak teknik kriterleri göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Yukarıdaki hükümlerden de anlaşılaacağı gibi muhafaza ormanları evvela sadece koruyucu işlevleri düşünölerek tanımlanmış (3116 S.K.), daha sonra tahrip edilmiş veya yangın görmüş ormanlarda tanıma dahil edilmiştir. Buna rağmen mevcut tanımların muhafaza ormanlarının işlevlerinden hareketle yapıldıkları söylenebilir. Esasen diğer ölkelerin muhafaza ormanı tanımları da benzer şekilde yapılmıştır.

Bu açıklamalardan anlaşıldığı gibi, muhafaza ormanları, devlet orman varlığının bir parçasıdır (6831 sayılı Orman Kanunu). Yönetimi yine aynı tüzel kişiye yani OGM' ne aittir. Muhafaza ormanlarına bu niteliği veren iki önemli olgu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi devlet orman varlığının büyük bir parçasının öteden beri veya yangın, fırtına vs. gibi etkilerle

harap ve himayeye muhtaç bir duruma düşmüş olmasıdır. Burada, bizzat ormanın kendisinin korunması söz konusudur. İkinci olgu ise toprak, sel veya milli savunmadır. Bu durumda, buradaki orman parçasının sürekli ve koruma fonksiyonunu aksatmayacak bir biçimde muhafazası gerekir. Bunun için de özel bir işletme şekli uygulanır. Sonuç olarak, muhafaza ormanlarının (her iki tipinin de) Devlet ormanlarının bir parçası olduğunu, bunlardan bir kısmının aşırı derecede tahrip edilmiş olmaları nedeniyle yeniden istihsal ormanı şekline dönüştürülmek üzere geçici olarak, bir kısmının da normal fonksiyonlarının yanında ülke ekonomisi açısından vazgeçilmez bir koruma aracı şeklinde daimi olarak muhafaza ormanı olarak ayrıldığı, bu ayrımın hukuki statüde bir değişiklik yaratmadığı, sadece faydalanma veya bakım şeklinde bir değişiklik olduğu söylenebilir. Bu durumda, muhafaza ormanlarını kamu malları içerisinde ormanlardan farklı bir mal grubu şeklinde düşünmek doğru değildir. Burada sadece ormanların çeşitli fonksiyonları arasında bir öncelik meselesi vardır. İstihsal ormanlarında üretim fonksiyonu ön plana geçerken, muhafaza ormanlarında koruma fonksiyonu öne geçmektedir. Bu durum ormanın hukuki statüsünde bir değişiklik de yaratmamaktadır. Sadece şartların gerektirdiği biçimde özel işletme şekilleri uygulanmaktadır (Ayanoğlu, 1995).

3.2.4 Türkiye’ de Muhafaza Ormanlarının Ayrılma Süreci

Muhafaza ormanlarının ayrılması ve idaresi hakkında çıkarılan yönetmeliğin amacı 6831 Sayılı Orman Kanununun muhafaza ormanlarına ilişkin 23 ve 24. maddelerinin uygulanmasını düzenlemektir. Bu yönetmelik 6831 Sayılı Orman Kanunu’nun 23 ve 24. maddesindeki şartları taşıyan ormanların maki, fundalık ve sahipli yerlerin muhafaza ormanı olarak ayrılma ve yönetimine ait şekil, şart ve esasları kapsar.

Bir ormanın, maki ve fundalığın veya sahipli yerin sürekli olarak muhafaza ormanına ayrılabilmesi için bu alanların:

- Çığ, arazi kayması ve erozyon nedeni ile bir afetin oluşması muhtemel yerlerde bulunması,
- Yerleşim merkezlerinin çevre sağlığını olumlu yönde etkilemesi,
- Kara ve demiryolları ile yerleşim yerlerini toz ve kum fırtınalarına karşı koruması,
- Baraj, göl ve nehir yataklarının dolmasını engellemesi,
- Yurt savunması için korunmasının zorunlu görülmesi,
- Muhafaza ormanlarının tamamlanması için bunlara eklenmesi lazım gelen sahipli yerlerden olması esas ve şarttır (REGA, 1984).

Adı geçen yönetmelikte devlet ormanlarının geçici süreli Muhafaza Ormanına ayrılabilmesi için gerekli kriterler ise aşağıda belirtilmiştir:

- Herhangi bir şekilde tahrip edilmiş olması,
- Yangın görmüş olması,
- Belli bir sürede üretim ormanı haline gelmesinin planlanmış bulunması.

Muhafaza ormanlarının ülke açısından taşıdığı önemi daha iyi kavrayabilmek için aşağıdaki hususların göz önünde tutulması gerekir;

- Türkiye, morfolojik açıdan oldukça engebeli bir yapıya sahiptir,
- Orman varlığı genel olarak yetersizdir (toplam 22,3 milyon ha.)
- Ormanların coğrafi yayılımı düzensizlik göstermektedir.

Muhafaza ormanı ve koruma işletme sınıfı statüsüne bağlı olarak ayrılacak orman alanlarında amaç biyolojik çeşitliliğin korunması değildir. Bu ormanların ayrılmasındaki temel kıstas toprak ve su kaynaklarının muhafazası amacını taşıması veya sosyal ihtilafların bulunduğu sahalara olmalarıdır. Milli park ve tabiat parklarının mutlak koruma, tampon ve kullanma zonlarından oluştuğu dikkate alındığında, salt biyolojik çeşitlik korunmasına ayrılan sahaların yukarıdaki değerlerin bir miktar daha altında olduğu görülmektedir (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Türkiye orman varlığı genel olarak muhafaza ormanı karakteri taşımaktadır. Bu karakteri taşıyan alanlar genellikle kıyı şeritlerindeki yüksek yamaçlarda bulunduklarından, aşağıdaki yerleşim alanları, yol, ziraat arazisi gibi objeleri korumaktadırlar.

3.3 Muhafaza Ormanları Yönetimine İlişkin Bulgular

İncelenen muhafaza ormanları ayrıntılı biçimde bu bölümde yer almaktadır. Muhafaza ormanlarının güncel durumlarını gösterir fotoğrafları ve OBM'lerdeki muhafaza ormanı dosyalarından alınan bilgiler, arazi gözlemleri ile doğrulanarak verilmiştir. Çalışma yapılan muhafaza ormanlarının illere göre dağılımları Tablo 3.2' de gösterilmiştir.

Tablo 3.2: Seçilen Muhafaza ormanlarının illere göre dağılımı.

Sıra No	Orman Bölge Müdürlüğü	İli	Muhafaza Ormanı	Orman Alanı (ha)	Ormansız Alan (ha)	Toplam Alan (ha)	Muhafazaya Ayrılış Tarihi	Statüsü
1	Adana	Adana	Kırıklı-Dörtler	4.973,00	-	4,973.00	01.02.2002	Devamlı
2	Adapazarı	Adapazarı	Sapanca Gölü	10.392,00	4,00	10,388.00	30.03.1998	Devamlı
3	Amasya	Samsun	Karacakışla	16,00	-	16,00	27.09.1998	20 yıl süreli
4	Antalya	Antalya	Alacadağ	1.474,10	221,40	1,695.50	10.07.1953	Devamlı
5	Antalya	Antalya	Çakallı-Belek	2.328,50	303,00	2,631.50	26.06.1970	Devamlı
6	İstanbul	İstanbul	Belgrad	5.077,62	159,80	5,237.42	02.11.1950	Devamlı
7	İstanbul	İstanbul	Azizpaşa- Fatih	2.549,50	-	2,549.50	02.03.1995	Devamlı
8	Konya	Konya	Sultandağları	19.421,00	-	19.421,00	04.09.1962	Devamlı
9	Muğla	Muğla	Aksaz-Karaağaç	2.373,15	5.498,48	7.871,63	21.12.1982	Devamlı
10	Zonguldak	Bartın	İnkum	108,71	-	108,71	28.01.1964	Devamlı

3.3.1 Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı

Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı 1982 yılında Bakanlık oluru ile devamlı muhafaza ormanı olarak ilan edilmiştir. Muhafaza ormanının 2.373,15 ha' ı orman, 5.498,48 ha' ı orman içi açıklık alan olmak üzere toplam 7.871,63 ha devlet ormanı (Muhafaza ormanı olarak ayrıldığı tarih itibari ile Marmaris Orman İşletme Müdürlüğü sorumluluk alanı içerisinde 984,00 ha ormanlık alan, 3.606,00 ha orman içi açıklık olmak üzere toplam 4.590,00 ha, Köyceğiz Orman İşletme Müdürlüğü sorumluluk alanı içerisinde 1.389,15 ha ormanlık alan, 1.892,48 ha orman içi açıklık olmak üzere toplam 3.281,63 ha) Aksaz-Karaağaç devamlı muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır. Muhafaza ormanı olarak ayrılma gerekçesi; üç tarafının devlet ormanı, bir tarafının da denizle çevrili olan ve Muğla İli Marmaris ve Köyceğiz ilçeleri sınırları içerisinde kalan Aksaz-Karaağaç Koylarını içine alan muhafaza ormanının tamamı 25.01.1978 günlü olurla 99 yıllığına Deniz Kuvvetleri Komutanlığı adına irtifak hakkı tesis edilmiştir. Milli savunma açısından zaruri olması sebebiyle 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 23. Maddesi uyarınca devamlı muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır. Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı Muğla'ya 90 km, Köyceğiz' e 30 km. uzaklıkta yer almaktadır. Araçla rahatlıkla ulaşım sağlanabilmektedir. Muhafaza ormanının giriş kısmında ormanlık alanlar sol tarafında deniz bulunmaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı.

Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda ağırlıklı olarak Kızılçam ve Sığla türleri bulunmaktadır. Bunun yanında Fıstıkçamı ve Sakız ağaçları da alanda münferit olarak yer almaktadır. Ayrıca 83,9 ha alan Sığla Muhafaza Ormanı olarak geçmektedir. Sığla ilaç sanayi ve kozmetik alanlarında kullanılmaktadır. Bunun yanında kekik, defne, çamfıstığı üretimi yapılmaktadır. Bunun içinde öncelik köylüye verilmektedir. Köylü ormanda defne ve kekik için izin aldığı sürece yararlanabilmektedir. Fakat sığla endemik bir tür olduğu için köylü herhangi bir müdahalede bulunamamaktadır. Sığla ağacı ile ilgili ciddi önlemler alınmıştır.

Muhafaza ormanı içinde doğal alanlar olduğu gibi yapay yolla oluşturulmuş ormanlık alanlar da mevcuttur. Bunun en güzel örneği yapay yolla alana getirilmiş Fıstıkçamı ormanlarında görülmektedir. Fıstıkçamı, alan traktörle sürüldükten sonra alana getirilmiştir (Şekil 3.2). Ayrıca muhafaza ormanı içinde bakım çalışması yapılması gereken alanlar mevcuttur. Bazı ağaçlar bakım çalışması yapılmadığı için düzgün gövdeli değildir. Bunun yanı sıra alandan çıkarılması gereken ağaçlar da bulunmaktadır. Fakat alan koruma ormanı statüsünde olduğu için sıklık bakımı gibi ilk aralama çalışmaları da yapılmamaktadır.

Yaban hayatı; alageyik, yabani keçi gibi çeşitli canlıları da içinde barındırmaktadır. Muhafaza ormanı sınırları içerisinde bir de Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü' ne ait Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahası mevcuttur.

Şekil 3.2: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı ağaçlandırma çalışması.

Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı giriş kısmında Nam Nam Çayı bulunmaktadır. Bunun yanında kuru dereler de mevcuttur. Genel olarak alan incelendiğinde uyarı tabelalarının mevcut olduğu görülmektedir. Muhafaza ormanı sınırları içerisinde insanların konaklayabilecekleri doğa içinde zaman geçirebilecekleri aktif olarak faaliyet gösteren Ekincik Kamp alanı bulunmaktadır. Alanın 78.716.300,00 m²' lik kısmı milli savunma amaçlı ayrılmıştır (Tablo 3.3).

Tablo 3.3: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.

İzin verilen kurum/kişi	İzin türü	İzin tarihi	İzin süresi (Yıl)	İzin verilen alan (m2)	Muhafazaya ayrılış tarihi
Deniz Kuvvetleri Komutanlığı	Askeri maksatlar için	25.01.1978	99	78.716.300,00	21.12.1982

Muhafaza Ormanı içinde otlatma yasaktır. Fakat yapılan otlatma planına göre otlatmaya izin verilmektedir (Şekil 3.3).

Şekil 3.3: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda otlatma.

Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı Muğla Orman Bölge Müdürlüğü, Marmaris ve Köyceğiz Orman İşletme Müdürlüğü' ne bağlıdır. Köyceğiz Şefliğinden alınan bilgilere göre alan konumu itibariyle Köyceğiz ilçesi 'ne daha yakındır. İlgili personel sayısı 2'dir. Alanda askeri alanın ve özel çevre koruma alanlarının olması ayrıca yaban hayatı koruma ve geliştirme sahasının ve basralı (bitkiler üzerine yaşayan ve bitki özsuğu ile beslenen, delici-emici ağız yapısına sahip bazı böceklerin bitkiler üzerine bıraktıkları, mineral içeriğı yüksek ve şekerli sindirim artığı) alanların mevcut olması sınırlayıcı faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 3.4).

Tablo 3.4: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.

Muhafaza Ormanı Adı	Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı
İli / İlçesi	Muğla/Marmaris-Köyceğiz
Bölge Müdürlüğü	Muğla Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	21.12.1982
Alanı (ha)	7.871,63 ha
Konumu	İlçeye yakın
Rakımı	0-200 m
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	Muğla iline 90 km ve Köyceğiz'e 30 km
Ağaç Türü	Kızılçam, sığla, sakız ağacı ve fıstıkçamı

Tablo 3.4: (devam ediyor).

Hayvan Türü	Alageyik, yabani keçi vardır.
Sahanın Önceki Durumu	Devlet Ormanı
Personel Sayısı	2
Sınırlayıcı Faktörler	Askeri alanın olması, Özel çevre koruma alanları var. Ayrıca yaban hayatı geliştirme sahası mevcut ve basralı alanlar var.
Alanda öne çıkan suçlar	Yok
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Yok
Bina ve tesis izin durumu	Yok
Üretim durumu	Yok
Alanın statüsü	Alan 99 yıllığına muhafaza ormanı olarak ayrıldı. 10 yıllık süreyle amenajman planları doğrultusunda kontrolleri yapılmaktadır.
Alanın mülkiyet durumu	Alanın tamamı devlet ormanıdır. 7.871,63ha.lık muhafaza ormanının tamamı 99 yıllığına Deniz Kuvvetleri Komutanlığı adına irtifak hakkı tesis edilmiştir.
Avlanma izni	Yok
Bilgilendirme tabelası	Var
Muhafaza Ormanının Eğimi	Ortalama %30-35 arası

Alanda bulunan kızılçam ve fıstık çamı kozalakları suni tensilde kullanmak için toplanmaktadır (Şekil 3.4). Alanda avlanmak yasaktır. Bununla ilgili av yasağı tabelası bulunmaktadır. Ancak genel bilgilendirme tabelaları vardır (Şekil 3.5). Avlanmanın yasak olma nedeni ise koruma altında olan türlerin (alageyik vs.) neslinin devam etmesini sağlamaktır.

Şekil 3.4: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı' nda toplanan kozalaklar.

Şekil 3.5: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda bilgilendirme tabelaları.

Muhafaza ormanı sınırlarında kalan Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü' ne ait Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahası mevcuttur. Bu alanda herhangi bir bakım çalışması ve ormancılık faaliyeti yapılmamaktadır.

Alan içerisinde arıcılık faaliyetleri yapılmaktadır. İlçe Tarım ve Orman Bakanlığı'nın belirlediği ormanlık alanlarda, yol kenarlarından uzak mesafelerde arıcılık faaliyetleri yapılmaktadır. Basralı alanların olduğu yerlerde arıcılık mutlaka yapılmaktadır.

Muhafaza ormanında bina, taşlık sahalar yoktur. Alan içinde yerleşim yerlerine rastlanmamıştır. Yaklaşık eğim %30-60 arasındadır. Muhafaza ormanı içinde SİT alanı bulunmamaktadır.

Alanda Kızılçam ormanları mevcut olup doğal yolla alana gelmiştir. Ağaçlandırma sahaları da alanda yer yer bulunmaktadır. Kızılçam, fıstıkçamı yanında sakız ağaçları da bulunmaktadır. Ağaçlandırma sahasının olduğu alanda tepesi yenmiş sürgünler vardır. Bu da alanda hayvan baskısının fazla olduğunu göstermektedir.

Muhafaza Ormanının bir sınırında sınırlayıcı faktör olan Aksaz Askeri Bölgesi bulunmaktadır. Bu tesis milli savunma amaçlı olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.6).

Şekil 3.6: Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nda askeri bölge.

Muhafaza ormanı içinde vatandaşların rekreasyonel ihtiyaçlarını giderebileceği piknik alanı bulunmaktadır. Çıkabilecek orman yangınlarına karşı yangın emniyet yolları yapılmıştır. Alan belirli aralıklarla muhafaza memurları tarafından kontrol edilmektedir.

Muhafaza ormanı sınırlarında enerji nakil hattı (ENH) ve telefon direkleri bulunmaktadır. Fakat bu tür bilgiler OGM tahsis dosyalarında yer almamaktadır. Bu direklerin altındaki ağaçlar yangına imkân vermemek için dönem dönem kesilmektedir. Yangın müdahale binası muhafaza ormanı içinde yer almaktadır. Orman yangınları için emniyet yolları yapılmış olup herhangi bir tehlike anında müdahaleyi kolaylaştırmaktadır. Alan içinde çok sayıda tepe, sırt ve vadi bulunmaktadır. Bu da bazı yerlerde tehlikelere karşı müdahaleleri zorlaştırmaktadır.

3.3.2 Alacadağ Muhafaza Ormanı

Alacadağ Muhafaza Ormanı Antalya İli, Finike İlçesi, Alacadağ Köyü civarında 1.474,10 ha.'ı orman, 221,40 ha.'ı ağaçlık ve tarım arazisi olmak üzere toplam 1.695,50 ha' dır. Muhafaza ormanı olarak ayrılma gerekçesi;

- 1- Alacadağ ormanlarının Alacadağ köylüleri tarafından kaçakçılık ve tarla açmak suretiyle fazla tahribata maruz kalması,
- 2- Yoğun keçi otlatmasının ormana büyük zarar vermesi,
- 3- Alacadağ deresinin iki tarafının tamamen açılması ve sağanak halinde yağın yağmurları yamaçlarda tutacak ağacın kalmaması,
- 4- Civarda bulunan tarlaların bir iki senede yıkanarak taş yığını haline gelmesi ve verimsizleşmesi nedeniyle yeni tarla açma fiillerinin olması,

- 5- Alacadağ Deresi'nin zaman zaman taşması ve ovada bulunan narenciye bahçelerini su altında bırakması nedeniyle bu arazilerin her zaman büyük bir tehlike ile karşı karşıya bulunmasıdır.

İlçeye 20 km uzaklıkta bulunan Alacadağ Muhafaza Ormanı' na özel araçla ulaşım sağlanmaktadır. Alanın belirli bölgelerine araç girmediği için bu alanlara yaya olarak gidilebilmektedir.

Şekil 3.7: Alacadağ Muhafaza Ormanı.

Enerji ormanı olan alan 1950' den sonra muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır ve halen bu vasfını sürdürmektedir. Ağırlıklı tür olarak kızılçam, sedir, ardıç, meşe, diğer yapraklı türler, Akçaağaç ve Kayacık bulunmaktadır. Yüksek rakımlarda Sandal ağacı mevcut olup içerisinde münferit olarak Pırnal Meşesi barındırmaktadır. Odun dışı ürün olarak defne ve kekik üretilmektedir. Defne ağaçları, halk dilinde sarı yaylak (asıl adı Boyacı Sumağı) olarak anılmaktadır. Defne için üç yılda bir Eylem Planı yapılmaktadır.

Alanın rakımı 400-1100 m, eğimi %20-%80 arasında değişmektedir. Arazi fazla eğimli olduğu için kızılçam ormanlarının tamamında bakım çalışmaları yapılamamaktadır. Koruma vasfında olmasındaki asıl amaç Alacadağ deresinin zaman zaman taşması ve ovada bulunan narenciye, portakal bahçelerini su altında bırakmasıdır (Şekil 3.7).

Alanda 4-5 yıl öncesine kadar herhangi bir üretim çalışması yapılmamış olup birkaç yıldır yapraklı türlerde rehabilitasyon, ibreli türlerde bakım çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmalar Orman Genel Müdürlüğü izniyle yapılabilmektedir. Eğer genel müdürlük onay vermezse alanda herhangi bir çalışma yapılmamaktadır.

Alan içerisinde küçükbaş hayvancılığa yönelik üretim çiftliği bulunmamaktadır. Fakat sahanın yakınında hayvancılık yapılmaktadır. Belli alanlarda arıcılık faaliyetlerine izin verilmektedir. Akarsu ve gölet yoktur. Daha çok doğal sınırlar dikkat çekmektedir. Tepelik alanlar, sırtlar mevcuttur. Belirli bölgelerde alan sınırları içerisinde kalan kişilere ait mandalina bahçeleri bulunmaktadır (Şekil 3.8).

Şekil 3.8: Alacadağ Muhafaza Ormanı yangın kulesinden manzara.

Alanın bir kısmı vadide kalmaktadır. Alan 400 m rakımdan zirveye kadar muhafaza ormanı olarak ilan edilmiştir. Alanın arazi yapısı Limyra (yumuşak taş) taşıdır. Genel olarak yörenin gelir kaynağı portakal ve nar bahçeleridir. Bu yerlerde sulama işlemi kuyulardan sağlanmaktadır. Yörede turizm yatırımı bulunmamaktadır. Asarönü köyü sınırlarından başlayan yol muhafaza ormanının alt sınırını oluşturmaktadır. Muhafaza ormanının sınırları içinde kalmayan fakat çok yakın bir mevkide bulunan mesire yeri mevcuttur. İzin verilen tahsisler incelendiğinde genelde geçici izinlerin olduğu göze çarpmaktadır. Bazı tahsislerin ise izin süreleri belli değildir (Tablo 3.5).

Tablo 3.5: Alacadağ Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.

İzin verilen kurum/kışı	İzin türü	İzin tarihi	İzin süresi (Yıl)	İzin verilen alan (m2)	Muhafazaya ayrılış tarihi
İçişleri Bakanlığı	Su Tesisi	02.09.2008	10	5.290,00	10.07.1953
Türk Telekomünikasyon A.Ş.	Haberleşme Tesisi	14.11.2005	20	3.870,77	10.07.1953
Antalya İl Özel İdaresi	Su Tesisi	24.09.2011	1	2.316,36	10.07.1953
Köy Hizmetleri Genel Mdr.	Ulaşım	30.12.1992	49	20.000	10.07.1953

Tablo 3.5: (devam ediyor).

Köy Hizmetleri Genel Mdr.	Su Tesisi	20.08.2004	49	3.000	10.07.1953
Köy Hizmetleri Genel Mdr.	Gölet Tesisi	14.05.2002	49	280,00	10.07.1953
Milli Savunma Bakanlığı	ENH	14.05.1997	49	71.000	10.07.1953
İsmail Erol adına	Ulaşım	2011	20	2.937,98	10.07.1953
Antalya İl Özel İdaresi	Asarönü Sulama Gölet Tesisi	2012	-	1.899,53	10.07.1953

Alacadağ Muhafaza Ormanı bölge olarak Antalya Orman Bölge Müdürlüğü, işletme olarak ise Finike Orman İşletme Müdürlüğü' ne bağlıdır. Konumu itibariyle ilçeye yakındır ve rakımı yaklaşık olarak 400-1110 m arasında değişmektedir. Yabani hayvan olarak alanda tavşan, tilki, bıldırcın ve keklik ağırlıktadır. Elde edilen bilgilere göre alanda son yıllarda domuz sayısında bir artış görülmüştür. Evlerin bahçelerine kadar inmeye başlayan domuzlar yöre halkını oldukça tedirgin etmektedir. Canlandırma kesimleri yapılarak alana genç meşcerelerin gelmesi sağlanmaktadır. En fazla öne çıkan orman suçu kaçak otlatmadır (Tablo 3.6).

Tablo 3.6: Alacadağ Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.

Muhafaza Ormanı Adı	Alacadağ Muhafaza Ormanı
İli / İlçesi	Antalya/Finike
Bölge Müdürlüğü	Antalya Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	10.07.1953
Alanı (ha)	1.695,5 ha (2.307,1ha olan Muhafaza Ormanının 611,6ha' lık kısmının 28.03.1988 tarih ve 21 sayılı Bakanlık Oluru ile Muhafaza Ormanı Statüsü kaldırıldı.
Konumu	14km
Rakımı	400-1110 m
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	İlçeye 20 km
Ağaç Türü	Kızılçam, sedir, ardıç, meşe, diğer yapraklı, akçaağaç, kayacık
Hayvan Türü	Geyik yok. Tavşan, tilki, keklik ve bıldırcın
Sahanın Önceki Durumu	1950' den bu yana Muhafaza Ormanıdır. Eskiden Enerji Ormanıydı. Canlandırma kesimleri devam etmektedir. Alanda genç meşcereler bulunmaktadır.

Tablo 3.6: (devam ediyor).

Personel	İlgili muhafaza memuru
Sınırlayıcı Faktörler	Yok
Alanda öne çıkan suçlar	Kaçak otlatma
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Yok
Bina ve tesis izin durumu	Yok
Üretim durumu	Sıklık bakımı çalışmaları var. Üretime dayalı olmayan rehabilitasyon çalışmaları yapılıyor.
Alanın statüsü	Devamlı
Alanın mülkiyet durumu	Devlet Ormanı
Avlanma izni	Yok
Bilgilendirme tabelası	Yok
Muhafaza Ormanının Eğimi	%20-%80 arası değişen eğim alanları var. Sırtta doğru %80

Sınırlar sabitleştiği için alanda çok fazla suç görülmemektedir. Geçen yıldan bu yana kadar tutulan zabıt sayısı oldukça azdır. Göze çarpan suç; arı kovarı için sedir ağaçlarının kesilmesi olarak görülmektedir. Fakat bu suç oran olarak yok denecek kadar azdır. Yangın hariç kesme, işgal gibi suçlarla ilgili tutulan zabıt da çok az sayıdadır. Ufak tefek yangınlar olduğunda yangına sebep olan kişi veya kişiler bulunamazsa yangınla ilgili faili meçhul zabıtlar tutulmaktadır.

Alanda çitle çevrili kızılçam orijin deneme sahası bulunmaktadır (Şekil 3.9).

Şekil 3.9: Alacadağ Muhafaza Ormanı'nda Kızılçam Orijin Deneme Sahası.

Muhafaza ormanı içinde odun istif yerleri mevcuttur. Alanda kesim çalışmaları ve üretim devam etmektedir. Odun aktarım işi ise borularla sağlanmaktadır (Şekil 3.10).

Şekil 3.10: Alacadağ Muhafaza Ormanı'nda üretim.

Sahada genellikle yapraklı türler mevcut olduğu için tensil sahası bulunmamaktadır. Sıklık bakımı çalışmaları ve üretime dayalı olmayan rehabilitasyon çalışmaları yapılmaktadır.

Muhafaza ormanı içerisinde Yangın Emniyet Şeritleri bulunmaktadır. Bu da herhangi bir yangın anında ekiplerin ormana müdahalesini kolaylaştırmaktadır. Yine çok sayıda ENH ve su borusu ile bir adet su deposu bulunmaktadır.

Alacadağ Muhafaza Ormanı incelendiğinde ormanlık alanların doğal yolla gelmediği göze çarpmaktadır. Zamanında alan sedir ve kızılçam ile tamamen ağaçlandırılmıştır. Sarp, kayalık olan alanlar daha çok doğal haliyle bırakılmıştır.

Alan içerisinde yer yer iskân sahaları bulunmaktadır. Bu alanlar genellikle şahsa ait konutlardır. Portakal, nar bahçeleri yine muhafaza ormanı sınırları içerisinde kalmaktadır.

Alanın çok yakınında sınır komşusu olan bir taşocağı bulunmaktadır. Alanda yapılan incelemeler sırasında zaman zaman patlamalara denk gelinmiş ve yoğun bir toz bulutuyla karşı karşıya kalınmıştır. Bu da muhafaza ormanını olumsuz olarak etkilemektedir (Şekil 3.11).

Şekil 3.11: Alacadağ Muhafaza Ormanı sınırına yakın maden sahası.

Akdeniz Kabuk Böceği alanın en tehlikeli böcek türüdür. Bu nedenle bazı yerlerde bu böcek türüyle mücadele de feromon tuzakları kurulmuştur. Nisan’ dan sonra Haziranın 15’ine kadar zararı devam eden ve güz döneminde daha da artış gösteren bu zararlı için yeteri kadar feromon tuzağına denk gelinmemiştir.

Kontroller muhafaza ormanından sorumlu muhafaza memuru tarafından 4 ayda bir yapılmaktadır. Üretim yapılan alanlarda ise 15 günde bir kontroller yapılmaktadır.

Alanda üretim planları uygulanmaya devam etmektedir. Aynı zamanda Alacadağ köyü sınırına yakın yerlerde orman yangını riskinin önüne geçmek amacıyla Kızılçam üretimine izin verilmemektedir.

3.3.3 Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı

Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı İstanbul İli, Şişli, Kâğıthane, Eyüp ve Sarıyer İlçeleri sınırları içinde bulunmaktadır. Bakanlık oluru ile 1995 yılında 2.549,50 ha devlet ormanı sahası muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır. Ayrılma gerekçesi;

- 1- İstanbul’ da bugün için çok önemli boyutlara ulaşan, ileride büsbütün tahammül edilemez bir hal alacağı aşikâr olan hava kirliliği ve gürültüye karşı çok önemli ve etkili bir fonksiyon ifade etmekte oluşu,

- 2- Tarihi öneme sahip Hamidiye suyu ile diğer içme suyu kaynaklarına yataklık etmesi ayrıca Haliç' in yukarı havzasında bulunması nedeniyle Haliç Projesine fiilen katkıda bulunmakta oluşu,
- 3- Nüfusu büyük bir hızla artan ve yeşil alan ihtiyacı olan günden güne çoğalan İstanbul' a estetik rekreasyon bakımından çok önemli hizmetler sunmakta oluşu,
- 4- İstanbul'daki ekonomik faaliyetlerin dünyaya açılması, bu faaliyetlere ilişkin merkezlerin söz konusu ormanın hemen bitişiğinde yer alan Maslak mıntıkasında yoğunlaşması bu yönü ile de ormanın ülke tanıtımında hizmet vermekte oluşu,
- 5- Uluslararası Avrupa Otoyolunun (T.E.M) bu ormanların bitişiğinden geçmesi,
- 6- İ.Ü Orman Fakültesi'nin yakınında yer alması sebebiyle ormancılık eğitim ve öğretimine katkıda bulunması,
- 7- İstanbul' un Trakya yakasındaki yerleşim birimleri ile direkt temas halinde olması nedeniyle yoğun baskı ve tehdit altında bulunması,
- 8- Arazinin kıt, rantının çok yüksek olması sebebiyle çeşitli izin ve irtifak hakkı taleplerine sık sık konu olması, bu taleplerin idareyi zaman zaman sıkıntıya sokması,
- 9- İstanbul' un akciğeri konumunda olan yöre ormanlarının kati suretle daraltılmaya tahammülün kalmamış olması,
- 10- İstanbul İli için büyük öneme sahip Haliç' in dolmasının önlenmesi, Kağıthane ve Ayazağa gibi sel ve su baskınlarına maruz yerleşim yerlerinin korunması,
- 11- Sarıyer, Şişli, Eyüp ve Kâğıthane İlçeleri ile İstanbul' un hava kirliliğini büyük ölçüde önlemesi,
- 12- İstanbul' un hemen bitişiğinde olması sebebi ile yerleşim merkezlerinin çevre sağlığını olumlu yönde etkilemesi,
- 13- Yurt savunması için stratejik bir öneme sahip olmasıdır.

Muhafaza ormanı içindeki çitle çevrili alanlarda yapay yolla ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır. Bu önlem hayvan otlatılmasının yaratacağı zararları ortadan kaldırmak için alınmıştır (Şekil 3.12).

İlçeye 5 km uzaklıkta bulunan Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'na ulaşım araçla sağlanmaktadır. Yine yürüyerek alanın bazı bölgelerine ulaşım sağlanabilmektedir. Alanın hemen girişinde tensil sahaları mevcut olup üretim devam etmektedir. Kemerburgaz tarafı muhafaza ormanı statüsünü korurken, Ayazağa tarafı yerini daha çok halen faaliyet gösteren maden ocaklarına bırakmıştır. Alanda çok sayıda üretim amaçlı odun istif yerleri mevcut

olup çıkarılan orman emvalleri depolara götürülmeden önce orman içi istif yerlerinde muhafaza edilmektedir (Şekil 3.13).

Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı Kemberburgaz sınırları içinde kalmaktadır. Muhafaza ormanının bu sınırında 2012-2013 yıllarına ait tensil sahaları bulunmaktadır. Alanda doğal gençleştirme sahaları olduğu gibi dikimle gelen türler de mevcuttur.

Şekil 3.12: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı.

Şekil 3.13: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'nda üretim.

Orman işletmeye ait ekip binası muhafaza ormanı sınırı içinde yer almaktadır. Muhafaza ormanında acil müdahale edebilmek için yangın emniyet yolları bulunmaktadır. Bu da herhangi bir yangın anında ekiplerin ormana daha kolay ve çabuk müdahale etmesini sağlamaktadır.

Muhafaza ormanı sınırlarında 2014 yılına ait tensil sahası bulunmaktadır. 2016 yılında yapılan arazi çalışmasında o yıl çalışma yapılan tensil sahalarına da rastlanmıştır (Şekil 3.14).

Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'nda kontroller çalışma programına göre ilgili muhafaza memuru tarafından günlük 80 bölme olacak şekilde yapılmaktadır. Muhafaza ormanı sınırları içinde herhangi bir rekreasyonel faaliyeti yasaktır. Alan içinde ağırlıklı olarak çam türleri bulunmaktadır.

Şekil 3.14: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı gençleştirme sahası.

Sınırın Ayazağa tarafında Akdağlar maden ocağı bulunmaktadır. Aktif olarak faaliyet gösteren linyit maden ocağı 1981 yılında çalışmalarına başlamıştır (Şekil 3.15). Bu durum alanın muhafaza ormanı statüsünü bir nevi kaybettiğini göstermektedir.

Şekil 3.15: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı linyit maden ocağı sahası.

Yine çok sayıda açık işletme, altyapı, maden ocak izni tesisleri bulunmaktadır. Bu faaliyetler alanı doğal yapısından uzaklaştırmaktadır (Tablo 3.7). Eski yıllarda maden izni verilip daha sonra kapatılan maden alanlarında ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır.

Tablo 3.7: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.

İzin verilen kurum/kişi	İzin türü	İzin tarihi	İzin süresi (Yıl)	İzin verilen alan (m2)	Muhafazaya ayrılış tarihi
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Açık İşletme	16.10.2008/1327	10	50.878,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	20.10.2008/1520	10	1.873,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	10.09.2008/1164	10	417,02	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	16.09.2008/1249	10	11.974,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Tesis	10.09.2008/1165	10	2.543,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	10.09.2008/1166	10	625,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Tesis	20.10.2008/1513	10	4.092,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Açık İşletme	01.09.2008/1126	5	49.887,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Açık İşletme	20.08.2008/970	5	77.730,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	16.09.2008/1248	5	8.344,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Tesis	16.09.2008/1250	10	2.292,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Tesis	31.12.2008/2163	7	10.270,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	16.09.2008/1246	7	48.581,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	17.08.2009/377	7	38.433,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Tesis	15.11.2011/554	4	30.082,00	02.03.1995
Akdağlar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Açık İşletme	15.11.2011/554	4	20.059,00	02.03.1995
Aslan Çimento A.Ş.	Maden Ocak İzni	08.11.2010/156	5	163.156,00	02.03.1995
Aslan Çimento A.Ş.	Maden Ocak İzni	08.11.2010/157/A	5	161.428,00	02.03.1995
Aslan Çimento A.Ş.	Maden Tesis İzni	01.11.2010/144	5	40.776,00	02.03.1995
Aslan Çimento A.Ş.	Maden Altyapı Tesis İzni	18.11.2010/157/B	5	38.129,00	02.03.1995
Akçansa Çimento San. Ve Tic. A.Ş. (7679 ruh.)	Maden Ocak İzni	20.08.2008/967	9	64.945,00	02.03.1995

Tablo 3.7: (devam ediyor).

Akçansa Çimento San. Ve Tic. A.Ş. (7679 ruh.)	Maden Ocak İzni	20.01.2011/2	6	139.385,00	02.03.1995
Akçansa Çimento San. Ve Tic. A.Ş. (7679 ruh.)	Maden Tesis İzni	16.09.2008/1275	9	361,00	02.03.1995
Akçansa Çimento San. Ve Tic. A.Ş. (7679 ruh.)	Maden Altyapı Tesis İzni	16.09.2008/1276	9	47.968,50	02.03.1995
Akçansa Çimento San. Ve Tic. A.Ş. (8018 ruh.)	Maden Ocak İzni	16.04.2009/124	2	6.036,00	02.03.1995
Akçansa Çimento San. Ve Tic. A.Ş. (8018 ruh.)	Maden Tesis İzni	10.04.2009/228	2	86,00	02.03.1995
Akçansa Çimento San. Ve Tic. A.Ş. (8018 ruh.)	Maden Altyapı Tesis İzni	10.04.2009/227	2	978,00	02.03.1995
Bahar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Açık işletme	16.12.2008/1709	10	30.295,00	02.03.1995
Bahar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Tesis	31.12.2008/2170	10	9.990,00	02.03.1995
Bahar Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	31.12.2008/2173	10	9.676,00	02.03.1995
Hamidiye Kaynak Suları San. Tic. A.Ş.	Kaptaj ve su isale hattı	17.09.2010/127	3	8.944,97	02.03.1995
Kapıcıoğlu Er İnş. Mad. Ltd. Şti.	Açık işletme	10.09.2008/1136	5	61.325,00	02.03.1995
Kapıcıoğlu Er İnş. Mad. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	03.09.2008/1132	5	80.018,00	02.03.1995
Kapıcıoğlu Er İnş. Mad. Ltd. Şti.	Tesis	03.09.2008/1134	5	4.846,00	02.03.1995
Kapıcıoğlu Er İnş. Mad. Ltd. Şti.	Tesis	03.09.2008/1131	5	7.270,00	02.03.1995
Kapıcıoğlu Er İnş. Mad. Ltd. Şti.	Tesis	03.09.2008/1133	5	10.907,00	02.03.1995
İSTMAD Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Açık işletme	20.08.2008/964	9	17.196,30	02.03.1995
İSTMAD Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	16.09.2008/1281	9	57.509,00	02.03.1995
İSTMAD Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Tesis	17.09.2008/1306	9	3.594,00	02.03.1995
İSTMAD Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Açık işletme	20.08.2008/968	9	55.329,00	02.03.1995
İSTMAD Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Tesis	02.12.2008/1834	9	3.562,00	02.03.1995

Tablo 3.7: (devam ediyor).

İSTMAD Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Altyapı Tesis	02.12.2008/1879	9	31.438,00	02.03.1995
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı	Toprak Dolgu	23.05.2011/9	5	134.445,58	02.03.1995
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı	Şantiye ve Kantar Yeri	15.11.2011/01	5	676,00	02.03.1995
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı	Mezarlık Yeri	10.05.2011/53	49	171.724,00	02.03.1995
D.S.İ.	II. Merhale Proje	04.03.2011/13	25	13.834,00	02.03.1995
D.S.İ.	ENH	10.08.2006/55	15	5.139,00	02.03.1995
D.S.İ.	II. Merhale Proje	04.08.2003/30	49	22.386,00	02.03.1995
İGDAŞ	Doğalgaz hattı	09.09.2008/193	25	253,00	02.03.1995
Ferda Yıldız	ENH	16.11.2011/192	20	3.632,16	02.03.1995
Milli Eğitim Bakanlığı	Okul yeri-Ek derslik	22.08.2008/180	49	1.757,00	02.03.1995
Milli Eğitim Bakanlığı	Okul yeri	31.05.2007/111	49	6.857,00	02.03.1995
İSKİ Genel Müdürlüğü	Atık su tüneli	30.07.2008/150	29	353,00	02.03.1995
Rahman Kılıç	ENH	17.11.2004/647	25	390,00	02.03.1995
Şişli Belediye Başkanlığı	C Tipi Mesire Yeri	29.03.2007/55	10	104.200,00	02.03.1995

Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı bölge olarak İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlıdır. Şehre yakın olması ve arazi örtüsünün elverişli olması nedeniyle çok fazla tahsise konu edilmiş ve bir nevi istilaya uğramıştır.

Yapılan inceleme ve arazi çalışmalarına göre en fazla maden ocağı ve açık işletmeye verilmiş bir saha olması muhafaza ormanı statüsünün fiili olarak pek de devam ettirilmediğini gözler önüne sermektedir. Özellikle Ayazağa tarafında orman vasfının tamamen yitirildiği ifade edilebilir. Alanda öne çıkan bozulmaların nedeni; tabi ki tahsisler,

işgal ve usulsüz faydalanmadır. Bunun yanı sıra piknikçiler nedeniyle meydana gelen orman yangınları da sayılabilir.

Muhafaza ormanında 10 farklı ağaç türü bulunmaktadır. Alanda bakım çalışmaları yapılmakta olup odun üretimi devam etmektedir. Bilgilendirme tabelaları mevcuttur fakat bu uyarılara uyulması konusunda akıllarda soru işareti kalmaktadır (Tablo 3.8).

Tablo 3.8: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.

Bölge Müdürlüğü	İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	02.05.1995
Alanı (ha)	2.549,50 ha
Konumu	Şehre yakın
Rakımı	30-250 m arası
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	5 km
Ağaç Türü Sayısı	10
Hayvan Türü Sayısı	-
Sahanın Önceki Durumu	Devlet Ormanı
Personel Sayısı	İlgili muhafaza memuru
Sınırlayıcı Faktörler	Kentsel yayılma
Alanda öne çıkan suçlar	Piknikçiler nedeniyle meydana gelen orman yangınları, ateş yakmak, işgal ve faydalanma suçlarıdır.
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Var. İnsanlar piknik amaçlı alandan yararlanmaktadır.
Bina ve tesis izin durumu	Mevcut tesisler var.
Üretim durumu	Bakım çalışmaları yapılmaktadır
Alanın statüsü	Devamlı
Alanın mülkiyet durumu	Orman Kadastro su var
Avlanma izni	Yok
Bilgilendirme tabelası	Var
Muhafaza Ormanının Eğimi	Farklı eğim gruplarına sahiptir.

Azizpaşa sınırında mesire alanı mevcuttur. Vatandaş bu alandan yararlanabilmektedir. Fakat bu durum orman yangınlarının da bir nevi önünü açmaktadır.

Bu sınırda kalan Akdağlar Maden Ocağı için zabıt tutulmuştur (Şekil 3.16). Bu izin alanı muhafaza ormanı sınırları içinde olmasının yanı sıra alandaki çalışmalar izin verilen hektarın dışına kadar taşmıştır. Bunun nedeni de çalışma sırasında büyük bir taş kütesinin yerinden kopmasıdır. Maden ocaklarında verilen sınırlar dışında çalışma yapılması durumunda

işletme bu konuda zabıt tutmaktadır. Fakat çoğu alanda şahit olunan husus maden ocaklarının çok geniş alanlara yayılmış olduğudur (şekil 3.17).

şekil 3.16: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'nda maden çalışması.

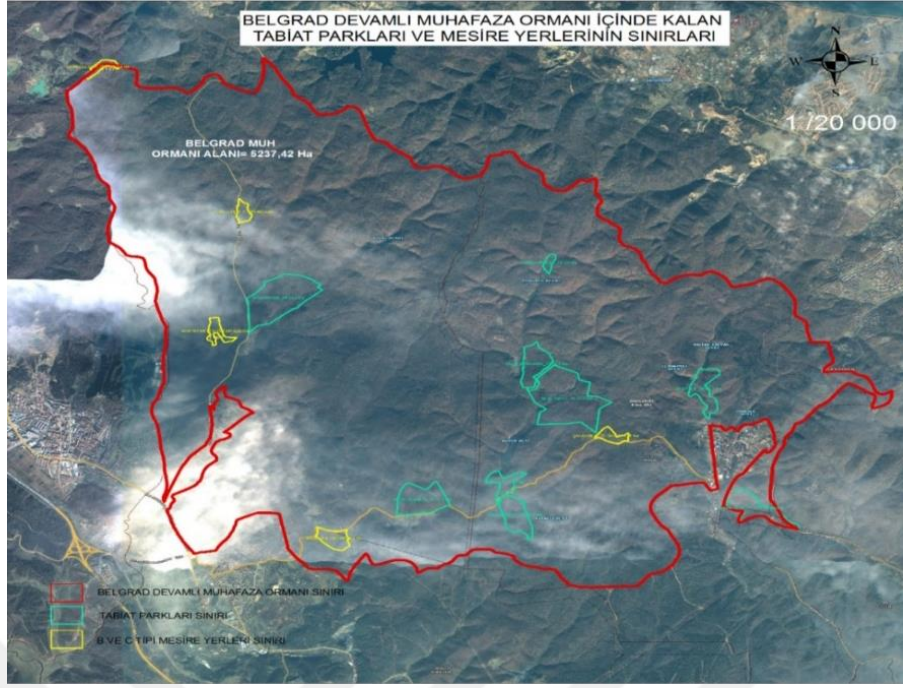

şekil 3.17: Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'nda maden alışması.

3.3.4 Belgrad Muhafaza Ormanı

Belgrad Muhafaza Ormanı İstanbul İli, Sarıyer İlçesi hudutları dâhilinde kalan Belgrad Ormanları Bentler mıntıkasındaki 5.077,62 ha devlet ormanı ile 159,80 ha tarım arazisi ve yerleşim yeri olmak üzere toplam 5.237,42 ha saha üzerinde yer almaktadır. Bakanlık oluru ile 1950 yılında 5.237,42 ha Devlet ormanı sahası devamlı muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır. Belgrad Ormanı, muhafaza ormanı statüsüne 02.11.1950 tarihli ve 12073 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kavuşmuştur. Ayrılma gerekçesi;

- 1- Belgrad Ormanları içinde bulundurduğu 7 adet bent ve suyun kalitesine yaptığı katkı göz önünde bulundurularak koruma ormanı ilan edilmiştir. Orman muhafaza alanı olarak ayrılan Belgrad Ormanları geçmişten bugüne İstanbul' un su ihtiyacını karşılamış ve bundan sonra da karşılaması beklenmektedir. Mimar Sinan tarafından yapılan su kemerleriyle İstanbul' un belli bölgelerine su verilmektedir. Belgrad ormanları içerisinde günümüzde hala bu fonksiyonları yerine getiren 7 adet bent yer almaktadır. Bu bentlerin; a) Kömürcü Bent (1620), b) Büyük Bent (1724), c) Topuzlu Bent (1750), d) Ayvat Bendi (1765), e) Valide Bendi (1796), f) Kirazlı Bent (1818), g) II. Sultan Mahmut Bendi (1839) inşa edilmiş olması,
- 2- Türkiye' de ormancılık faaliyetlerinin başlamasıyla 1857 yılında Fransa' dan getirilen ormancı uzman L. TASSY tarafından Belgrad Ormanının yanındaki Bahçeköy' de (Bugünkü İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinin teşekkülüne başlandığı saha) ilk orman yüksekokulunun temeli atılmıştır. L. TASSY 1857-1862-1868 yılları arasında Türkiye' de çalışarak ülkemizin ilk ormancılarını yetiştirmiştir. Belgrad ormanı bu tarihten itibaren Türkiye ormancılarının ve öğrencilerinin öğrenme ve tatbikat ormanı olarak çok önemli fonksiyonları yerine getirmiştir. Belgrad Ormanlarının içinde bulundurduğu; a) Toprak Koruma, b) Su Koruma, c) Rekreasyon, d) Bilimsel Araştırma, e) Üretim, f) Toplum Sağlığı, g) Estetik, h) Ulusal Savunma, ı) Klimatik, i) Doğayı Koruma fonksiyonlarını gerektiği şekilde yerine getirmesini sağlamak amacıyla muhafaza ormanı olarak ilan edilmiştir.

Şekil 3.18: Belgrad Muhafaza Ormanı sınırları tabiat parkları ve mesire yerleri.

İstanbul halkının 4 mevsim boyunca tabiatla buluşma noktası haline gelen Belgrad Ormanı'nda rekreasyonel amaçlı yer tahsisi 1950'li yıllarda başlamış olup, günümüze kadar artarak devam etmiştir. Şu an itibariyle 11 adedi Belgrad ormanında olmak üzere İşletme Müdürlüğü bünyesinde 9 adet Doğa Koruma ve Milli Parklar sorumluluğunda olan mesire yeri mevcuttur (Şekil 3.18). Statü değişikliklerinden kaynaklanan en büyük sorun; statülerdeki izin verilen ve yasaklanan eylemlerde ortaya çıkmaktadır. Bazı korunan alanlarda yapılaşma gibi yararlanma hakları istisnalara yol açmayacak şekilde yasaklanmışken, belirli korunan alan statüsündeki yerlerde koruma kullanma dengesi ve planlara uygun olarak bu eylemlere izin verilebilmektedir.

Belgrad Muhafaza Ormanı, Bahçeköy Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içinde yer alan Kurtkemer ve Bentler Orman İşletme Şefliği olmak üzere iki şefliğin mülki hudutlarında yer almaktadır. Belgrad Muhafaza Orman Alanının % 51' i Kurtkemer Orman İşletme Şefliği, %49' unu ise Bentler Orman İşletme Şefliği sınırları içindedir. Belgrad Muhafaza Ormanının % 4' luk kısmı açıklık iken % 96' lık kısmı ise ormanlık alandır.

Belgrad Muhafaza Ormanı'nın giriş kısmında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan bir uyarı tabelası bulunmaktadır. Bu uyarı tabelasında vatandaşların alan içerisinde uyması gereken kurallar, piknik alanları dışında piknik yapmak yasaktır, çöplerinizi çöp kutularına atınız gibi ifadeler yazmaktadır. Muhafaza Ormanı giriş kısmında

uyarı tabelalarının yanı sıra bir de güvenlik geçidi bulunmaktadır. Vatandaşlar Belgrad Muhafaza Ormanı'na girmeden önce tabiat parkı ziyareti için giriş ücreti vermektedirler (Şekil 3.19).

Şekil 3.19: Belgrad Muhafaza Ormanı (Fotoğraf: Beste Duman, 2016).

Belgrad Muhafaza Ormanı Bizans ve Osmanlı döneminde İstanbul'a içme suyu sağlayan en önemli kaynakken (Şekil 3.20); günümüzde kente sağladığı su kentin gereksiniminin çok altında olduğu için daha çok rekreasyonel işlevi ağır basmaktadır. Ormanın bitki varlığı genel olarak kışın yaprağını döken ağaç ve çalılardan oluşmaktadır. Sapsız meşe, ormandaki baskın ağaç türüdür.

Şekil 3.20: Belgrad Muhafaza Ormanı' ndaki tarihi bentler.

Belgrad Muhafaza Ormanı çok sayıda kuş, sürüngen ve memelinin doğal yaşama ortamıdır. Ormana yönelik koruma tedbirleri ve hayvanlar için koyulan av yasaklarıyla, tehlikede olan türler burada rahatça üreme olanağı bulabilmektedir.

Belgrad Muhafaza Ormanı'nda su kalitesini korumak amacıyla en fazla su izni verilmiştir (Tablo 3.9).

Tablo 3.9: Belgrad Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.

İzin verilen kurum/kişi	İzin türü	İzin tarihi	İzin süresi (Yıl)	İzin verilen alan (m2)	Muhafazaya ayrılış tarihi
İSKİ	Su deposu ve filtre tesisi	24.09.1985 / 258	49	9.543,00	02.11.1950
PTT (26.02.2007/18 VE 29.07.2010/41 sayılı olurlar ile Türk Telekom bedelli izinlere çevrildi.	Çiftalan köyü telefon	03.11.1987/726	49	13.500,00	02.11.1950
Milli Parklar Başmühendisliği	ENH	10.07.2003/507	-	575,00	02.11.1950
Hisar Doğ. Kaynaksu ve su ger. Paz. San. Ve dış tic. A.ş.	Kaptaj Su İhale Hattı	27.07.2005/7826	20	1.692,00	02.11.1950
Hisar Doğ. Kaynaksu ve su ger. Paz. San. Ve dış tic. A.ş.	Yol	28.12.2005/1403	20	3.650,00	02.11.1950
Hisar Doğ. Kaynaksu ve su ger. Paz. San. Ve dış tic. A.ş.	Kaptaj, terfi merkezi, su isale hattı, alçak gerilim ENH	30.12.2005/1454	10	938	02.11.1950
Hisar Doğ. Kaynaksu ve su ger. Paz. San. Ve dış tic. A.ş.	Su arama, su isale hattı ve ENH	27.08.2007/166	5	683,58	02.11.1950
Hisar Doğ. Kaynaksu ve su ger. Paz. San. Ve dış tic. A.ş.	Su kuyusu, Su İsale Hattı	25.04.2008/36	20	4.490,41	02.11.1950
Hisar Doğ. Kaynaksu ve su ger. Paz. San. Ve dış tic. A.ş.	Entegre su dolum tesisi ve yol izni	15.11.2011/327	49	9.993,40	02.11.1950
Hisar Doğ. Kaynaksu ve su ger. Paz. San. Ve dış tic. A.ş.	Su kullanma kaptaj SİH ve ENH	19.03.2009/37	19	429,5	02.11.1950
Hisar Doğ. Kaynaksu ve su ger. Paz. San. Ve dış tic. A.ş.	Su kullanma kaptaj SİH ve ENH	25.11.2010/17	18	519,19	02.11.1950

Tablo 3.9: (devam ediyor).

Alinteri Su İstihali ve Meşrubat Paz.Ltd.Şti.	Su arama	13.07.2006	20	578,12	02.11.1950
Alinteri Su İstihali ve Meşrubat Paz.Ltd.Şti.	Su kullanma, SİH ve ENH Su deposu	25.08.2011/88	15	1.015,43	02.11.1950
Başpınar Kaynak Suyu	Su arama, su isale hattı ve ENH	27.08.2007/181	10	389,35	02.11.1950
Başpınar Kaynak Suyu	Su kullanma, SİH ve ENH Koruma bandı, terfi istasyonu	20.03.2011/25	6	6.355,20	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Su kuyusu, Su İsale Hattı	25.04.2008/37	20	4.165,01	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Su kullanma kaptaj SİH ve ENH	22.08.2008/196	20	1.233,08	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Su kullanma kaptaj SİH ve ENH	04.09.2009/124	19	509,57	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Kuyu yeri, kaptaj, SİH, koruma bandı ve ENH	28.12.2005	25	4.537,00	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Su kuyusu, Su İsale Hattı	25.05.2008/47	20	489,33	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Entegre su dolum tesisi	08.05.2008/191	2	9.384,07	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Su arama izni	04.09.2009/125	0.5	75,00	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Yer altı suyu kullanma, SİH, ENH, koruma bandı, trafo,su terfi odası	27.12.2010/179	20	2.644,13	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Su kuyusu kullanma, SİH ve ENH, su toplama ve terfi istasyonu, demonte çelik tank tesisi	20.01.2012	-	411,19	02.11.1950
Güven Su ve Gereçleri San. Tic. Ltd. Şti.	Su dolum tesisi ve yol yapımı	15.08.2011	-	9.853,01	02.11.1950
Mehmet Aydı	Su kullanma, SİH ve ENH	25.11.2010/172	15	380,12	02.11.1950

Tablo 3.9: (devam ediyor).

Güldeniz Mert Saygun	Su kuyusu kullanma	20.12.2010/195	15	125,00	02.11.1950
Güldeniz Mert Saygun	Su kullanma	09.09.2011/62	15	125,00	02.11.1950
TEİAŞ	ENH	23.05.2002/53	49	41.250,00	02.11.1950
Can Su Nakliyat ve Tic. A.Ş.	Sondaj	25.07.2005/797	8 ay	75,00	02.11.1950
AVEA İletişim hizmetleri	GSM Baz İstasyonu ve ENH	05.08.2005/1034	25	6.966,00	02.11.1950
Mustafa Kılıç	Sondaj	29.08.2005/1027	5 ay	50,00	02.11.1950
Turcell İletişim Hizmetleri A.Ş.	GSM Baz İstasyonu ve ENH	29.08.2005/1034	25	2.340,00	02.11.1950
Damla Su Birsan KATI	Yer altı su arama	03.05.2006/239	1	75,00	02.11.1950
İgdaş A.Ş.	Doğalgaz boru hattı	29.08.2005/1023	20	950,00	02.11.1950
Türk Telekomünikasyon A.Ş.	Halen kullanımda olan izinsiz hatların havai ve yer altı hatlarının izne bağlanması	13.12.2009/231	25	9.394,00	02.11.1950
Tevfik Rüştü Çoban	Su kuyusu kullanma ve koruma sahası	24.11.2010/177	15	4.056,32	02.11.1950
Vodafone Telekomünikasyon A.Ş.	GSM Baz İstasyonu	22.07.2011/93	33 ay	100,00	02.11.1950
Ahmet Şakar	Su kuyusu, koruma bandı ve yol izni	23.06.2011/61	10 ay	928,5	02.11.1950
İl Çevre Müdürlüğü	ENH (Bedelsiz)	23.03.2007/25	25	1.592,00	02.11.1950
Erpınar İçme Suyu Dolum tesisleri	SİH, ENH ve su dolum tesisi yapımı	-	-	9.612,14	02.11.1950
Erpınar İçme Suyu Dolum tesisleri	Su kuyusu, kaynak koruma	-	-	125,00	02.11.1950
Erpınar İçme Suyu Dolum tesisleri	Su kuyusu kullanma	30.03.2011/31	15	250,00	02.11.1950

Belgrad Muhafaza Ormanı'nın su varlığı bakımından oldukça zengin bir coğrafyası vardır. İrili ufaklı pek çok akarsuya sahiptir. 7 adet tarihi bent bulunmaktadır (Şekil 3.20). Bu bentler İstanbul için önemli su kaynaklarıdır. 1950 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile

Muhafaza Ormanı statüsü verilerek (Ormanın, içindeki bentlerin su miktarı ve kalitesine yaptığı etki göz önünde bulundurularak) bir anlamda özel koruma altına alınmıştır.

Belgrad Ormanında 16.madde izinleri bulunmamaktadır. Fakat 17. madde izinleri mevcuttur. Alanda maden sahası mevcut değildir.

Milli Parklar Kanununa göre; tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarında hiçbir yatırım iznine izin verilmezken, milli park ve tabiat parkı olarak ayrılan alanlarda çeşitli izinlere rastlanmaktadır (Velioğlu, 2012). Muhafaza Ormanı statüsüyle yönetilen Belgrad Ormanlarında 2011 yılında 9 farklı tabiat parkı ilan edilmiştir (Şekil 3.21). Büyüklükleri 2,9 ha ile 67,3 ha arasında değişen toplam 234,57 ha alana sahip olan 9 farklı tabiat parkı (Mehmet Akif Ersoy, Kömürcübent, Kirazlıbent, F. Rıfkı Atay, Bentler, Neşetsuyu, Irmak, Fatih Çeşmesi, Ayvatbendi tabiat parkları) alanın muhafaza ormanı statüsüne son verilerek oluşturulmuştur (OSİB, 2013).

Muhafaza ormanı statüsünün Tabiat Parkı olarak değiştirilmesi durumunda, yasal ve kurumsal yapı değişikliğe uğrayacağı, bu nedenle; planlama ilkeleri ile birlikte yararlanma usul ve esasları ve yapılaşma amaç ve düzeyinin değişeceği, Bakanlıklar arası ve Bakanlık içi yetki örtüşmelerinin söz konusu olacağı ne yazık ki göz ardı edilmektedir (Aydın ve ark., 2013). Bu mesire yerlerinin tamamının tabiat parkı ilan edilmesi bu tarihi orman için risk oluşturmaktadır.

Şekil 3.21: Belgrad Muhafaza Ormanı sınırları içindeki Falih Rıfkı Atay tabiat parkı.

İçerisinde rekreasyon alanları mevcut olup, insanlar piknik için ayrılmış alanlarda mangal ateşi yakabilmektedir (Şekil 3.22). Bu da orman yangınları açısından risk teşkil etmektedir. Yer yer çöp kovaları ve uyarı tabelaları mevcuttur. Çöp kovalarına rağmen alanda yerlere atılmış çöplerin oluşturduğu çevre kirliliği çok fazladır.

Şekil 3.22: Belgrad Muhafaza Ormanı rekreasyon alanı.

Belgrad Muhafaza Ormanı çok büyük bir alana sahip olduğu için şeflik bazında paylaştırılmıştır. Bentler kısmında kalan alanla Bentler Orman İşletme Şefliği, Kurtkemerî tarafında kalan alanla ise Kurtkemerî İşletme Şefliği ilgilenmektedir.

Bentler ve Kurtkemerî işletme şefliklerinin görev sahası içinde kalan Belgrad Ormanına ait yeni amenajman planları; Orman Ürünleri Üretimi Fonksiyonu, Hidrolojik Fonksiyon, Erozyonu Önleme Fonksiyonu, Klimatik Fonksiyon, Toplum Sağlığı Fonksiyonu, Doğayı Koruma Fonksiyonu, Estetik Fonksiyon, Rekreasyon Fonksiyonu, Ulusal Savunma Fonksiyonu ve Bilimsel Fonksiyon olmak üzere 10 fonksiyona ve buna bağlı olarak Toprak Koruma Ormanı İşletme Sınıfı, Su Koruma Ormanı İşletme Sınıfı, Rekreasyon Ormanı İşletme Sınıfı, Peyzaj Koruma Ormanı İşletme Sınıfı, Doğayı Koruma Ormanı İşletme Sınıfı ve Bilimsel Araştırma Ormanı İşletme Sınıfı olmak üzere 9 işletme sınıfına ayrılarak yapılmıştır.

Belgrad Muhafaza Ormanı içerisinde bulunanlar;

1. 7 adet tarihi bent
2. Atatürk Arberetumu
3. Geyik üretim çiftliği
4. Tabiat parkı ve mesire yerleri (9 adet tabiat parkı)
5. Bilimsel araştırma ve uygulamaya ayrılan alanlar

Belgrad Ormanı İstanbul'un kuzeyinde 30-250 m yükseltiler arasında yer almakta olup meşe, kayın, gürgen ve kestane ormanlarını barındırmaktadır. Şehre yakın ve vatandaşların yararlanmasına açık bir alan olması sebebiyle çok fazla yaban hayatını içinde

barındırmamaktadır. Fakat muhafaza ormanı içerisinde geyik yetiştirme sahası mevcuttur. Bu alan 1959 yılında Belgrad Muhafaza Ormanı içinde Bentler Orman İşletme Şefliğinde yer alan 112,00 ha alanda 159 adet geyik ile tesis edilmiştir. Alanda 2014 yılı itibari ile 68 adet geyik bulunmaktadır.

Belgrad Ormanını bir mesire yeri olarak ilk kullanmaya başlayanlar ise özellikle Fransızlar ve Ermenilerin başını çektiği azınlıklardır. Yaz sıcaklarının bastırıp Beyoğlu'nun (Pera) bulaşıcı hastalıklarla cebelleşmeye başladığı dönemde, elçiliklere bağlı birçok yabancı, Karadeniz rüzgârlarına açık, bu bol ağaçlıklı sayfiyeye akın ederlerdi. Daha sonra ulaşım ağının düzenlenmesi ve İstanbul'un yerleşiminin değişimi sonucunda İstanbul'un içinde nefes almak ve dinlenmek için gidilen bir yer haline gelmiştir. 1956 yılında Neşet Suyu ve Bentler mıntıkasında kurulmaya başlanan piknik alanlarının sayısı bugün on ikiye ulaşmış durumdadır. Bu sahaların 8 adedi Tabiat Parkı statüsünde olduğu için Tarım ve Orman Bakanlığı 1. Bölge Müdürlüğü, 4 adedi de B ve C tipi mesire yeri olduğu için Bahçeköy Orman İşletme Müdürlüğü tarafından yönetilmektedir.

Belgrad Muhafaza Ormanı içinde kalan Tarım ve Orman Bakanlığı' na ait Bahçeköy Fidanlık Şefliği Köy yeri Fidanlığı bulunmaktadır.

Belgrad Muhafaza Ormanı' nda bilimsel çalışmaların yürütüleceği alanların belirlenmesinde İstanbul Üniversitesi ile koordineli bir çalışma yapılmaktadır, bu çalışmalar ağırlıklı olarak İ.Ü. Cerrahpaşa Orman Fakültesinin uygulama ormanı olması, ayrıca Atatürk Arberetumu bünyesinde devam eden Orman Fakültesi destekli "Dünya ve Türkiye Meşeleri" Projesi de ayrıca önem arz etmektedir (Şekil 3.23).

Şekil 3.23: Belgrad Muhafaza Ormanı'ndaki Atatürk Arboretumu.

Belgrad Ormanının Bentler sınırında daha çok piknikçi baskısı bulunmaktadır. Çevre kirliliği ağırlıklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alanda mevcut rekreasyon tesisleri bulunmaktadır. Bunlar; rekreasyon alanları, vatandaşların oturup dinlenebileceği çay bahçeleri ve lokantalar. Alanın bu kısmında bazı yerler bariyer ile kapatılmış olup bu alanlara araçla girilmesi yasaklanmıştır.

Tablo 3.10: Belgrad Muhafaza Ormanı'na (Bentler) ait genel bilgiler.

Bölge Müdürlüğü	İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	02.11.1950
Alanı (ha)	2.567,43 ha
Konumu	Şehre yakın
Rakımı	-
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	5 km
Ağaç Türü Sayısı	15
Hayvan Türü Sayısı	-
Sahanın Önceki Durumu	Devlet Ormanı
Personel Sayısı	13
Sınırlayıcı Faktörler	Muhafaza Ormanı Statüsü, tabiat parkı sayısının alanda fazla olması
Alanda öne çıkan suçlar	Piknikçiler nedeniyle meydana gelen orman yangınları, ateş yakma, işgal ve faydalanma suçları
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Var. İnsanlar piknik amaçlı alandan yararlanmaktadır.
Bina ve tesis izin durumu	Mevcut tesisler var.
Üretim durumu	Bakım çalışmaları yapılmaktadır
Alanın statüsü	Devamlı
Alanın mülkiyet durumu	Devlet Ormanı
Avlanma izni	Yok. Alanda geyik yetiştirme sahası mevcuttur.
Bilgilendirme tabelası	Var
Muhafaza Ormanının Eğimi	Farklı eğim gruplarına sahiptir.

Büyüyen ve gelişen kentlerin ve kentlinin doğa ve çevre ile olan ilişkisinin her geçen gün arttığı, buna bağlı olarak rekreasyonun çok önemli bir aktivite haline dönüştüğü günümüzde İstanbul halkının neredeyse geleneksel piknik alanı olan Belgrad Ormanı özellikle ilkbahar ve yaz aylarının hafta sonu ve tatil günlerinde çok yoğun bir insan baskısına maruz kalmaktadır. Planlı olarak rekreasyona açılan alanların dışındaki orman alanları kontrol

edilemez biçimde adeta kullanıcılar tarafından işgal edilmektedir. Planlı olarak rekreasyona açılmış alanlarda ise kapasitenin çok üzerinde bir kullanım nedeni ile başta toprak bozulması olmak üzere doğal bitki örtüsü çok sağlıksız bir yapıya ulaşmış, yer yer yok olmuştur. Alan içerisinde büyük onarım sanat yapıları bulunmaktadır (Tablo 3.10).

Kurtkemerli Orman İşletme sınırında yangın emniyet yol çalışması yapımı devam etmektedir (Şekil 3.24). Yalnız yağışlar nedeniyle fazla çamur olduğu için çalışmalarda aksamalar meydana gelmiştir. Tensil sahalarında bazı alanların telle çevrili olduğu görülmüş ve alana girmek mümkün olmamıştır. Bu alanların telle çevrili olmasının nedeni yeni gelen gençliğin korunmasıdır.

Şekil 3.24: Belgrad Muhafaza Ormanı Kurtkemerli sınırı yangın emniyet yol çalışması.

Belgrad Muhafaza Ormanı Kurtkemerli sınırının Sarıyer ilçe merkezine uzaklığı 15-20km dir. Alanla ilgilenen 4 adet teknik personel bulunmaktadır. Muhafaza Ormanı alanının kontrolleri 15günlük veya haftalık çalışma cetveline göre kontrol edilmektedir. Bölmelerin genel kontrolü yapılmakta olup gerektiğinde planda olmayan bölmeler de kontrol edilmektedir. Herhangi bir vukuat varsa bu durum rapor edilmektedir. Sınırlayıcı faktörler alanın muhafaza ormanı statüsünde olması, tabiat parklarının alan içinde bulunması ve mesire yerlerinin bulunmasıdır. Ziyaretçi sayısının fazla olması aşırı trafiğe ve çevre kirliliğine neden olmaktadır. Öne çıkan suç işgal ve faydalanmadır. Alan içinde rekreasyon alanları olmasına rağmen vatandaş dilediği şekilde diğer orman alanlarından da yararlanabilmektedir. Alanda bakım ve tensil çalışmaları devam etmekte olup alanın belli kısmında üretim yapılmaktadır. Yine alan içinde piknikçiler için uyarı tabelaları ve hız sınırı

tabelaları bulunmaktadır. Her ne kadar çöp kutuları mevcutsa da alanda çevre kirliliği fazlaca göze çarpmaktadır (Tablo 3.11).

Belgrad Ormanında gençlik bakımı çalışmaları yapılmış olup, amenajman planı mevcuttur. Bazı ağaçların gövdesinde kırmızı işaretler bulunmaktadır. Bu işaretler verimli tohum veren ağaçları simgelemektedir. Bu verimli ağaçlar alanda bırakılarak diğer verimsiz ağaçlar kesilerek yeni gençliğin alana gelmesi sağlanmaktadır.

Tablo 3.11: Belgrad Muhafaza Ormanı'na (Kurtkemer) ait genel bilgiler.

Muhafaza Ormanı Adı	Belgrad Muhafaza Ormanı (Kurtkemer)
İli / İlçesi	İstanbul/Eyüp-Sarıyer
Bölge Müdürlüğü	İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	02.11.1950
Alanı (ha)	2.820,00 ha
Konumu	Şehre yakın
Rakımı	-
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	15-20 km
Ağaç Türü Sayısı	15
Hayvan Türü Sayısı	-
Sahanın Önceki Durumu	Devlet Ormanı
Personel Sayısı	4 adet teknik eleman
Sınırlayıcı Faktörler	Muhafaza Ormanı Statüsü, Tabiat Parkları ve Ormanıçi Dinlenme Yerleri.
Alanda öne çıkan suçlar	Orman yangını, işgal ve faydalanma suçları
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Var
Bina ve tesis izin durumu	Mevcut tesisler var.
Üretim durumu	Bakım, tensil
Alanın statüsü	Devamlı
Alanın mülkiyet durumu	Devlet Ormanı
Avlanma izni	Yok
Bilgilendirme tabelası	Tabela bulunmaktadır. Uyarı tabelaları mevcuttur. Hız sınırı tabelaları bulunmaktadır.
Muhafaza Ormanının Eğimi	%10-30

Belgrad Ormanı çeşitli ağaçlardan ve boylu çalılardan oluşmuş bir yapraklı orman formasyonudur. Ormanın ana ağaç türleri sırasıyla; meşe (*Q.petrea*, *Q.frainetto*, *Q.cerris*, *Q.robur*, *Q.infectoria*), kayın (*Fagus orientalis*), gürgen (*Carpinus betulus*), kestane (*Castanea sativa*), kızılâğaç (*Alnus glutinosa*), titrek kavak (*Populus tremula*), ıhlamur (*Tilia tomentosa*), akçaağaç (*Acer trautvetteri*, *Acer campestre*), karaağaç (*Ulmus campestris*)’tır.

Bentlerin varlığı, Belgrad Ormanının işletmesinde hidrolojik fonksiyonun her zaman ön planda olmasına yol açmıştır. En eski amenajman planı incelendiğinde bile su üretim fonksiyonu odun dışı orman fonksiyonları içinde önemli bir yer tutmuştur.

Belgrad Ormanında köy kuruluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle emvalden yararlanma, iş verme, odun satışı yoktur. Emvaller üretilip ihale yoluyla satışı yapılmaktadır.

Belgrad Ormanının ağırlıklı olarak bir rekreasyon ormanı olduğu düşünülse de tabiat parkları ve mesire yerlerinde yapılan kontrolsüz pikniklerden kaynaklanan tahribat, bakım ve gençleştirme çalışmasını zorunlu kılmaktadır.

Ormanın devamlılığı için sürgün kökenli ve yaşlı olan meşcerelerde gençleştirme çalışmalarının artarak devam etmesi ormanların geleceği için önem arz etmektedir. Bu çalışmaların sekteye uğraması devamlılık açısından birçok sorunu beraberinde getirecek, ormanın çökmesi hızlanacak ve sürdürülebilirliğini tehlikeye sokacaktır.

Bu nedenle Fatih Sultan Mehmet’in fermanından beri korunan bu ormanın devamlılığı için teknik ormancılık çalışmalarının sürdürülmesi gerekli ve şarttır.

Yukarıda da bahsedildiği üzere Belgrad Ormanı’nda birçok alanda araştırma ve geliştirme çalışmalarının izinleri Bahçeköy Orman İşletme Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

3.3.5 Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı

Antalya İli, Serik İlçesi, Belek ve Kadriye Beldeleri, Büyük Kumluca, Kumköy, Çakallık ve Boğarak Köyleri mıntikalarını içine alan Antalya Köprülü Çay Sahil şeridi civarındaki 2.328,590 ha’ ı devlet ormanı, 303,00 ha’ ı ağaçlık ve çalılık olmak üzere toplam 2.631,50 ha’ dır. Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı 1970 tarihli bakanlık oluru ile devamlı muhafaza ormanı olarak ilan edilmiştir. Ayrılma gerekçesi;

- 1- Arka planda yer alan tarım alanlarının kumla örtülmesini dolayısıyla verimlerinin düşmesini önlemek,
- 2- Yerleşim yerleri ile karayolunu kum fırtınasının zararlı etkisinden korumak,
- 3- Mevcut ve kurulacak turizm tesislerinin kum fırtınalarına karşı muhafazasını sağlamak,
- 4- Tabii çevre güzelliklerini korumak ve devam ettirmektir.

Muhafaza Ormanı doğal sit alanıdır. İlçeye olan uzaklığı 10km' dir. Ulaşım araçla veya yaya olarak kolaylıkla sağlanabilmektedir. Devlet ormanıdır. 40' lı yıllarda kumul bir alan olan bölge Orman Genel Müdürlüğü tarafından fıstıkçamı ile tamamen ağaçlandırılmıştır. 90' lı yıllara kadar ağaçlandırma çalışmaları devam etmiş, sonrasında ise alan turizm alanı olarak ilan edilmiştir (Şekil 3.25).

Şekil 3.25: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı.

Alandaki ağaçların bir kısmı doğal yolla gelmiştir. Fakat yapay ağaçlandırma daha fazladır. Göletler kendiliğinden oluşmuştur. Akarsu mevcuttur. Aksu Çayı ve Acısu olarak aşağılara inmektedir.

Alanın tamamı Turizm Bakanlığı' na devredilmiştir. Kadriye ve Antalya Belediyelerine gününbirlik tahsis edilmiş alanlar bulunmaktadır. Alan içinde toplam 15ha'lık kısım rekreasyon alanı olarak ayrılmıştır (Şekil 3.26). Bu alanda bilgilendirme tabelaları mevcuttur.

Şekil 3.26: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı rekreasyon alanı.

Muhafaza ormanının diğer ormanlık alanlarla arasındaki mesafe 30 km'dir. Alan içinde vadi yoktur. Arazi yapısı çok eğimli olmamakla beraber kum tepelerinden oluşmaktadır. Alan 0-15 m arası bir rakımda yer almaktadır.

Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı için aylık bir kontrol planı bulunmamaktadır. Sadece Çakallı için yol şebeke planı vardır. Muhafaza ormanı Turizm Bakanlığı'na devredildikten sonra ayrı bir plan yapılmamasına karar verilmiştir. Alan için yapılan plan sadece Serik Amenajman Planı olarak geçmektedir.

Verilen izinler ENH, yol, turistik tesis yapımı, santral binası ve doğalgaz boru hattıdır. İncelemeler neticesinde alanın çok az kısmının kullanılmadan kaldığı görülmektedir. Diğer kısımlar turizm amaçlı tesislere konu edilmiştir (Tablo 3.12).

Alan Turizm Teşvik Kanunu'nun 8. Maddesine göre tahsis hakkı Turizm Bakanlığı'na tahsis edilmiştir. Turizm Bakanlığı alanı 49 yıllığına kiralama yöntemi ile değerlendirmektedir. Alanın tamamı devlet mülkiyetinde olup koruma yetkisi OGM'ne aittir. Alanda ormancılık idaresi yönünden herhangi bir bakım çalışması yapılmamaktadır. Alana sadece yangın gibi olağanüstü durumlarda müdahale edilmektedir.

Tablo 3.12: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı’nda verilen izinler.

İzin verilen kurum/kişi	İzin türü	İzin tarihi	İzin süresi (Yıl)	İzin verilen alan (m2)	Muhafazaya ayrılış tarihi
PTT Başmüdürlüğü	Santral Binası	13.05.1997	49	6.500,00	26.06.1970
PTT Başmüdürlüğü	Santral Binası	29.05.1989	49	5.027,00	26.06.1970
Karayolları Genel Mdr.	Yol	02.03.1990	49	86.782,00	26.06.1970
TEDAŞ	ENH	06.08.2002	38	45.186,00	26.06.1970
S.S. Günok Yapı Koop.	ENH ve Yol	15.05.2002	25	567,00	26.06.1970
Muhammet Konur	ENH ve Yol	02.08.2002	25	672,00	26.06.1970
TuraşA.ş.	Kanalizasyon, ENH, Trafo	10.07.2003	25	480,00	26.06.1970
Antalya Belediye Başkanlığı	Su İshale Hattı	28.12.2004	49	139,00	26.06.1970
Orman Mh. Odası ve Türkiye Ormancılar Derneği	Turistik Tesis Yapımı	24.03.1985	49	361.912,00	26.06.1970
TuraşA.ş.	ENH ve Trafo	26.09.2001	49	5.707,00	26.06.1970
Olimpos Doğalgaz Dağıtım A.Ş.	Doğalgaz Boru Hattı	25.12.2008	27	21.772,00	26.06.1970
Olimpos Doğalgaz Dağıtım A.Ş.	Doğalgaz Boru Hattı	21.07.2011	25	6.233,00	26.06.1970

Muhafaza ormanında devredilmeden (devlete ait) verilen izinler mevcuttur. Bunlar; ENH, yol çalışması için verilen izinlerdir. Arıtma tesisleri de yine alanda bulunmaktadır. Bölge olarak Antalya Orman Bölge Müdürlüğü’ ne bağlı olan Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı şehre oldukça yakın olması nedeniyle yaban hayatı bakımından zengin değildir. Ağırlıklı olarak orman alanını Fıstıkçamı, Okaliptüs ve Akasya oluşturmaktadır. Sadece muhafaza

ormanıyla ilgilenen personel bulunmamaktadır. Alan kontrollerinde toplu koruma ekibinden yararlanılmaktadır. Üretim yapılmamaktadır. Sadece olağanüstü bir durum olursa alanda üretim yapılmaktadır. Önemli orman suçları işgal-faydalanma ve yer yer açma suçlarıdır. Alan içinde yer yer doğal göletler bulunmaktadır. Muhafaza Ormanında herhangi bir şekilde avlanma izni verilmemektedir (Tablo 3.13).

Tablo 3.13: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.

Muhafaza Ormanı Adı	Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı
İli / İlçesi	Antalya/Serik
Bölge Müdürlüğü	Antalya Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	26.06.1970
Alanı (ha)	2.631,50 ha
Konumu	Şehre yakın
Rakımı	-
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	İlçeye uzaklık 10 km. , il merkezine uzaklık ortalama 40 km'dir.
Ağaç Türü Sayısı	Üç (Fıstık çamı, okaliptüs ve akasya)
Hayvan Türü Sayısı	Altı (Tilki, sincap, tavşan, kaplumbağa, deniz kaplumbağası, <i>Caretta caretta</i> bulunmaktadır.
Sahanın Önceki Durumu	Devlet ormanı kumul
Personel Sayısı	Yok. Toplu Koruma Ekibi yardımcı olmakta
Sınırlayıcı Faktörler	Muhafaza Ormanı olarak tek ormanlık alan. Ormanın devamı diğer ormanlık alanlar arasında 30 km kadar mesafe var. Turizm tesislerinin çokluğu.
Alanda öne çıkan suçlar	İşgal-faydalanma ve yer yer açma suçları.
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	İçinde rekreasyon alanı yok. Alanın yakınında 30 km uzaklıkta 15 ha kadar bir mesire alanı var.
Bina ve tesis izin durumu	Antalya Belediyesi'ne ait yerler, ENH, yol çalışması izinleri var. Orman Mühendisleri Odası için verilen tahsisler var.
Üretim durumu	Üretim yok. Olağanüstü durumlar olursa üretim yapılabilir.
Alanın statüsü	Devamlı

Tablo 3.13: (devam ediyor).

Alanın mülkiyet durumu	Mülkiyet OGM’ de, tahsis hakkı Turizm Bakanlığı’na devredilmiştir. Kiralama yöntemi ile 49 yıllığına kiraya veriliyor. Alanın tamamı devlet mülkiyetinde, koruma yetkisi OGM’ dedir.
Avlanma izni	Yok
Bilgilendirme tabelası	Var
Muhafaza Ormanının Eğimi	%10-%50

Alan içinde Orman Mühendisleri Odası ve Türkiye Ormancılar Derneği’nin kullanımı için ayrılmış alanda beş yıldızlı bir otel yer almaktadır. Bu tesisten Orman Mühendisi Oda üyeleri ve Türkiye Ormancılar Derneği üyeleri düşük ücret karşılığında yararlanabilmektedirler. Alan içinde kalan büyük bir golf sahası bulunmaktadır. Turizm amaçlı kullanıldığı için alana girilememiştir.

Şekil 3.27: Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı’nda bulunan tesisler.

Alanda Antalya Belediyesi’ne ait tahsisler mevcuttur. Muhafaza ormanında denize kadar uzanan izinli sahalar mevcuttur. Kafe ve oteller bulunmaktadır. Yine sınırlar içinde kalan yürüyüş yolu izni bulunmaktadır. Çocuk parkı mevcuttur. Bu da gösteriyor ki alan koruma ormanı olmasına rağmen turizm tesisleriyle istila edilmiş ve ormanlık alanların çoğu zarar görmüştür (Şekil 3.27).

3.3.6 Karacakışla Muhafaza Ormanı

Samsun İli, Bafra İlçesi, Kozağzı Köyü, Karacakışla Mevkiindeki 16,00 ha’ lık ormanlık alan bakanlık oluru ile 1998 yılında 20 yıl süreyle muhafaza ormanı olarak ilan edilmiştir. Ayrılma gerekçesi;

- 1- Arazinin kayalık ve eğimli olması, erozyon tehlikesinin bulunması,
- 2- Muhafaza ormanı olarak ayrılan sahanın hemen altında birinci sınıf tarım arazilerinin mevcut olması ve söz konusu ormanlık alandaki bitki örtüsünün kaldırılması halinde ziraat arazilerine zarar verecek materyallerin taşınacak olması,
- 3- Muhafaza ormanı olarak ayrılan sahanın üzerindeki bitki örtüsünün, belli bir süre dinlenerek eski haline gelmesinin sağlanacağı ve böylece ormancılık faaliyetleri açısından faydalı olacaktır.

Karacakışla Muhafaza Ormanı 16ha. lık bir alandır. Alanda ağırlıklı olarak çam türü bulunsa da yer yer meşe, kayın ve göknar türleri de bulunmaktadır. Ağaçlar düzgün gövdelidir.

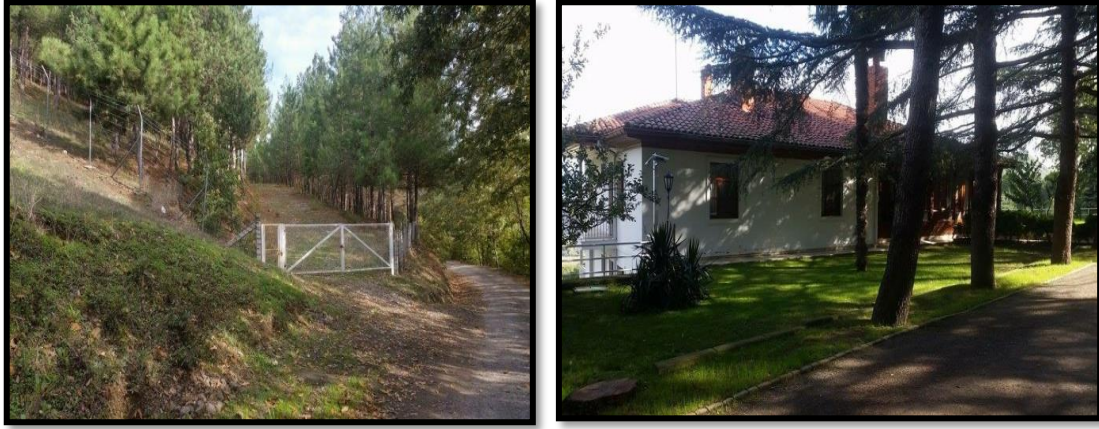
Şekil 3.28: Karacakışla Muhafaza Ormanı.

Orman işletme şefiyle yapılan görüşmelerde alanın doğal bir yapı olduğu söylene de alanda özel ağaçlandırma çalışmaları yapılmış gibi görünmektedir. Muhafaza ormanı içerisinde bilgilendirme tabelası bulunmamaktadır. Alan yoldan itibaren çitlerle ayrılmıştır. Yola yakın olan kısımları daha çok çam türleriyle kaplıdır. Alanda su ishale hattı bulunmamaktadır. Aydınlatma direkleri yol kenarında fakat muhafaza ormanı sınırı içerisinde bulunmaktadır.

Karacakışla Muhafaza Ormanı ayrılışından bu yana başka amaçlarla kullanılmak üzere herhangi bir izne konu edilmemiştir.

Muhafaza ormanı içinde özel şahsa ait villa tipi ev bulunmaktadır (Şekil 3.28). Şahıs kendi alanını çitlerle ayırmış ve kendine ait ağaçlandırma sahası kurmuştur. Muhafaza ormanı sınırları içinde bulunan ve sahsa ait olduğu iddia edilen bu alanda meyve ağaçları, özel ağaçlandırma sahası, çim ekili alan, çocuk oyun parkı, ambar ve boş bina bulunmaktadır. Şahıs alanın büyük bir kısmında kendi ürettiği ürünlerden (meyve ağaçları vs.) faydalanmaktadır. Arazi incelemesi sırasında toplanmış ve bir alana istif edilmiş mısır

koçanlarına rastlanılmıştır. Şahsa ait olduğu iddia edilen arazide meyve ağaçlarının yanı sıra yer yer mavi ladine denk gelinmiştir.

Şekil 3.29: Karacakışla Muhafaza Ormanı'nda bulunan özel tesisler.

Karacakışla Muhafaza Ormanı Bölge olarak Amasya Orman Bölge Müdürlüğü' ne bağlıdır. İlçeye yakındır ve ulaşım araçla rahat bir şekilde sağlanabilmektedir. İl merkezine ise 45 km uzaklıkta yer almaktadır. Sahanın önceki durumu baltalıktır ve alanda muhafaza ormanı statüsü dışında herhangi bir sınırlayıcı faktör bulunmamaktadır. Öne çıkan orman suçu yoktur. Alanla ilgili görevli herhangi bir personel bulunmamaktadır. 16,00 ha olan alanda rekreasyon için ayrılmış herhangi bir yer bulunmamaktadır. Üretim yapılmamaktadır (Tablo 3.14). Alanın doğal yapısı bozulmamıştır. Alan içinde ağaçlandırma yapılan yerlerin büyük çoğunluğu çitlerle yoldan ayrılmıştır (Şekil 3.29).

Tablo 3.14: Karacakışla Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.

Muhafaza Ormanı Adı	Karacakışla Muhafaza Ormanı
İli / İlçesi	Samsun/Bafra
Bölge Müdürlüğü	Amasya Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	27.09.1998
Alanı (ha)	16,00 ha
Konumu	İlçeye yakın
Rakımı	100-250 m
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	İlçe Merkezine:18 km, İl merkezine: 45 km uzaklıktadır.
Ağaç Türü Sayısı	Çam, meşe, kayın, göknar, ladin
Hayvan Türü Sayısı	Tilki, tavşan vb.
Sahanın Önceki Durumu	Baltalık

Tablo 3.14: (devam ediyor).

Personel Sayısı	Yok
Sınırlayıcı Faktörler	Yok
Alanda öne çıkan suçlar	Yok
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Yok
Bina ve tesis izin durumu	Şahıs arazisi mevcut
Üretim durumu	Yok
Alanın statüsü	Devlet ormanı
Alanın mülkiyet durumu	Özel mülkiyette bir alan mevcut
Avlanma izni	Yok
Bilgilendirme tabelası	Yok
Muhafaza Ormanının Eğimi	%10-%50

3.3.7 Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı

Bakanlık oluru ile 2002 yılında muhafaza ormanı olarak ilan edilmiştir. Adana Bölge Müdürlüğü'ne bağlı olup 4.973,00 ha bir alana sahiptir. Devlet ormanıdır ve devamlı muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır. Alan içinde doğal ve yapay yolla gelmiş ormanlık alanlar bulunmaktadır. İlçeye 30 km uzaklıktadır.

Şekil 3.30: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı.

Alanın muhafaza ormanı ilan edilme nedeni Seyhan Baraj Gölü'nün ve nehrinin dolmasını engellemek, ormanların çevre sağlığının iyileştirilmesine ve sürdürülebilirliğine daha etkin katkıda bulunmasını sağlamak, ormanlık alan içerisinde bulunan özel mülkiyete ve hazineye ait ormansız alanların imara açılmasının gündeme gelmesi ve bu konudaki taleplerin

yoğunlaşması karşısında özel yasa hükümleri gereği ormana olan baskının azaltılmasını sağlamaktır (Şekil 3.30).

Verilen izinler de alanda en fazla ENH ve Su isale hattına denk gelinmiştir. Bir diğer izne konu olan husus ise HES' tir. Muhafaza ormanı alanından 49 yıllığına HES için yararlanma izni verilmiştir (Tablo 3.15).

Tablo 3.15: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.

İzin verilen kurum/kişi	İzin türü	İzin tarihi	İzin süresi (Yıl)	İzin verilen alan (m2)	Muhafazaya ayrılış tarihi
Çukurova Elek. AŞ	HES	29.11.1999	49	206.100,00	01.02.2002
Adana BB	Su isale hattı	29.03.2000	49	47.000	01.02.2002
TEDAŞ	ENH	02.04.1984	49	25.482,00	01.02.2002
Adana KHİM	Ulaşım Yolu İçin	11.12.2000	49	65.000	01.02.2002

Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı içinde gölet bulunmamaktadır. Sınırlarda kalan Seyhan Nehri yer almaktadır. Alan içinde bilgilendirme tabelası bulunmamaktadır. Ulaşım araçla sağlanmaktadır. Arazi eğimi %20-%60 arasında değişiklik göstermektedir. Topalak-Dörtler alanında 768,00 ha. lık bir mesire alanı mevcuttur. Eskiden İşgal-faydalanma suçu olan alanda açma fazla yoktur. Alanda eskiden kadastro çalışmaları yapılmıştır fakat muhafaza ormanı ilan edildikten sonra 2B çalışmalarına izin verilmemiştir. Vatandaş bu alanda 2B uygulanmasını istemekte ve bu konuda mağdur olduklarını şefe dile getirmektedirler. Alanda avlanma izni hiçbir şekilde verilmemektedir (Tablo 3.16).

Adana'nın doğal bitki örtüsü Akdeniz iklimine ve yaz kuraklığına dayanıklı, her zaman yeşil kalabilen, sert yapraklı, bodur bitki topluluğu olan makidir.

Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı toprak yapısı anakaya kum taşı olup toprak kumlu balçık karakterinde ve orta tekstürdedir.

Sahada üst tabakada doğal kızılçam ormanı, alt tabakada ise sandal, defne, mersin, biberiye türlerinden oluşan bir maki örtüsü mevcuttur.

Tablo 3.16: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.

Muhafaza Ormanı Adı	Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı
İli / İlçesi	Adana/Karaisalı
Bölge Müdürlüğü	Adana Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	01.02.2002
Alanı (ha)	4.973,00 ha
Konumu	Şehre yakın
Rakımı	-
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	İlçeye 30km uzaklıktadır
Ağaç Türü Sayısı	-
Hayvan Türü Sayısı	-
Sahanın Önceki Durumu	Devlet Ormanı
Personel Sayısı	İlgili muhafaza memuru
Sınırlayıcı Faktörler	Muhafaza Ormanı statüsü
Alanda öne çıkan suçlar	Eskiden İşgal-faydalanma vardı. Açma fazla yok.
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Topalak-Dörtler alanında 768 ha mesire alanı mevcuttur.
Bina ve tesis izin durumu	Yok
Üretim durumu	Yok
Alanın statüsü	49 yıl
Alanın mülkiyet durumu	Yok
Avlanma izni	Yok
Bilgilendirme tabelası	Yok
Muhafaza Ormanının Eğimi	%0-40 arası

Muhafaza Ormanı olarak ayrılan alanda köy tüzel kişiliklerine ait mera, otlak, yaylak ve kışlak bulunmamaktadır. Alan içerisinde yer yer ayçiçeği tarlaları, aktifliğini kaybetmemiş bir çay ve Seyhan Nehri bulunmaktadır. Sınırları içerisinde doğal gençleştirme sahaları bulunmaktadır. Alan içinde izin irtifak' a konu olan TEİAŞ, ENH, iletim hatları yer almaktadır.

Şekil 3.31: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı yangın kulesinden görünüş.

Tepe ve sırtların geniş yer kapladığı bu sınırlarda eğimli araziler olduğu kadar mera alanları da bulunmaktadır. Alan içerisinde herhangi bir hayvan otlatılmasına denk gelinmemiştir.

Muhafaza Ormanı sınırları içerisinde bulunan yangın kulesine ulaşıldığında Seyhan Nehri ve kızılçam ormanları tüm güzelliğiyle görünmektedir (Şekil 3.31).

Alanda dikkat çeken en önemli husus; bal kovanlarının fazla olmasıdır. Bunun nedeni Muhafaza Ormanı sınırları içerisinde Çukurova Kalkınma Ajansının 2014 yılı Kırsal Ortak Üretim Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı kapsamında “ Ormanlardan Bal Akıyor Projesi” yürütülmektedir. Bu nedenle yer yer temsili olarak bal çeşmeleri bulunmaktadır (Şekil 3.32). Yine alan içerisinde tali ürün olarak Fıstıkçamı Kozalağı Projesi yürütülmektedir.

Şekil 3.32: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı'nda bal ormanı.

Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı'nda herhangi bir uyarı tabelası bulunmamaktadır. Yangın kulesinin etrafında yapılan gözlemler sonucunda orman sınırları içerisinde çevre kirliliğinin olduğu görülmektedir (Şekil 3.33).

Şekil 3.33: Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı çevre kirliliği.

3.3.8 Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı

Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı Sakarya Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlıdır. 30.03.1998 tarih ve 7 nolu olur ile muhafaza ormanının alanı 10.392,00 ha olarak belirlenmiş ancak 23.08.2001 tarih ve 23 nolu olur ile 4,00 hektarlık alanın muhafaza ormanı kapsamından çıkarılması ile Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı 10.388,00 ha' a düşmüştür. Alanın muhafaza ormanı ilan edilme nedeni yerleşim merkezlerinin ve çevrenin sağlığını olumlu etkileyeceği, doğal hayatın ve yeşil dokunun korunması ile bölgenin turizm açısından kalkınmasına da hizmet edeceği, Sapanca Gölü çevresindeki yapılaşma ve sanayileşmenin kontrol altına alınacağı, böylelikle ormanların daha etkili korunmasının yanında çevre kirliliğinin de önleneyeceği, Adapazarı İlının içme suyu kaynağı olan Sapanca Gölü'nün kirlenmesi ve dolmasının önüne geçerek su havzalarının korunmasına katkı da bulunacağıdır (Şekil 3.34).

Şekil 3.34: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı.

Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı ilçe merkezine 300 metre uzaklıkta olup ulaşım kolaydır. Yürüyerek ulaşım sağlanabilmektedir. Muhafaza ormanından sorumlu personel Toplu Koruma ve Hassas Alan Koruma olarak ikiye ayrılır. Şuanda 2 adet Muhafaza Memuru bulunmaktadır. Geçici Muhafaza Memurları da vardır. Normalde 3 adet kadrolu, 2 adet geçici toplamda 5 adet personel vardır.

Muhafaza ormanında en fazla verilen izin su iznidir. Bunun yanı sıra baz istasyonu, doğalgaz izni ve maden izinleri de bulunmaktadır (Tablo 3.17).

Tablo 3.17: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.

İzin verilen kurum/kişi	İzin türü	İzin tarihi	İzin süresi (Yıl)	İzin verilen alan (m2)	Muhafazaya ayrılış tarihi
Köy Hiz. Genel Müd.	Su Deposu	07.09.2004-2555	49	100,00	30.03.1998
SASKİ	İçme Su Tes.	08.04.1999/147	49	4.500,00	30.03.1998
SASKİ	İçme Su Tes.	27.11.1999/33	5	156,00	30.03.1998
Köy Hiz. Genel Müd.	Su Deposu	07.09.2004/2555	49	100,00	30.03.1998
SASKİ	İçme Su Tes.	08.04.1999/147	49	4.500,00	30.03.1998
SASKİ	İçme Su Tes.	27.11.1999/33	5	156,00	30.03.1998
Sapanca Beld. Baş.	İçme Su Tes.	06.12.2000/2239	49	12.235,00	30.03.1998

Tablo 3.17: (devam ediyor).

Efem Su A.Ş.	Su İsale Hat.	24.07.2002/584	5	8.949,00	30.03.1998
NestleWaters	Su İsale Hat.	27.12.2005/3557	10	8.846,00	30.03.1998
Lido Su A.Ş.	Su İsale Hat.	31.12.2010/224	10	24.676,00	30.03.1998
Sırma Grup İç. San.	Su İsale Hat.	28.03.2006/13	10	14.344,50	30.03.1998
Ahsen Su Gazlı İç. San.	Su İsale Hat.	06.04.2007/59	9	3.326,50	30.03.1998
Asya-Kon Kons. San. Tic.	Su İsale Hat.	13.06.2007/103	7	28.337,00	30.03.1998
Turcell İl. Hiz. A.Ş.	GSM Baz İst.	12.07.2006/543	21	287,00	30.03.1998
Sezerler Hafr. Ltd. Şti.	Stab. Malz. Oc.	20.12.2005/1140	5	12.000	30.03.1998
T. ÖZTÜRK-Ş. CEBECİ	Yol	05.07.2007/119	25	315,00	30.03.1998
Turcell İl. Hiz. A.Ş.	GSM Baz İst.	06.10.2008/117	15	704,96	30.03.1998
Sırma Grup İç. San.	Su İsale Hat.	16.07.2007/124	8	13.405,00	30.03.1998
Sırma Grup İç. San.	Su İsale Hat.	13.06.2008/49	7	1.435,00	30.03.1998
Sırma Grup İç. San.	Su İsale Hat.	07.10.2008/120	7	11.259,00	30.03.1998
Kristal Cola Meş. San.	Su İsale Hat.	07.10.2008/121	4	10.532,50	30.03.1998
Efem Su A.Ş.	Su İsale Hat.	15.07.2008/66	9	21.992,50	30.03.1998
SapresElekt. Ür. A.Ş.	Rüzgar Ölç. Dir.	30.11.2010/194	2	2.500,00	30.03.1998
KoçbeyMeşr. Ltd. Şti.	Su İsale Hat.	05.08.2008/86	4	35.926,50	30.03.1998
Vodafone Telek. A.Ş.	Baz İst. ENH	27.05.2008/30	15	862,2	30.03.1998

Tablo 3.17: (devam ediyor).

Vodafone Telek. A.Ş.	Ulaşım Yol	04.09.2008/95	15	684,06	30.03.1998
Durusu	Su İsale Hat.	21.10.2008/130	4	20.243,50	30.03.1998
Agdaş A.Ş.	Doğalgaz Hattı	26.09.2008/115	25	6.327,94	30.03.1998
Efem Su A.Ş.	Su İsale Hat.	05.12.2008/169	9	39.777,16	30.03.1998
Avea İletiş. Hiz. A.Ş.	Baz İst. ENH	29.12.2008/186	18	6.875,13	30.03.1998
Agdaş A.Ş.	Doğalgaz Hattı	31.12.2008/193	25	6.747,08	30.03.1998
A. Osman CÖMERT	Su Ür. Üret. Tes.	03.04.2009/53	4	4.921,00	30.03.1998
Mehmet KOÇAK	Maden İşl. İzni	10.02.2009/28	7	48.005,00	30.03.1998
Mehmet KOÇAK	Alt Yapı Tes.	22.02.2009/134	7	10.953,00	30.03.1998
Mehmet KOÇAK	Kırma El Tes.	16.03.2009/176	7	7.464,00	30.03.1998
Türk telek. A.Ş.	Tel İlet. Hattı	02.10.2009/152	25	15.310,00	30.03.1998
SASKİ	ENH	20.05.2010/98	49	806,00	30.03.1998
İstanbuldere Tüzel Kiş.	Mezarlık Yeri	29.06.2010/125	49	14.060,00	30.03.1998
Sırma Grup İç. San.	Su İsale Hat.	07.04.2011/83	4	928,00	30.03.1998
SEDAŞ	ENH	25.01.1989	49	19.246,00	30.03.1998
Mahmudiye Kayn. Suları	Su İsale Hat.	12.05.2011/106	1	52.214,00	30.03.1998
CanpınarKayn. Suları	Su Arama İzni	14.04.2011/823	2	1.500,00	30.03.1998
Nida Su Meş. Paz. Tic. A.Ş.	Su İsale Hat.	11.05.2011/104	2	26.796,00	30.03.1998
Yılmazlar Tar. Ür.	Maden İşl. Tesis	28.06.2011/158	4	34.178,00	30.03.1998
Sezerler Hafr. Ltd. Şti.	Maden İşl. Tesis	27.07.2011/190	5	24.014,00	30.03.1998
Üstünler Grup İnş.	Maden İşl. Tesis	13.05.2011/263	6	2.647,19	30.03.1998
Halim Aydın	Yol	14.04.2011/87	25	1.097,01	30.03.1998

Tablo 3.17: (devam ediyor).

İsmail KOÇ	Su Arama İzni	14.04.2011/820	2	700,00	30.03.1998
Sırma Grup İç. San.	Su Arama İzni	26.09.2011/251	2	2.300,00	30.03.1998
SASKİ	Arıtma-Depo Ön İz.	13.09.2011/238	2	5.649,00	30.03.1998
Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	Futbol Sahası Ön İzni	18.10.2011/312	2	12.297,00	30.03.1998
CanpınarKayn. Suları	Su Arama İzni	26.09.2011/252	2	600,00	30.03.1998
SASKİ	Arıtma-Depo Ön İz.	13.09.2011/237	2	2.991,00	30.03.1998

Alanda tür sayısı çok fazladır. En çok kayın, göknar, sarıçam, karaçam, gürgendir. Planda ise dişbudak, kavak, akçaağaç bulunmaktadır. Alan genel itibariyle doğal fakat endüstriyel plantasyon sahaları da mevcuttur. Alan içinde gölet ve dereler mevcuttur. Ayı ve domuz alanda çok fazla bulunmaktadır.

Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı içinde herhangi bir uyarı tabelası bulunmamaktadır. Alanın rakımı 100-250 m arasında değişmektedir. Amenajman Planı 2010 yılında yapılmıştır. Alanda bakım çalışması yapılmamıştır.

Muhafaza Ormanı sınırlarında özel tesisler (fidanlık, villa tipi evler, mesire alanı, otopark, otel, restoran vs.) mevcuttur. Bu alanlar şimdi muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır. Bölge olarak Adapazarı Orman Bölge Müdürlüğü' ne bağlı Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı konumu itibariyle şehre yakındır. 100-250 m rakımları arasında yer alan sahada yaban hayatı olarak ayı ve domuz ağırlıkta olarak bulunmaktadır. Alanda baltalık, koruya tahvil sahaları mevcut olup bu alanlar daha sonra muhafaza ormanı sınırlarına dâhil edilmiştir. Alanda odun üretimi yapılmakta olup, kestane alanda doğal olarak yer almaktadır. Dikkat çeken bir başka husus ise şeften alınan bilgiler dâhilinde muhafaza ormanı sınırları içerisinde avlanma izni verildiğidir (Tablo 3.18).

Tablo 3.18: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.

Muhafaza Ormanı Adı	Sapanca Muhafaza Ormanı
İli / İlçesi	Sakarya/Sapanca
Bölge Müdürlüğü	Adapazarı Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	30.03.1998
Alanı (ha)	10.388,00 ha
Konumu	Şehre yakın
Rakımı	100-250 m
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	300 m
Ağaç Türü Sayısı	10
Hayvan Türü Sayısı	Ayı ve domuz alanda çok fazla
Sahanın Önceki Durumu	Baltalık ve koruya tahvil sahası
Personel Sayısı	3 adet kadrolu, 2 adet geçici toplamda 5adet personel vardır.
Sınırlayıcı Faktörler	Yok
Alanda öne çıkan suçlar	Yok
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Yok
Bina ve tesis izin durumu	Yok
Üretim durumu	Odun üretimi
Alanın statüsü	Devamlı
Alanın mülkiyet durumu	Özel tahsisler mevcut
Avlanma izni	Var
Bilgilendirme tabelası	Yok
Muhafaza Ormanının Eğimi	-

Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı, “Doğayı Koruma Muhafaza Ormanı” olarak geçmektedir. Muhafaza Ormanının bir sınırı Sapanca Orman İşletme Şefliği’ ne yürüme mesafesindedir. Sınırın başlangıcında hemen sol tarafta özel fidanlık alanı yer almaktadır. Sınırın bu kısmı daha çok yerleşim amaçlı olarak kullanılmaktadır. Ormanlık alanlar fazlasıyla tahrip edilerek şahsa ait villa, ev, otel, pansiyon gibi yapılara dönüşmüştür. Bu alan daha çok göle yakın olması sebebiyle turizm amaçlı yatırım bölgesi olarak kullanılmaktadır. Evlerin yanı sıra özel otopark alanları bulunmaktadır. Bu bölgede bilgilendirme tabelası daha çok turizm amaçlıdır. Göle giden bir araç yolu bulunmaktadır. Ayrıca yayaların kullanacağı kaldırım mevcuttur. Çoğu kişi bahçesini çitlerle veya mazılarla ayırmıştır. Alan içerisinde bir lokantanın da yer aldığı piknik alanı bulunmaktadır. Ayrıca göl kenarında faytonla turizm

amaçlı gezintiler yapılmaktadır. Bölgede daha çok Arap turist vardır. Hatta çoğu kafe ve restoranda Arap müzikleri çalmaktadır.

Gölün hemen girişinde deniz bisikleti bulunmaktadır. Bu da su sporlarında gölden yararlanıldığını göstermektedir. İnsanların yürüyebileceği yol boyunca aydınlatma direkleri ve dinlenebilecekleri banklar ve çöp kutuları vardır. Ayrıca göle girmek yasaktır tabelası gölün belli kısımlarına konuşlandırılmıştır. Göl üzerinde restoranlar mevcuttur. Fakat arazi çalışması kışın yapıldığı için o tarihte aktif bir restorana rastlanmamıştır (Şekil 3.35).

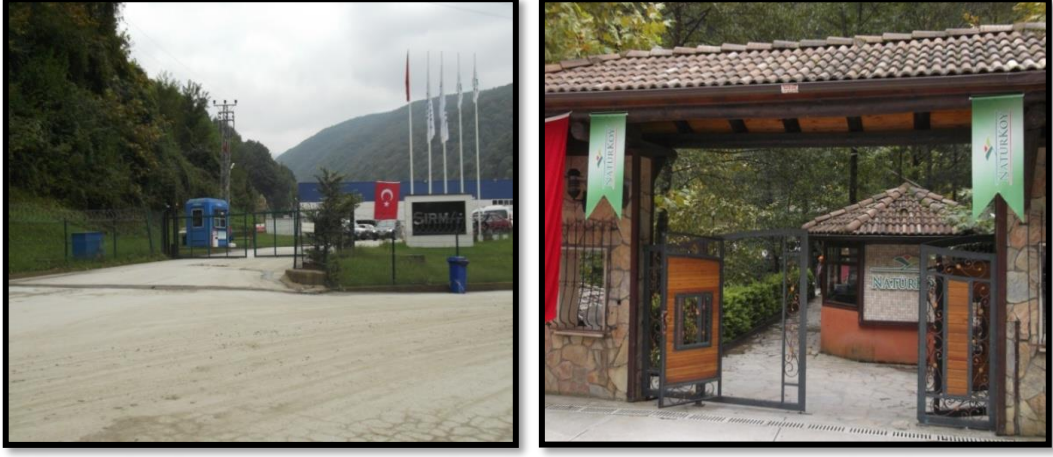
Şekil 3.35: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda bulunan tesisler 1.

Vatandaşlar gölde balık tutma aktivitesi yapabilmektedir. Göl kenarında birkaç tane su ishale borusuna rastlanmıştır. Bu borularla şehrin su ihtiyacı karşılanmaktadır. Göl kenarında ayrıca zabıtaya ait kulübe bulunmaktadır. Fakat etrafta zabıtaya rastlanmamıştır.

Göl kenarından yol geçmektedir. Oteller ve yerleşimin yoğun olduğu bu alanların SİT alanı olduğu orman işletme şefi tarafından ifade edilmiştir.

Muhafaza ormanının diğer sınırı üretim amaçlı kullanılmaktadır. Bu alanda herhangi bir yerleşim alanı bulunmamaktadır. Daha çok ormanlık alan mevcuttur. Muhafaza ormanı sınırları içinde Sırma Su Fabrikası bulunmaktadır (Şekil 3.36). Su fabrikasının hemen yanından dere geçmektedir. Derenin üstünde su ishale boruları ve fabrikaya ait borular bulunmaktadır. Bu alanda yukardan aşağıya uzanan su fabrikasının boruları çok fazla sayıdadır. Bu nedenle de derenin yapısı bozulmuştur. Borular yağmur sularının dereye karışmasını engellemiş ve taşkınlara neden olmuştur. Bu nedenle evlere 3 gün su verilemediği ifade edilmiştir. Göl kenarındaki yerleşim alanları ve fabrikalar gölü

kirletmektedir. Bu da doğal yapının bozulmasına neden olmaktadır. Ayrıca Sakarya İli' nin su ihtiyacı gölden karşılanmaktadır.

Şekil 3.36: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda bulunan tesisler 2.

Daha yüksek rakımlara çıkıldığında insanların rekreasyon veya konaklama amaçlı yararlanabileceği Naturköy adında bir turistik tesis bulunmaktadır. Alanın içinden dere geçmektedir. Alan içinde ormanlık yerler mevcuttur. Daha yükseklerde orman içerisinde insanların konaklayacağı villa tipi evler bulunmaktadır. Bu alan turizm amaçlı ayrılmıştır. Fakat verilen izinler arasında turizm amacı bulunmamaktadır.

Yüksek rakımlara ulaşıldığında muhafaza ormanı sınırı içerisinde yine yer yer yerleşim alanlarının mevcut olduğu görülmüştür. Alan içinde su ishale için eski depolar bulunmaktadır. Daha yukarılarda odun istif yerleri bulunmaktadır. Alan içinde fazlasıyla kayın türüne rastlanılmıştır. Kayın üretimi yapılan alanda düzgün gövdeli kayınlara rastlanılmamıştır. Kayınların çoğu bozuk gövdeye sahip ağaçlardı. Alanda ayrıca kestane ağaçları bulunmaktadır. Yöre halkı ve ziyaretçilerin bu kestaneleri topladığı gözlemlenmiştir. Sırf kestane toplamak için özel araçlarıyla yüksek rakımlara çıkan insanlara denk gelinmiştir. Muhafaza ormanının yüksek rakımlarında kamyonlara yüklenmek için bekleyen yol kenarı istiflerinin olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 3.37).

Şekil 3.37: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda odun üretimi.

Arazi incelemesi sırasında kesim yapan işçiler alanda kurdukları çadırlarda konaklamaktaydı. Alanda kestane toplamanın bir denetime tabii olmadığı ve isteyenin sınırsız miktarda kestane topladığı tespit edilmiştir (Şekil 3.38).

Şekil 3.38: Sapanca Gölü Muhafaza Ormanı'nda kestane üretimi.

Alanda av dönemlerinde belli zamanlarda av izni verilmektedir. Muhafaza Ormanı olması herhangi bir engel teşkil etmemektedir. Her ne kadar orman suçu yok denilse de kesme ve kaçakçılık suçlarının ağırlıkta olduğu yapılan arazi çalışmaları sonucunda saptanmıştır.

3.3.9 Sultandağları Muhafaza Ormanı

Konya İli, Akşehir İlçesi; Akşehir Merkez, Cankurtaran, Engilli, Savaş, Tekke, Atakent, Saray, Yeniköy, Ulupınar ve Değirmenköy sınırları içinde yer alan, 19.421,00 ha büyüklüğündeki devlet ormanı sahasıdır. Sultandağları Muhafaza Ormanı Bakanlık oluru ile 1962 yılında devamlı muhafaza ormanı olarak ilan edilmiştir. Ayrılma gerekçesi şiddetli erozyon, sel riski ve toprak kaymasıdır.

Sultandağları Muhafaza Ormanı Konya Bölge Müdürlüğü'ne bağlıdır. İlçe merkezine 2km.uzaklıkta bulunan muhafaza ormanında ulaşım mevcut orman yollarıyla sağlanmaktadır. İlçenin rakımı 1030 m'dir.

Sultan Dağları, Akdeniz Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi arasında sınır oluşturur. Kuzeyde Akşehir ve Eber gölleri ile güneyde Beyşehir Gölü arasında kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanır. Yükseltisi kuzeybatıya doğru gittikçe artarak 2610 metreye ulaşır. Dağ sırasının iki cephesinin farklı iklim kuşaklarına (Akdeniz ve İran-Turan) sınır oluşturması ve bin metrelik ova tabanından başlayıp 2610 metreye kadar yükselmesi nedeniyle birbirinden çok farklı bitki türleri için uygun yaşam alanları sağlar (Doğa Derneği). Şekil 3.39' de görüldüğü gibi doğal ve yapay ormanlık alanlar oldukça fazladır. Bazı alanlar sık sık görülen erozyon ve çökmelere karşı estetik dışı istinat duvarlarıyla sağlamlaştırılmaya çalışılmıştır.

Şekil 3.39: Sultandağları Muhafaza Ormanı 1.

Muhafaza ormanı alanı 55 nolu bölmeden başlamaktadır. 55-138-139-140-170-171-172-173-174-175 nolu bölmelerde 994,00 ha alan 14.07.2014 oluruyla muhafaza ormanı statüsünden çıkarılmış olup 56nolu bölmeden 339 nolu bölmeye kadar muhafaza ormanı sınırları içerisinde kalmaktadır.

1960 yılından önce 1.274,00 ha'lık kısmı açıklık olan saha daha sonra yapay yolla ağaçlandırılmıştır. Alanın 1.274,00 ha 'lık kısmı yapay, 17.153,00 ha.'lık kısmı ise doğal yolla alana gelmiştir. Alandaki ağaç tür sayısı 5' tir. Bunların 3'ü ibreli, 2' si ise yapraklı türlerden oluşmaktadır. Hayvan tür sayısı ise 15' tir.

Sultandağları muhafaza ormanının bir sınırı Engilli köyünden başlamaktadır. Engilli köyünden inceleme yapılan alanın hemen sol tarafında işletme izni belediyeye ait mesire

alanı bulunmaktadır. Vatandaşlar mesire alanından faydalanabilmektedir. Alanın içerisinde çocuk oyun parkı ve birkaç tane bank bulunmaktadır. Alanda rastlanılan türler genellikle meşe ve çam türleridir. Sultandağları muhafaza ormanının Engilli köyü kısmında yerleşim alanları bulunmamaktadır. Alan fazlaca eğimli ve karstik bir yapıya sahip olduğu için hayvan otlatmaya müsait değildir. Bu nedenle herhangi bir hayvan otlatmaya rastlanmamıştır. Sınırın bu kısmında orman yolu belli bir yere kadar devam ettiği için araçla daha fazla ileriye gitmek mümkün değildir. Bu da diğer kısımda kalan ormanlık alanlarda çıkabilecek yangınlarda müdahaleyi zorlaştırmaktadır. Yine alan içinde herhangi bir su ishale hattına rastlanılmamıştır. Fakat Akşehir Belediye Başkanlığı'na ait su deposu bulunmaktadır. Alanın hemen ortasından mesire yerinin yakınından geçen Engilli Deresi diğer sınır olan Tekke'ye kadar uzanmaktadır (Şekil 3.40).

Şekil 3.40: Sultandağları Muhafaza Ormanı 2.

Konya' da ilk ağaçlandırma ve erozyon kontrol çalışmalarına 1959 yılında Sultan Dağları silsilesinin Akşehir'e bakan yamaçlarında bulunan ve oldukça geniş bir su toplama havzasına sahip Tekke Deresi'nin taşması sonucu Akşehir ilçesi ve dere havzasındaki köylerde büyük can ve mal kayıplarına sebep olması neticesinde Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü' ne bağlı "Toprak Muhafaza ve Mera Islahı Grup Müdürlüğü" kurularak başlanılmıştır. Bu çalışmalar 1959 yılından bugüne dek Konya/Akşehir bölgesinde yapılan Ağaçlandırma, Erozyon ve Sel Kontrol, Dere ıslahı, Mera ıslahı çalışmaları ve Akşehir'in bugününe yaptığı katkıları (sel ve taşkınların önlenmesi vs.) irdelenmiştir.

Bölgenin önemli bir değeri ve simgesi olan Akşehir Gölü' nün havza sularından düzenli bir şekilde beslenmesini sağlayan Teke Deresi yörenin tarımına, doğal güzelliklerine, ekonomik ve sosyal yaşamına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle ilk olarak Akşehir ilçe merkezine yakın

ve hayati önem arz eden Tekke, Kuruçay, Çakıllar ve Savaş derelerinde erozyon ve sel kontrolü ile daha yukarı havzalarda mera ıslahı proje uygulamaları gerçekleştirilmiştir.

Sultandağları Muhafaza Ormanı'nın Tekke sınırından başlayan kısmında yolun sol tarafında Akşehir Kent Ormanı bulunmaktadır. Bu alanda muhafaza ormanı sınırları içerisinde kalan yerleşim alanları (köy evleri) bulunmaktadır. Ayrıca işlerliğini yitirmiş olan çok sayıda su isale hattı da alanda varlığını sürdürmektedir. Bu işlevsiz boruların kaldırılması yönünde herhangi bir çalışma yapılmamaktadır. Yolun hemen sağ tarafında ise orman alanı içerisine kurulmuş evler mevcuttur. Bu alanda insanlar daha çok hayvancılıkla uğraşmaktadır. Yasak olmasına rağmen muhafaza ormanı sınırları içerisinde hayvan otlatmaya denk gelinmiştir.

Alan içinde daha çok ENH ve Su ishale hattı için verilen izinlere rastlanmıştır. Fakat 2009 yılında 1 adet maden işletme izni verildiği görülmektedir (Tablo 3.19).

Tablo 3.19: Sultandağları Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.

İzin verilen kurum/kışi	İzin türü	İzin tarihi	İzin süresi (Yıl)	İzin verilen alan (m2)	Muhafazaya ayrılış tarihi
TEDAŞ	ENH	03.04.2009/91	49	17.000	04.09.1962
TEDAŞ	ENH	03.04.2009/100	49	138.750,00	04.09.1962
TEDAŞ	ENH	02.01.1981/91	49	256.000	04.09.1962
MEDAŞ	ENH	05.09.1991	49	104.625,00	04.09.1962
MEDAŞ	ENH	03.04.2009/99	49	19.520,00	04.09.1962
TEİAŞ	ENH	23.07.1997	49	336.190,00	04.09.1962
TEİAŞ	ENH	06.04.2000	49	586.761,00	04.09.1962
AKDENİZ EDAŞ	ENH	13.10.2009/447	49	100.550,85	04.09.1962
Baras Maden Ltd. Şti.	Maden işletme izni	02.10.2009/428	10	34.785,60	04.09.1962
Akşehir Belediye Başkanlığı	Su deposu	17.02.2011	5	1.764,00	04.09.1962

Tablo 3.19: (devam ediyor).

Akşehir Belediye Başkanlığı	Su isale hattı	06.10.2010/384	49	103.446,47	04.09.1962
Konya Telekom müdürlüğü	Havai Hattı	23.07.2001/46	49	3.450,00	04.09.1962
Konya Valiliği	Uluşınar köyü içmesuyu isale hattı	09.06.2008/89	49	1.225,00	04.09.1962
Devlet ve Su İşleri 18. Bölge Md.	Derivasyon kanalı	25.06.2007/100	49	15.958,74	04.09.1962
Köy Hizmetleri Konya İl Müd.	Akşehir yalvaç turizm yolu	30.09.2005/52	49	154.000	04.09.1962
Konya İl Özel İdaresi Köy Hizm. Müd.	Yeniköy sulama havuzu ve isale hattı	30.09.2004/71	49	9.177,00	04.09.1962

Muhafaza memurlarıyla yapılan görüşmeler neticesinde alanda aktif olarak çalışan maden ocağı olmadığı ifade edilmiştir. Fakat arazi çalışması sırasında alanın daha yüksek rakımlarına çıkıldığında aktif olarak çalışan bir madenin olduğu görülmüştür. İşçilerin aktif olarak çalışmakta olduğu bu maden alanından barit çıkarıldığı öğrenilmiştir. Her ne kadar madenin orman alanı içerisinde kalmadığı söylene de, maden sahasının muhafaza ormanı sınırları içerisinde kaldığı ve maden nedeniyle yapılan kazı çalışmalarında çevrede bulunan ormanlık alanlara zarar verildiği açıkça görülmüştür. Araştırmalar neticesinde maden çalışmasının bir hafta önce faaliyet göstermeye başladığı öğrenilmiş olup sorumlu kişilerce izinli bir maden çalışması olduğu yönünde açıklama yapılmıştır (Şekil 3.41).

Alanda herhangi bir uyarı tabelası bulunmamaktadır. Dikkat çeken bir diğer husus ise 17. madde izinlerinin daha fazla olduğudur (Tablo 3.20). 16. ve 17. madde izinleri diğer muhafaza ormanlarında da mevcuttur. Fakat bu izinleri belirten ve birbirinden ayıracak şekilde bir dosyalama yoktur. 10 şeflik arasında sadece Konya Orman Bölge Müdürlüğü' ne bağlı Akşehir Orman İşletme Şefliği' nde bu dosyalama şekline denk gelinmiştir.

Tablo 3.20: Sultandağları Muhafaza Ormanı'nda 16. ve 17. Madde izinleri.

İzin türü	İzin verilen alan	Bölme no	İzin çeşidi	İzin verilen alan (m2)
16. madde	Savaş mahallesi	302-303-308	Barit	372.331,37
16. madde	Tekke mahallesi	207-232	Barit	12.256,00
16. madde	Atakent mahallesi	140-174	Kaya	37.231,37
16. madde	Atakent mahallesi	140-174	Kil	15.594,74
17. madde	Atakent mahallesi	138-139-140-143-151-154-155-156-171-172-173-174-175-176-177-181	Gölet, gövde ve yol	213.438,55
17. madde	Değirmenköy mahallesi	66-67-77-78-93-94	HES	83.557,12
17. madde	Akşehir-Çay	58-60-61-69-70-72-83-84-85-86-90-106-108-137-136-165-166-167-196-195-194-193-192-191-190-222-241-265-288-289-287-284-283	ENH	-
17. madde	Akşehir-Şarkikaraağaç	33-334-335-336-337-338-314-313-312-311	ENH	-
17. madde	Tekke mahallesi	241-264-239-262	ENH	17.000
17. madde	Saray mahallesi	157-158-159-160-163-164-165-167-168-169-136-137-108	Su isale hattı	12.516,00
17. madde	Ulupınar mahallesi	64	Su isale hattı	2.825,00
17. madde	Yeniköy	85-99-100	Su isale hattı	9.177,00

Şekil 3.41: Sultandağları Muhafaza Ormanı'nda bulunan tesisler.

Su isale boruları daha çok yol kenarına ve özellikle dere kenarına konuşlandırılmıştır. Bunun nedeni herhangi bir sorunla karşılaşıldığı takdirde acil müdahale edilebilmesi ve su iletiminin daha kolay bir şekilde sağlanmasıdır. Su isale hatları genelde yol kenarlarına yapıldığı için ormanlık alana herhangi bir zarar durumu söz konusu olmadığı iddia edilmiştir. Alan içerisinde su isale hatlarının su toplama deposu ve havalandırma depoları yer almaktadır. Kimisi boruların uzağında kimisi dere yakınında hemen boruların yanınca mevcut olarak konumlandırılmıştır. İç kısımlara ilerledikçe ormanlık alanlar daha da yoğunlaşmaktadır. Özellikle karşı mıntikalarda yoğunluk gösteren ormanlık alanlarda bakım çalışmaları yapılmaktadır. Bu alanlarda oluşabilecek yangın tehlikesine karşı da yangın emniyet şeritleri bulunmaktadır. Yer yer ormanlık alan olarak devam eden alanların bazı yerlerinde açıklıklar mevcuttur. Bunun nedeni de bu kısımlar da kesim çalışması yapılmış olmasıdır.

Muhafaza ormanıyla ilgilenen 1 adet teknik personel, 2 adet muhafaza memuru bulunmaktadır. Alan il ve ilçe merkezinin dışında kalmaktadır. Yaklaşık olarak 1030 m rakıma sahiptir. Şehir hayatına uzaklığından dolayı yaban hayvan türü bakımından çeşitlilik göstermektedir. Ağaçlandırma çalışmaları mevcuttur. Ulaşım sağlanabilecek orman yolu mevcut olup herhangi bir yangın anında müdahale edilebilecek emniyet yolları da mevcuttur (Tablo 3.21).

Tablo 3.21: Sultandağları Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.

Muhafaza Ormanı Adı	Sultandağları Muhafaza Ormanı
İli / İlçesi	Konya/Akşehir
Bölge Müdürlüğü	Konya Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	04.09.1962
Alanı (ha)	18.439,00 ha
Konumu	Şehrin dışında
Rakımı	1030 m
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	135 km/2 km
Ağaç Türü Sayısı	5
Hayvan Türü Sayısı	15
Sahanın Önceki Durumu	Sahanın 1274 hektarlık bölümü 1960 yılından önce açıklandı. 1960 yılından itibaren yapılan ağaçlandırma çalışmalarıyla şuan ki mevcut durum oluşmuştur.
Personel Sayısı	Teknik eleman:1, Orman Muhafaza Memuru:2
Sınırlayıcı Faktörler	Yol
Alanda öne çıkan suçlar	Otlatma ve işgal-faydalanma suçlarıdır.
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Alan içerisinde Şehir Ormanı ve mesire alanı bulunmaktadır.
Bina ve tesis izin durumu	Yok
Üretim durumu	Son 20 yıl içerisinde 35.000 m ³ odun üretimi olmuştur.
Alanın statüsü	1962-2012 yılı ile 2012-2015 yılı arası avans planında yer almaktadır.
Alanın mülkiyet durumu	Devlet ormanıdır. Bunun dışında mera, hazine, tarım ve iskan alanları da saha içerisinde mevcuttur.
Avlanma izni	Yok
Bilgilendirme tabelası	Yok
Muhafaza Ormanının Eğimi	% 20-100 arası

Sultandağı Muhafaza Ormanı'nın 1993-2012 Amenajman Planı bitmiş olup, 2013-2015 yılı avans planı ile işletilmektedir. Alanın mülkiyet durumu mülkiyet durumu ormandır. Bunun dışında mera, hazine, tarım ve iskân alanları da saha içerisinde mevcuttur. Alanda mera

hayvancılığının yapıldığı dikkatlerden kaçmamıştır. Suç oranlarının içerisinde fazlaca hayvan otlatma bulunmaktadır (Şekil 3.42).

Şekil 3.42: Sultandağları Muhafaza Ormanı'nda hayvan otlatma.

Alan içerisinde 544,4 ha şehir ormanı ve 10,00 ha büyüklüğünde de mesire alanı bulunmaktadır. Alanda av izni verilmemektedir. Vatandaş Sultandağı Muhafaza Ormanı'ndan orman ürünleri üretimi ve rekreasyon amaçlı olarak faydalanmaktadır. En fazla görülen suçlar; otlatma ve işgal-faydalanma suçlarıdır (Şekil 3.43).

Şekil 3.43: Sultandağları Muhafaza Ormanı'ndan görüntüler.

3.3.10 İnkum Muhafaza Ormanı

İnkum Muhafaza Ormanı 1964 yılında devamlı muhafaza ormanı olarak ilan edilmiş olup 111,25 ha alana sahiptir. Alanın hafif meyilli olması ve erozyonun söz konusu olmaması nedeniyle 30.10.1985 tarih bakanlık oluru ile 2,54 ha alan muhafaza ormanı statüsü dışına

ıkartılmış ve byylece muhafaza ormanının alanı 108,71ha.'a inmiştir. Alanın muhafaza ormanı olarak ayrılma gerekçesi; İnkum plajının tabii güzelliğini korumak, erozyonu önlemek ve İnkum' da bulunan yerleşim yerlerini sel ve taşkın riskine karşı korumaktır.

İnkum Muhafaza Ormanı il merkezine 13 km uzaklıkta olup alana ulaşım halk otobüsü ve araçla sağlanabilmektedir.

Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğü Bartın Orman İşletme Müdürlüğü' ne bağlı olarak Bartın İli' ne bağlı olan İnkum Muhafaza Ormanı, Amenajman Planına göre 51 nolu bölmede yer almaktadır. Orman fonksiyonlarını ayırma yöntemlerinden birisi de yasal mevzuat ile koruma altına alınan alanların orman fonksiyonu olarak belirlenmesidir. İnkum Muhafaza Ormanı, Bakanlar Kurulu kararı ile ayrılmasından ötürü bu alan sınırlarına bağlı kalacak şekilde, doğayı koruma fonksiyonu içerisinde muhafaza ormanı işletme amacı olarak ayrılmıştır.

Muhafaza Ormanı geçmişte de olduğu gibi doğal orman statüsünü korumaktadır. İçerisinde ağırlıklı olarak bulunan türler kayın, meşe, gręen, kızılçam, kestane, ıhlamur, karaçam ve diğer yapraklılardır. Muhafaza Ormanı ilçe merkezine yakınlığı sebebiyle yaban hayatı bakımından çok çeşitli türleri içerisinde barındırmamaktadır.

İnkum Muhafaza Ormanı içerisinde çok sayıda ENH yer almaktadır (şekil 3.44). Fazla sayıda elektrik direği ve bir adet trafo binası bulunmaktadır. Bu da koruma ormanı statüsündeki bir alanı orman yangınları bakımından savunmasız bırakmaktadır.

şekil 3.44: İnkum Muhafaza Ormanı.

Şekil 3.45: İnkum Muhafaza Ormanı'nda çöplerin durumu.

Muhafaza ormanı sınırında kalmayan sadece bir yolla ayrılmış fakat alanı hem koku hem görünüş olarak olumsuz etkileyen Bartın il belediyesine ait bir çöp (katı atık) depolama sahası bulunmaktadır. Çöp kamyonlarından dolayı hasar gören yol oldukça kötü durumdadır ve muhafaza ormanı bu alanın ayrı tutulmasını sağlayacak herhangi bir önlem bulunmamaktadır. Bu çöp alanı kendi sınırlarında kalmayarak muhafaza ormanına da sıçramış ve alanın fazlaca kirlenmesine neden olmuştur. Muhafaza ormanı sınırlarında yer yer çöp yığınları olduğu gibi moloz yığınları da oldukça fazladır (Şekil 3.45).

Şekil 3.46: İnkum Muhafaza Ormanı'nda tahsisler 1.

Şekil 3.47: İnkum Muhafaza Ormanı'nda tahsisler 2.

Muhafaza Ormanının bir sınırı vadide bir sınırı vadi eteğinde kalmaktadır. Alanda kamu yararı gerekçesiyle yapılmış ormancılık amacı dışındaki tahsislere ormanlara oldukça zarar verdikleri gözlenecek ölçüde rastlanmıştır (Şekil 3.46). ENH yanı sıra 1 adet trafo binası yine muhafaza ormanı sınırı içinde kalmaktadır. Bu da orman yangını açısından risk teşkil etmektedir (Şekil 3.47). Muhafaza ormanı içinde kalan iki otele de turizm tahsisi yapılmıştır. Bu otellerin tesisleri doğal orman alanların içine kadar girmiştir (Şekil 3.48). Yine İnkum sahili de muhafaza ormanının sınırlarında kalmaktadır. Vadi eteğinde yerleşim alanlarının yanı sıra kamuya ait tesislere de sahil boyunca rastlanmaktadır.

Şekil 3.48: İnkum Muhafaza Ormanı tesisler.

Vadi sınırından alan incelendiğinde ormanlık alanın oldukça fazla eğime sahip olduğu görülmektedir. Bu alanın hemen aşağısında kamu yararına tesislerden olan Hacettepe Tesisleri de yine muhafaza ormanı sınırlarında kalmaktadır (Tablo 3.22).

Tablo 3.22: İnkum Muhafaza Ormanı'nda verilen izinler.

İzin verilen kurum/kişi	İzin türü	İzin tarihi	İzin süresi (Yıl)	İzin verilen alan (m2)	Muhafaza ya ayrılış tarihi
Cahit Karakaş	Turistik Tesis	17.12.1968	49	1.620,00	28.01.1964
Cahit Karakaş	Turistik Tesis	17.07.1991	49	650,00	28.01.1964

İnkum Muhafaza Ormanının rakımı yaklaşık olarak 10-100 m arasında değişmektedir. Konumu itibariyle il merkezine yakındır. Koruma ormanı olarak ayrılan alanda görevli personel yoktur. Fakat Muhafaza memurları alanı 2-3 aylık periyotlarla ziyaret etmektedir. Alanda karşılaşılan en fazla suç oranı ise usulsüz kesimdir. Alan içinde 2 adet izinli mesire yeri mevcuttur. Rekreatsyonel faaliyetler bu alanlarda yapılmaktadır.

Şekil 3.49: İnkum Muhafaza Ormanı sınırındaki plaj.

Muhafaza ormanı sınırları içinde herhangi bir şekilde üretim yapılmamaktadır. Zaten alanın büyük bir kısmı fazlaca eğimli bir arazide kalmaktadır (Şekil 3.49). Bu nedenle üretim yapılması olanaksızdır. Alanda av yasağı mevcuttur, fakat yasak olduğuna dair bilgilendirme tabelası bulunmamaktadır.

Plan ünitesinin kuzeybatı kısmında erozyon sıkça görülmektedir. Bu nedenle bu kısımda kalan alan orman tahribatıyla ortaya çıkan erozyonun önlenmesi, plaj alanının korunması amacıyla muhafaza ormanı olarak ilan edilmiştir. Muhafaza ormanı olarak ilan edilen alanın vadide kalan kısmında ise koruma faaliyetleri eksik kalmaktadır. Çünkü alan çöp ve moloz yığınları nedeniyle fazlaca tahrip edilmiş ve doğal güzelliğini kaybetmeye başlamıştır. Diğer

sınırdaki ise yerleşim yerleri çok sayıda olup bu da ormanların tahrip edildiğini açıkça ortaya koymaktadır (Tablo 3.23).

Tablo 3.23: İnkum Muhafaza Ormanı'na ait genel bilgiler.

Muhafaza Ormanı Adı	İnkum Muhafaza Ormanı
İli / İlçesi	Bartın/Merkez
Bölge Müdürlüğü	Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğü
Tescil Tarihi	28.01.1964
Alanı (ha)	108,71 ha
Konumu	İl merkezine yakın
Rakımı	10-100 m
İl/ İlçe merkezine Uzaklığı	İl merkezine 30 km
Ağaç Türü Sayısı	8
Hayvan Türü Sayısı	-
Sahanın Önceki Durumu	Devlet Ormanı
Personel Sayısı	4
Sınırlayıcı Faktörler	Muhafaza Ormanı statüsü
Alanda öne çıkan suçlar	Usulsüz kesim
Alandaki mevcut rekreasyon alanları	Var
Bina ve tesis izin durumu	2 adet izinli mesire yeri mevcuttur.
Üretim durumu	Yok
Alanın statüsü	Devamlı
Alanın mülkiyet durumu	Orman
Avlanma izni	Yok
Bilgilendirme tabelası	Yok
Muhafaza Ormanının Eğimi	% 0-60

3.4 Seçilen Muhafaza Ormanlarında Tahsisler

Muhafaza ormanları günümüzde eski önemini kaybetmiş ve korunan alan statüsü zamanla zarar görmüştür. Toplumsal amaçlar dışında daha çok su izinleri, maden, ENH vb. ormancılık dışı faydalanmalar için tercih edilen alanlar haline dönüşmüştür. Bu tahsisler muhafaza ormanlarını olumsuz yönde etkilemekte ve ormanların yok olmasına sebep olmaktadır.

Tablo 3.24' de muhafaza ormanı ayrılma kriterlerine göre seçilmiş 10 muhafaza ormanı için toplam alanları ve bu alanların ne kadarının tahsise konu edildiği verilmiştir. Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı %7,98' i izne konu edilmiştir. En az tahsis verilen muhafaza ormanı ise

%0,12 ile Alacadağ Muhafaza Ormanı'dır. Muhafaza ormanları ayrı olarak değerlendirildiğinde Aksaz-Karağaaç Muhafaza Ormanı'nın tek bir tahsise konu edildiği görülmüştür. Toplam 7.871,63 ha alana sahip bu muhafaza ormanının tamamı askeri maksatlar için izne konu edilmiştir. Hiçbir izne konu edilmeyen muhafaza ormanı ise Karacakışla Muhafaza Ormanı'dır. İncelenen muhafaza ormanlarında toplam alan 54.892,26 ha'dır. Tahsise konu edilen muhafaza ormanı alanı ise 8.429,63 ha'dır. Tahsis edilen alanların toplam muhafaza ormanı alanına oranı ise %15,36'dır. Aksaz-Karağaaç Muhafaza Ormanı'nı ayrı olarak ele alırsak diğer muhafaza ormanlarında verilen tahsisler %1,19 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3.24: Muhafaza ormanlarında tahsis edilen alanlar (OGM, 2014).

Muhafaza Ormanı Adı	İzin verilen alan (ha)	Toplam Muhafaza Ormanı Alanı (ha)	Yüzde Oran(%)
Aksaz-Karağaaç	7.871,63	7.871,63	100,00
Alacadağ	1,97	1.695,50	0,12
Azizpaşa-Fatih	203,36	2.549,50	7,98
Belgrad	16,60	5.237,42	0,32
Çakallı-Belek	54,09	2.631,50	2,06
Karacakışla	-	16,00	-
Kırıklı-Dörtler	34,36	4.973,00	0,69
Sapanca Gölü	59,08	10.388,00	0,57
Sultandağları	188,32	19.421,00	0,97
İnkum	0,227	108,71	0,21
Genel Toplam	8.429,63	54.892,26	15,36

Tablo 3.25' de muhafaza ormanlarının sunduğu bu hizmetlerin dışında zaman içinde bazı değişiklikler olmuş ve muhafaza ormanları farklı tahsislere konu edilmiştir. Aksaz-Karağaaç Muhafaza Ormanı'nda askeri amaçla yapılmış olan tahsis sayılmazsa en fazla tahsis su ve maden izinlerinde yapılmıştır. Bunu ENH ve ulaşım izinleri takip etmektedir. Toplam tahsis 194 adettir. Tahsis alanı ise toplam 8.429,63 ha'dır. Tahsis alanının toplam alana oranı ise %15,36'dır. Toplam alanı en fazla tahsis türü 186,75 ha maden izni ve 170,97 ha ENH iznine aittir. Maden izni en fazla olan muhafaza ormanı Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı'dır. Belgrad Muhafaza Ormanı'nda ise su izni ön plana çıkmaktadır. Aksaz-Karağaaç Muhafaza

Ormanı 7.871,63 ha'dır. Alanın tamamı askeri amaçlar için izne konu edilmiştir. Antalya'nın Serik ilçesinde kurulan Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı 1970'li yıllarda kumul hareketlerini önleyerek toplumsal fayda sağlarken günümüzde alanın bir kısmının turizm için tahsis edilmesiyle birlikte turizm açısından ekonomik bir hizmet de sunmaya başlamıştır (Güzenge, 2013). Belgrad Muhafaza Ormanı'nın ise ilanında İstanbul'a su sağlayan bentlerdeki suyun miktarına ve kalitesine yaptığı olumlu katkı göz önünde bulundurulmuşken günümüzde daha çok rekreasyonel işlevi öne çıkmaktadır. HES izni sadece Kırıklı-Dörtler Muhafaza Ormanı için verilmiştir. Toplam izin alanı 20,62 ha'dır. Turistik tesis izni sadece Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı ve İnkum Muhafaza Ormanı'nda verilmiştir. Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı tahsis alanı toplam 36,43 ha'dır. İnkum Muhafaza Ormanı turizm tesis izni toplam alan 0,227 ha'dır. Toplam turistik tesis izin alanı ise 36,417 ha'dır. Çakallı-Belek Muhafaza Ormanı su izni, santral binası, ulaşım, ENH, doğalgaz hattı gibi izinlere konu edilirken, İnkum Muhafaza Ormanı sadece turizm amaçlı izne konu edilmiştir.

Tablo 3.25: Muhafaza ormanlarındaki tahsis türleri (OGM, 2014).

Tahsis Türü	Toplam İzin (Adet)	Tahsis Alanı (ha)	Tahsis Alanının Toplam Alana Oran (%)	Tahsislerin Dağılımı
Havai Hattı	2	1,28	0,0023	Belgrad (1), Sultandağları (1)
HES	1	20,62	0,0376	Kırıklı Dörtler (1)
Su İzinleri	77	64,83	0,1181	Kırıklı Dörtler (1), Sapanca Gölü (31), Alacadağ (3), Çakallı-Belek (2), Belgrad (33), Azizpaşa-Fatih (2), Sultandağları (5)
Santral Binası	11	6,15	0,0112	Sapanca Gölü (4), Alacadağ (1), Çakallı-Belek (2), Belgrad (4)
Ulaşım	9	31,45	0,0573	Kırıklı Dörtler (1), Sapanca Gölü (3), Alacadağ (2), Çakallı-Belek (1), Belgrad (1), Sultandağları (1)
Rüzgar Ölç. Dir.	1	0,25	0,0005	Sapanca Gölü (1)

Tablo 3.25: (devam ediyor).

ENH	22	170,97	0,3115	Kırıklı Dörtler (1), Sapanca Gölü (2), Alacadağ (1), Çakallı- Belek (4), Belgrad (3), Azizpaşa-Fatih (3), Sultandağları (8)
Doğalgaz Hattı	6	4,23	0,0077	Sapanca Gölü (2), Çakallı-Belek (2), Belgrad (1), Azizpaşa- Fatih (1)
Futbol Sahası Ön İzni	1	1,23	0,0022	Sapanca Gölü (1),
Maden İşletme İzni	50	186,75	0,3402	Sapanca Gölü (7), Azizpaşa-Fatih (42), Sultandağları (1)
Mezarlık Yeri	2	18,59	0,0339	Sapanca Gölü (1), Azizpaşa-Fatih (1)
Gölet Tesisi	2	0,23	0,0004	Alacadağ (2)
Turistik Tesis	3	36,43	0,0664	Çakallı-Belek (1), İnkum (2)
Askeri Amaçlı	1	7.871,63	14,34	Aksaz-Karaağaç (1)
Şantiye Ve Kantar Yeri	1	0,07	0,0001	Azizpaşa-Fatih (1)
II. Merhale Proje	2	3,63	0,0066	Azizpaşa-Fatih (2)
Okul Yeri	2	0,86	0,0016	Azizpaşa-Fatih (2)
C Tipi Mesire Yeri	1	10,43	0,019	Azizpaşa-Fatih (1)
Toplam	194	8.429,63	15,36	

BÖLÜM 4

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülke genelinde toplam 55 muhafaza ormanı bulunmaktadır. Bu muhafaza ormanları içinden ayrılma kriterlerine göre seçilen 10 muhafaza ormanında arazi çalışmaları ve yapılan gözlemler, muhafaza ormanlarının OGM, bölge müdürlükleri ve ilgili şefliklerde bulunan dosyaları ve oluşturulan değişkenlerden alınan sonuçlar değerlendirildiğinde muhafaza ormanlarının iyi yönetilmediği sonucuna varılmıştır.

55 muhafaza ormanı alan bazında değerlendirildiğinde toplam 254.269,14 ha büyüklüğe sahip olduğu görülmektedir. En küçük alana sahip muhafaza ormanı 16,00 ha ile Amasya Orman Bölge Müdürlüğü, Bafra Orman İşletme Müdürlüğü' ne bağlı Karacakışla Muhafaza Ormanı'dır. En büyük alana sahip muhafaza ormanı ise 32.770,00 ha ile Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Erzurum Orman İşletme Müdürlüğü' ne bağlı Tortum Gölü Muhafaza Ormanı' dır. Karacakışla Muhafaza Ormanı'nın ayrılma gerekçesi; erozyon tehlikesi, alanın altında tarım arazilerinin bulunması nedeniyle bu alanların zarar görmesini engellemek ve bitki örtüsüne dinlenme süreci vererek ormancılık faaliyetleri açısından faydalı olmasının sağlanmak istenmesidir. Tortum Gölü Muhafaza Ormanı ayrılma gerekçesi ise; tortum hidroelektrik santralinin su kaynağını oluşturan tortum gölünün erozyonla dolmasını önlemek ve bitki örtüsünün kendini yenilemesine zaman tanımaktır.

Muhafaza ormanı ilan edilme gerekçelerine bakıldığında genelde erozyon, sel ve taşkınlar, su kaynaklarının kalitesinin korunması, halkın ihtiyaçları ve içme suyu temini göze çarpmaktadır.

İlk muhafaza ormanı 1950 yılında su kaynaklarının kalitesinin korunması amacıyla ilan edilen Belgrad Muhafaza Ormanı (5.237,42 ha)' dır. Ayrılma gerekçesi su kalitesinin korunması olsa da günümüzde rekreasyon amaçlı hizmet vermekte ve ayrılma gerekçesini bir nevi geride bırakmaktadır. Bu da Belgrad Ormanı' nı muhafaza ormanı olma statüsünden uzaklaştırmaktadır. Son ilan edilen muhafaza ormanı ise 2013 yılında erozyon tehlikesi ve halka içme suyu elde etmek gerekçesiyle ayrılan Gündüzbey Muhafaza Ormanı (287,16 ha)' dır. Belgrad Ormanı' nda görülen rekrasyon amacı alanın bazı tahsislere konu edildiğini de gözler önüne sermektedir. Alandaki piknik yerleri ve restoranların varlığı her ne kadar orman yapraklı ağaç türlerinden oluşsa da yangın riskini beraberinde getirmektedir.

10 adet muhafaza ormanı için yapılan araştırmalar neticesinde bu alanlarda da tahsislere konu edilen muhafaza ormanlarının olduğu g r lmektedir. En fazla tahsisin maden ve su izinlerinde olduğu g r lmektedir. Maden izni en fazla olan muhafaza ormanı Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı (153,873 ha)' dır. En çok su tahsisi Belgrad Muhafaza Ormanı' ndadır. Maden izni en fazla Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı' nda verilmiştir. Turistik tesis izni sadece  akallı-Belek ve  nkum Muhafaza Ormanlarında verilmiştir.

Azizpaşa-Fatih Muhafaza Ormanı tahsis alanı toplam 203,36 ha' dır. Diğer 9 muhafaza ormanı ile kıyaslandığında en fazla izinlerin bu alanda verildiği g r lmektedir. Maden izinlerinin fazla olması nedeniyle ormanlık alanlar fazlasıyla tahrip edilmiştir. Sultandağları Muhafaza Ormanı alanı ise 188,32 ha' dır. Bu tahsisler ağırlıklı olarak ENH hattıdır. Karacakışla Muhafaza Ormanı izne konu edilmezken tahsis bakımından en küçük alan  nkum Muhafaza Ormanı' na (0,0227 ha) aittir. Ayrılma gerekçesi ise turistik tesistir. Aksaz-Karaağaç Muhafaza Ormanı'nın tamamı (7.871,63 ha) tahsise konu edilmiştir.

Bu tahsislere bakıldığında muhafaza ormanlarının amacına uygun yönetilmediği, koruma işlevlerini yerine getirme konusundaki yönetmeliklerin yetersiz kaldığı g r lmektedir.

Muhafaza ormanlarının izin süreleri devamlı ve geçici süreli olarak verilen izinler şeklinde-dir. Devamlı muhafaza ormanı olarak ilan edilen alan 50 adettir. Geçici olarak izin verilen sahalar ise 5 adettir.

Bu verilen izinlerden de anlaşıldığı gibi koruma ormanı stat sundeki alanlar bir takım ormancılık dışı amaçlı kullanımlara maruz kalmış ve muhafaza ormanları korunan alan işlevlerini yeterince yerine getirememeye başlamışlardır.

Ayrıca muhafaza ormanı içinde kalan veya muhafaza ormanı sınırına yakın yerlerde mesire alanları bulunmaktadır. Bu alanlardaki aşırı ve bilinçsiz kullanımlar orman yangınlarını da beraberinde getirme riskini taşımaktadır. Korunan alan stat sundeki bir ormanın yakınında veya içinde mesire yerlerinin kaldırılması, olası orman yangınlarını da önlemiş olacaktır.

Bu  alışma kapsamında seçilerek incelenen 10 muhafaza iyi yönetilmediği ve takibinin düzenli olarak yapılmadığı sonucuna varılmıştır.

Muhafaza ormanlarında yapılan incelemeler neticesinde bazı muhafaza ormanı alanların özel tahsislere (villa, otopark, restoran vs.) konu edildiği g r lm ştir. Bu durum da korunan alan üzerindeki insan baskısını beraberinde getirmektedir.

Çalışma kapsamında 10 muhafaza ormanında yapılan incelemeler sonucunda daha çok su, maden, ENH ve yol izni verildiği görülmüştür. Yapılan değişken listesinden yola çıkılarak bu alanlarda ağırlıklı olarak verilen izinler; 1 adet HES, 10 adet yol izni, 38 adet ENH, 69 adet su izni, 11 adet haberleşme ve baz istasyonu, 48 adet maden, 1 adet futbol sahası ön izni, 2 adet mezarlık, 2 adet gölet tesisi, 2 adet II. Merhale Proje, 1 adet mesire yeri, 2 adet okul yeri, 1 adet toprak dolgu, 1 adet şantiye yeri, 1 adet doğalgaz hattı, 1 adet havai, 1 adet askeri amaçlı alan ve 2 adet turistik tesistir.

Muhafaza ormanları; Muhafaza Ormanlarının Ayrılması ve İdaresi Hakkında Yönetmelik baz alınarak ilan edilmiş ve izinlere konu olmuştur. Ama verilen izinlerden de görüldüğü gibi muhafaza ormanı alanları korunan alan statüsünden tamamen uzaklaşmaktadır.

İlgili şeflerle yapılan görüşmeler neticesinde, sorumlu oldukları muhafaza ormanı alanı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Aylık olarak düzenli yapılması gereken kontroller yapılmamaktadır. Bu da muhafaza ormanlarında açma, işgal-faydalanma, kaçakçılık gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu da muhafaza ormanlarında açma, işgal-faydalanma, kaçakçılık gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu sorunu önlemek için muhafaza ormanları yönetimi olarak ayrı bir şeflik kurulmalı ve kontroller için yeterli düzeyde personel bulundurulmalıdır.

Orman alanlarının tahrip edilmesi sorununun günümüzde ulaştığı boyutlar, ülke ayrımı gözetmeksizin tüm ülkelerin ortak sorunu haline gelmiş bulunmaktadır. Ülkemizde de kendini gösteren bu sorunlarla baş edebilmek amacıyla yasal ve kurumsal birçok düzenleme yapılmaktadır. Ormancılık alanında konuya ilişkin düzenlemeler 1924 yılında başlatılmıştır. Nitekim bu tarihte yürürlüğe giren yasa ve bu yasayı izleyen diğer düzenlemelerle çevremizin önemli bir parçasını oluşturan ormanların bilimsel ölçütler esas alınarak yönetilmesi, işletilmesi ve tahrip edilmesinin önüne geçilmesine çalışılmaktadır. Bu hususlar temel alınarak orman tahriplerine son verilmesi, ormanların yok edilmesi pahasına turistik yatırımlar yapılması uygulamasından kaçınılması, maden izinlerinin verilmemesi, kaçak kesimler için gerekli önlemlerin alınması, ormanlık alanlarda daraltıcı etkisi olan yasaların Anayasa doğrultusunda yeniden düzenlenmesi, özellikle kıyı kesimlerde yer alan ormanları güvence altına almak için buralardaki korunan alanların özellikle muhafaza ormanlarının sayısının artırılması gereklidir.

KAYNAKLAR

- Anonim, (2015). WWF History. <https://www.worldwildlife.org/about/history>, (Erişim tarihi: 02.06.2015).
- Ant H.A. ve Stipproweit A. (1985). Natur-und Umweltschutz-ein uraltes problem. LÖFL-Mitteilungen, 10, Heft 3: 24-26, Landwirtschaftsverlag GmbH, Münster- Hiltrup.
- Asan, Ü. ve Sağlam, S. (2013). Belgrad Ormanı ve Ekosistem Özellikleri. *Belgrad Ormanı-Sorunlar ve Çözüm Yolları*. ÇEKÜL Vakfı Yayını. İstanbul. s: 10-25.
- Ayanoğlu, S. (1995). Hukuksal açıdan muhafaza ormanı ve milli park kavramları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. Seri B. 45 (3-4): 29-41.
- Aydın, A., Güneş, Y. ve Velioğlu, N. (2013). Korunan Alanların Hukuksal Statüsü. *Belgrad Ormanı-Sorunlar ve Çözüm Yolları*. ÇEKÜL Vakfı Yayını. İstanbul. s: 26-37.
- Atalay, İ. (2013). *Doğa Bilimleri Sözlüğü*. İzmir: Meta Basım ve Matbaacılık.
- Atmış, E., Akesen, A., Ekizoğlu, A., Erdönmez, C., Kuvan, Y. ve Özden, S. (2010). *Ormancılık Politikası*. Türkiye Ormancılar Derneği Yayını: 90-100.
- Aydın, A. Güneş, Y. ve Velioğlu, N. (2013). Korunan Alanların Hukuksal Statüsü (Belgrad Ormanı). *Belgrad Ormanı Sorunlar ve Çözüm Yolları*. Çekül Vakfı Yayını. S: 19-29. İstanbul.
- Bayer, M.Z. (1993). Milli parklar ve Türkiye açısından önemi, alınması gerekli önlemler. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4 (6): 22-25.
- Bruner, A., Hanks, J. ve Hannah, L. (2003). How Much Will Effective Protected Area Systems Cost? Presentation to the 5th IUCN World Parks Congress, 8-17 September: Durban, South Africa.
- Carey, C., Dudley, N. ve Stolton, S. (2000). Squandering paradise? The importance and vulnerability of the world' s protected areas. WWF, Gland, Switzerland.
- Chape, S., Blyth, S., Fish, L., Fox, P. ve Spalding, M. (2003). 2003 United Nations List of Protected Areas. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK and UNEP-WCMC, IX: 44, Cambridge, UK.
- Çağlayan, A. Y. (1999). Belgrad Ormanında Rekreatyoneel Talep Özelliklerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış) İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul, 163s.
- Çepel, N. (1992). *Doğa Çevre Ekoloji ve İnsanlığın Ekolojik Sorunları*. Altın kitaplar yayınevi, İstanbul.
- Çepel, N. (1994). *Peyzaj Ekolojisi*. İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Yayınları, İstanbul.

- Çevre ve Orman Bakanlığı, (2004). Türkiye Ulusal Ormancılık Programı 2004-2023. 95s.
- Çolak, A. H. (2001). Ormanda Doğa Koruma. Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 291s.
- Demirel, Ö. (2005). *Doğa Koruma ve Milli Parklar*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Yayın no: 219: 424, Trabzon.
- DKMP (2018). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Resmi İstatistikleri. <http://www.milliparklar.gov.tr/resmiistatistikler> (Erişim 10/10/2018).
- Dudley, N. (2008). Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. Gland, Switzerland: IUCN. x+86pp.
- Duman, B. ve Atmış, E. (2018). Muhafaza ormanlarının kent ormancılığına sağladığı kültürel ekosistem hizmetleri. *Bartın Üniversitesi Uluslararası Fen Bilimleri Dergisi*. 1 (2): 108-116.
- Eraslan, İ. (1984). Orman amenajmanı tarihimizde orta artım metodunun kullanılması nedenleri, uygulanması esasları ve sonraki metotlara yaptığı etkileri. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: B, 34(3): 1-16.
- Eryılmaz, A. Y. (1990). Çevre konusunun cumhuriyet dönemi ormancılığındaki yeri. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* Seri: A, 40(2): 123-131.
- Gillespie, A. (2014). *International Environmental Law, Policy & Ethics*. OXFORD University Press, 224, UK.
- Gündüz, S. ve Akpınar, N. (2002). Koruma-kullanma ilkeleri çerçevesinde Beynam Muhafaza Ormanı'nın rekreasyonel taşıma kapasitesinin saptanması üzerine bir araştırma. *Tarım Bilimleri Dergisi*. 8(4): 344-351.
- Güzenge, E. (2013). Serik-Belek Ormanları ve Arazi Kullanımındaki Değişimler. III. Uluslararası Coğrafya Sempozyumu – GEOMED 2013. S:411-414.
- Hızal, E., Arslangündoğdu, Z. ve İnan, M. (2013). Belgrad Ormanının Memeli Hayvan Türleri ve Habitat Sorunları. *Belgrad Ormanı-Sorunlar ve Çözüm Yolları*. ÇEKÜL Vakfı Yayını. İstanbul. s: 94-107.
- IUCN (1994). Guidelines for Protected Area Management Categories. CNPPA with the assistance of WCMC. IUCN, 261, Gland, Switzerland and Cambridge, UK.
- İbid. Erz, W. (1980). *Naturschutz-Grundlagen, Probleme und Praxis*. Münschen.
- İlkmen, Ş. Nuri. (1955). Türkiye Orman Kanunundaki Orman ve Muhafaza Ormanı Mevhumlarının Tarifi Meselesi. F.A.O. Ormancılık Politikası Semineri, İ. Ü. Orman Fakültesi Yayını, No: 617/30.

- İnal, S. (1949). *Tabiatı Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız*. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayını, No: 84. İstanbul.
- Krishna, N. ve Sankar. VB. (1997). Ekolojik Mirasın Korunması: Tamil Nadu' nun Kutsal Ağaçları, XXI. Yüzyıla Doğru Sürdürülebilir Kalkınma İçin Ormancılık, XI. Dünya Ormancılık Kongresi Bildirileri, 2: 67-72.
- Kurum, E. (1992). Beynam Muhafaza Ormanı ve Yakın Çevresinin Ankara Kenti Rekreasyon Sistemi Açısından Koruma-Kullanma ve Planlama İlkelerinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi (Yayımlanmamış) Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 133s.
- Kurdoğlu, O. (2007). Dünyada doğayı koruma hareketinin tarihsel gelişimi ve güncel boyutu. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 59-76.
- Kuvan, Y. (1999), Korunan alan yönetiminin genel esasları ile ülkemizdeki ve bolu yöresindeki korunan alanların bir değerlendirmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 49(1-2-3-4): 65-75.
- Kuvan, Y. (2012). *Doğa Koruma ve Korunan Alanlar*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını No: 499. İstanbul. 201s.
- Kuvan, Y. (2013). Türkiye'de Korunan Orman Alanları ve Belgrad Ormanı. *Belgrad Ormanı-Sorunlar ve Çözüm Yolları*. ÇEKÜL Vakfı Yayını. İstanbul. s: 38-53.
- OGM, (2014). Muhafaza Ormanlarına Ait Bilgi Notları. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Orman Zararlıları İle Mücadele Daire Başkanlığı Orman İçi Korunan Alanlar Şube Müdürlüğü. Ankara.
- Ortaçşme, V. Karagüzel, O. ve Atik, M. (1998). Dünya'da ve Türkiye'de doğa koruma alanları ve politikalarının gelişimi. Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormancılığımız Kongresi, 21-23 Ekim, İstanbul Orman Fakültesi, İstanbul.
- OSİB, (2013). Orman ve Su Bakanlığı İstanbul Şube Müdürlüğü WEB Sitesi. <http://istanbulsube.ormansu.gov.tr/istanbul/AnaSayfa/birimlerimiz/bahcekoymuhendisligi/bahcekoymuhendislihakkinda.aspx?sflang=tr>. Erişim: 26.09.2013.
- Özdönmez, M. ve Şad, H.C. (1983). *Türkiye'de Koruma Ormanları – Yönetim ve Amenajman Esasları*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın No: 3151, O.F. Yayın No: 348. İstanbul. 43 S: 23-33.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T. ve Akesen, A. (1989). *Ormancılık Politikası*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No: 401. İstanbul. 301s.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A. ve Ekizoğlu, A. (1996). *Ormancılık Politikası*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No: 435. İstanbul. 417s.
- Palaşoğlu, E. (1986). Milli Parklar Dairesi Başkanlığı Çalışmalarının Önemi, Gelişimi ve Kanuni Mevzuat (Muğla: Milli Parklar ve Yaban Hayatı Semineri): 15s.

- REGA, (1984). Muhafaza Ormanlarının Ayrılması ve İdaresi Hakkında Yönetmelik. T.C. Resmi Gazetesi, 18492. 13 Ağustos 1984.
- Smart, J., Hilton-Taylor, C. ve Mittermeier, R.A. (2014). The IUCN Red List: 50 Years of Conservation. CEMEX, 240.
- Şengönül, K. ve Serengil, Y. (2013). Belgrad Ormanı Su Kaynakları ve Sorunları. *Belgrad Ormanı-Sorunlar ve Çözüm Yolları*. ÇEKÜL Vakfı Yayını. İstanbul. s: 108-121.
- Taze, F. (2008). Korunan alanların hukuksal statüsü. Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Çevre ve Orman Hukuku Programı, 167s.
- Teksöz, G., Ertürk, E. ve Lise, Y. (2014). Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi İçin Biyosfer Rezervleri: Camili’ de Yaşam, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu. ANKARA.
- Tolunay, D., Karaöz, Ö. ve Akkemik, Ü. (2013). Belgrad Ormanının Doğal Ekosistemleri ve Mevcut Tehditler. *Belgrad Ormanı-Sorunlar ve Çözüm Yolları*. ÇEKÜL Vakfı Yayını. İstanbul. s: 54-93.
- Uzun, A. ve Çağlayan Kaptanoğlu, Y. (2013). Belgrad Ormanı’nda Rekreatiyonel Kullanım ve Sorunları. *Belgrad Ormanı-Sorunlar ve Çözüm Yolları*. ÇEKÜL Vakfı Yayını. İstanbul. s: 122-150.
- Velioğlu, N. (2012). Korunan alanlarda verilen imar izinlerinin hukuki dayanağı. III. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi. Bildiriler Kitabı. S: 122-135. İstanbul.
- Yeşil, M. (2016). Doğa koruma yaklaşımlarındaki değişimlerin dünyada ve Türkiye’ deki tarihsel süreci. *Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*. 4(10): 867-876.
- Yücel, M. ve Babuş, D. (2005). Doğa korumanın tarihçesi ve Türkiye’deki gelişmeler. *Doğu Akdeniz Orman Araştırma Müdürlüğü Dergisi*, 11: 151 – 175.

EKLER

EK 1: Değişkenler ve Tanımlamaları

1. **Faaliyet gösterdiği süre (yıl):** Muhafaza ormanının kuruluşundan bu yana geçen süredir. OGM Orman Zararlıları ile Mücadele Daire Başkanlığı ve ilgili işletme müdürlüğü kayıtlarından elde edilecektir.
2. **Bulunduğu il/ilçe (1,2):** Muhafaza ormanına en yakın il ve/veya ilçe merkezidir.
3. **İl/ilçe nüfusu (kişi):** Muhafaza ormanının kurulduğu il veya ilçe merkezinin 2019 yılı nüfusunu göstermektedir.
4. **Bağlı bulunduğu bölge müdürlüğü:** Muhafaza ormanının bağlı bulunduğu (bölge müdürlüğü, işletme müdürlüğü, işletme şefliği vb.) birim.
5. **Personel sayısı (birebir muhafaza ormanı ile ilgilenen, bunun için görevlendirilmiş personel veya teknik personel):** Muhafaza ormanı ile ilgili olarak çalışan uzmanların (ilgili şef, muhafaza memuru, orman mühendisi vb.) sayısıdır.
6. **Uzaklık (km, il veya ilçe merkezine):** Muhafaza ormanının il/ilçe merkezine olan uzaklığıdır.
7. **Orman alanı oranı (ildeki orman alanı oranı):** İl/ilçe sınırları içinde bulunan orman alanının muhafaza ormanı alanına oranıdır.
8. **Muhafaza ormanı alanı (ha):** Muhafaza ormanı alanını göstermektedir.
9. **Ağaç tür sayısı:** Muhafaza ormanı içinde yayılış gösteren ağaç türü sayısını göstermektedir.
10. **İbrelili tür sayısı:** Muhafaza ormanı içinde yayılış gösteren ibrelili tür sayısını göstermektedir.
11. **Yapraklı tür sayısı:** Muhafaza ormanı içinde yayılış gösteren yapraklı tür sayısını göstermektedir.
12. **Hayvan tür sayısı:** Muhafaza ormanı içinde yayılış gösteren hayvan tür sayısını göstermektedir.
13. **Sahanın önceki durumu:** Kent ormanının kurulduğu sahanın kent ormanı ilan edilmeden önceki vasfının ne olduğunu göstermektedir.
14. **Muhafaza ormanının yapısı (doğal mı, yapay mı?):** Muhafaza ormanının yapay veya doğal olduğunu göstermektedir.
15. **Gölet:** Var / Yok
16. **Akarsu:** Var / Yok
17. **Bilgilendirme tabelaları:** Var / Yok

- 18. Kişi başına düşen yeşil alan (ilde):** Kentte kişi başına düşen yeşil alan miktarını göstermektedir.
- 19. Sınırlayıcı faktörler:** Muhafaza ormanını sınırladığını düşünülen etmenlerdir. Bunlar yerleşim yeri, sanayi kuruluşları, maden, otoyollar olabilir. Öngörülen sınırlayıcı faktörler listelenecek. Muhafaza ormanı bunlardan kaçını içeriyorsa, sayısı yazılacaktır.
- 20. Muhafaza ormanının konumu (tepe, sırt, vadi):** Muhafaza ormanının il/ilçe, merkeziyle ve ormanlık alanlarla olan ilişkisini göstermektedir.
- 21. Muhafaza orman alanının rakımı:** Muhafaza ormanının deniz seviyesinden olan yüksekliğidir.
- 22. İl veya ilçenin rakımı:** Muhafaza ormanının bulunduğu il veya ilçenin deniz seviyesinden olan yüksekliğidir.
- 23. Ulaşım:** Muhafaza ormanına kentten nasıl ulaşıldığını göstermektedir.
- 24. Eğim:** Muhafaza ormanının eğim seviyesini göstermektedir.
- 25. Plan:** Kent ormanının kısa ve uzun vadeli çalışma programlarını gösteren planları var mı?
- 26. Alanın mülkiyet durumu:** Muhafaza ormanının mülkiyet durumunu göstermektedir.
- 27. Bina ve tesis izni durumu:** Var / Yok
- 28. Muhafaza ormanı ayrılma nedeni (olur raporları):** Muhafaza ormanının ayrılma gerekçesini göstermektedir.
- 29. Alandaki üretim durumu:** Var / Yok
- 30. Muhafaza ormanı alanının statüsü (devamlı, 20 yıl):** Muhafaza ormanının devamlı veya geçici süreli ilan edildiğini göstermektedir.
- 31. Muhafaza ormanı alanında meydana gelen sınır değişiklikleri:** Muhafaza ormanı alanının ilan edildiği tarihten bu yana sınırlarında yapılan değişiklikleri göstermektedir.
- 32. Muhafaza ormanı alanı içerisindeki mevcut rekreasyon alanları (var/yok):** Var / Yok
- 33. Muhafaza orman alanında kamu yararına tahsisler (var/yok/hangi tür tahsisler):** Var/ Yok
- 34. Muhafaza ormanı alanında öne çıkan suçlar:** Muhafaza ormanında öne çıkan suçları göstermektedir.

35. Muhafaza ormanı alanından vatandaşın yararlanma durumu (orman ürünleri veya rekreasyon hizmetleri): Muhafaza ormanı içinde rekreasyonel amaçlı kullanılan alanların varlığını göstermektedir. Burada kaç tane farklı rekreasyon alanı var ise onun sayısı yazılacak. Köylülerin orman ürünlerinden yararlanma durumunu göstermektedir.

36. Avlanma İzni: Var / Yok

EK 2: Muhafaza Ormanlarının Ayrılması ve İdaresi Hakkında Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM: Amaç ve Kapsam

Amaç: Madde 1- Bu yönetmeliğin amacı 6831 Sayılı Orman Kanununun muhafaza ormanlarına ilişkin 23 ve 24. maddelerinin uygulanmasını düzenlemektir.

Kapsam: Madde 2- Bu yönetmelik 6831 Sayılı Orman Kanununun 23 ve 24. maddesindeki şartları taşıyan ormanların maki, fundalık ve sahipli yerlerin muhafaza ormanı olarak ayrılma ve yönetimine ait şekil, şart ve esasları kapsar.

İKİNCİ BÖLÜM: Muhafaza Ormanlarının Ayrılma Şekil ve esasları

Sürekli Ayrılma: Madde 3- Bir Ormanın, maki ve fundalığın veya sahipli yerin sürekli olarak muhafaza ormanına ayrılabilmesi için bu alanların :

- a) Çığ, arazi kayması ve erozyon nedeni ile bir afetin oluşması muhtemel yerlerde bulunması,
- b) Yerleşim merkezlerinin çevre sağlığını olumlu yönde etkilemesi
- c) Kara ve demiryolları ile yerleşim yerlerini toz ve kum fırtınalarına karşı koruması
- d) Baraj, göl ve nehir yataklarının dolmasını engellemesi
- e) Yurt savunması için korunmasının zorunlu görülmesi
- f) Muhafaza ormanlarının tamamlanması için bunlara eklenmesi lazım gelen sahipli yerlerden olması, esas ve şarttır.

Öncelik: Madde 4- Bir ormanın, maki ve fundalığın veya sahipli yerin sürekli olarak muhafaza ormanına ayrılabilmesi için 3. maddedeki şartlardan en az birinin mevcudiyeti yeterlidir. Bu şartlardan hepsini veya birkaçını bünyesinde toplayan yerler muhafaza ormanına ayrılmada öncelik kazanır. Madde 5- Devlet ormanlarının geçici süreli muhafaza ormanına ayrılabilmesi için:

- a) Herhangi bir şekilde tahrip edilmiş olması,
- b) Yangın görmüş olması,
- c) Belli bir sürede üretim ormanı haline gelmesinin planlanmış bulunması şartı aranır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: Etüt Heyeti ve Muhafaza Ormanlarının Ayrılma İşlemleri

Etüt Heyeti: Madde 6- (23 Ağustos 1985 gün 18851 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan değişik şekli) Bir yerin muhafaza ormanı olarak ayrılması amacıyla yapılacak etütler Orman Bölge Müdürlüklerinde ilgili Bölge Müdür Yardımcısının başkanlığında ilgili birim müdürlerinden teşkil edilen etüt heyeti marifetiyle yapılır.

İnceleme Raporları: Madde 7- Bir yerin muhafaza ormanı olarak ayrılabilmesi için etüt heyetince tanzim olunacak raporda bulunacak hususlar ve esaslar Orman Genel Müdürlüğünce tayin ve tespit edilir.

Görüş İsteme: Madde 8- Yapılan etüt sırasında muhafaza ormanı olarak ayrılması etüt heyetince uygun görülen ormanlar, maki ve fundalıklar veya sahipli yerler hakkında gerekiyorsa ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından da görüş istenir.

Teklif, Onay ve Karar: Madde 9- Muhafaza ormanları ile ilgili raporlar Bölge Müdürlüğü görüşü ile birlikte Genel Müdürlüğe gönderilir. Tetkik sonunda Bölge Müdürlüğünün muhafaza ormanı teklifinin uygun bulunması halinde muhafaza ormanı olarak ayrılacak saha;

- a) Devlet ormanı ise Orman Genel Müdürlüğünün teklifi, Orman Bakanlığının onayı,
- b) Mülkiyeti Devletten başkasına ait ormanların alelumum muhafaza ormanlarının tamamlanması için bunlara eklenmesi gereken sahipli yerlerden ise Orman Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararı ile muhafaza ormanı olarak ayrılır.

Kamulaştırma: Madde 10- Muhafaza ormanı olarak ayrılması gereken mülkiyeti Devletten başkasına ait ormanların alelumum muhafaza ormanlarının tamamlanması için bunlara eklenmesi gereken sahipli yerlerin muhafaza ormanı olarak ayrılmasına sahipleri muvafakat etmedikleri takdirde bu yerler umumi hükümlere göre kamulaştırılır.

Sınır Belirtme: Madde 11- Muhafaza ormanlarının sınırları tabii sınırlarla veya orman kadastro ile belirli değilse sabit taş ve beton kazıklarla tespit edilir. Bu sınır işaretleri mümkünse belirli röper noktalarına bağlanır. Sınır işaretlerinin veya tesislerinin devamlılığı ilgili Orman İşletmesi tarafından sağlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: Muhafaza Ormanlarının Yönetimi

Plan Proje Yapılması: Madde 12- a) Muhafaza ormanı olarak ayrılması kesinleşen yerler için ayrılma amaçlarına uygun olarak 5 takım amenajman planı düzenlenir. Planlardan bir takımı merkezde saklanır; birer takımı ilgili Bölge Müdürlüğü, İşletme Müdürlüğü, İşletme Şefliği ve planı düzenleyen Amenajman Heyetince muhafaza edilir. Muhafaza ormanı olarak ayrılması kesinleşen yer seriden küçük ise amenajman planı 6 takım düzenlenir. Bu taktirde planın 6. takımı ait olduğu serinin planlarına eklenir.

b) Planlarda; ilgili orman veya arazinin muhafaza ormanına ayrılışına dair Bakanlık Oluru'nun veya Bakanlar Kurulu kararının bir örneği ile bu olur veya kararın dayanağı olan etüt raporunda belirlene sınırlar içindeki muhafaza ormanı rejimine alınan yerlerin saha, servet ve yetiştirme muhiti envanterleri alınmayan yerlerin ise yalnız saha envanteri, muhafaza rejimine alınma amaçları, bu amaçlara ulaşmak için yapılması gereken teknik ve idari çalışmalara ait teklifler bulunur. Saha, servet ve yetiştirme muhiti envanteri "Orman Amenajman Planlarının düzenlenmesine, Uygulanmasına ve Yenilenmesine İlişkin Yönetmelik" uyarınca Amenajman Heyetlerince düzenlenir. Planlara kararlarda belirtilen muhafaza ormanı sınırları, muhafaza ormanı rejimine alınan ve alınmayan alanları envanter durumlarına göre gösterir. 1/10.000 veya 1/25.000 ölçekli haritalar eklenir.

c) Muhafaza ormanı rejimine alınan yerler için amenajman planından başka ayrıca ağaçlandırma, Silvikültür, Orman Yolları, Toprak Muhafaza ve Mera Islahı hizmetleri için ilgili birimlerce 5'er takım plan ve proje yapılır ve yaptırılır. Gerek amenajman planları gerekse diğer plan ve projeler Genel Müdürlükçe incelenir ve onaylanır.

Proje Uygulaması: Madde 13- Amenajman, Silvikültür, Ağaçlandırma, Toprak Muhafaza ve Mera Islahı, Yol Şebeke Plan ve Projeleri Merkezce onaylandıktan sonra plan ve projelerdeki zaman ve mekan durumuna göre yıllık programlar bütçe tekliflerinde yerini alır ve yılı içinde uygulanır.

Bina Yol ve Tesisler: Madde 14- Muhafaza ormanlarında hizmetle ilgili yapılması gereken her nevi bina, yol ve tesislere ait bölge müdürlüklerince düzenlenecek projelerde Merkezce onaylandıktan sonra yıllık programlara alınarak gerçekleştirilir.

Diğer Hizmetler: Madde 15- Muhafaza ormanlarında ilgili kamu kuruluşlarını ilgilendiren hizmetler, bu kuruluşların mahalli temsilcileri ile ilgili bölge müdürlükleri arasında yapılacak, Merkezin onayını havi protokollere göre yapılır. Madde 16- Sürekli muhafaza

ormanı olarak ayrılan alanlarda Amenajman, Silvikültür ve imar planlarıyla, ağaçlandırma planlarına göre imar ve bakım kesimleri, gereken yerlerde de ormandan beklenen muhafaza fonksiyonunun engellenmeyecek bir teknikle gençleştirme müdahaleleri yapılır. Geçici süreli muhafaza ormanlarında ise Amenajman, Silvikültür, ağaçlandırma vb. plan ve projelere göre amaca uygun olarak Silvikültür teknikleri uygulanır.

Piknik ve Avcılık Yapma: Madde 17- Muhafaza ormanlarında muhafaza amacına zarar verilmemek şartıyla halkın kara ve su avcılığı yapmasına, piknik ve mesire yeri olarak yararlanmasına izin verilebilir. Bu gibi hallerde ilgililer idarenin göstereceği şartlara uymak ve tedbirleri almak zorundadırlar. Bu şartlar ve tedbirler ormanın uygun yerlerine asılacak uyarı levhalarıyla da halka duyurulur.

Otlatma ve Ot Biçme: Madde 18- Muhafaza ormanlarında hiçbir hayvan türü için hiçbir suretle otlatma izni verilmez. Ancak idarenin göstereceği şartlara uyulmak kaydıyla ot biçmeye ilgili orman işletme müdürlüğünce izin verilebilir. Bu durum civar köy ve kasabalarına ilan edilmek suretiyle duyurulur.

Kısıtlama: Madde 19- Muhafaza ormanlarında ilgili mevzuat hükümlerine göre aksine bir hüküm olmasa bile muhafaza ormanı rejimine zarar verebilecek maden arama ve işletme ruhsatnamesi verilmeyeceği gibi mermer, taş, kum, çakıl, kireç ocağı açılmasına da izin verilmez. Bu gibi yerler için evvelce izinler geçerlilik süresinin bitimine kadar hak sahibi tarafından kullanılmak üzere yeniden düzenlenir.

Duyuru: Madde 20- Muhafaza ormanı olarak ayrılan ormanlarda bu rejim içine alınan yerlerin sınırları ilgili yerlerde, kasaba ve köylerde mutat vasıtalarla halka duyurulur. Bu durum ayrıca mülki amirlerce ilgili kasaba ve köy muhtarlıklarına da bildirilir.

Bina ve Tesis İzni: Madde 21- Muhafaza ormanlarında bunların yönetim ve imarına ilişkin olanlarından başka her çeşit bina ve tesislerin yapılması için Orman Bakanlığından izin alınması zorunludur.

Ceza ve Tutanak: Madde 22- Muhafaza ormanlarında suç işleyenler hakkında 6831 Sayılı Orman Kanununun 111. maddesi gereğince hak edilen cezanın iki katına hüküm olunacağından bu yerlerde işlenen suçlar için düzenlenecek tutanaklarda suçun muhafaza ormanı içinde işlenmiş olduğu kesin bir ifadeyle belirtilir.

Orman Dışına Çıkarma: Madde 23- Muhafaza ormanı statüsünün devamı süresince muhafaza ormanlarında 6831 Sayılı Orman Kanununun 2. maddesi (a9 ve (b) fıkralarının uygulanması yapılmaz. Statünün Kaldırılması: Madde 24- (23 Ağustos 1985 gün 18851 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan değişik şekli) sürekli veya geçici süreli şekilde muhafaza ormanına ayrılan ormanların, ayrılma şartlarını kaybetmeleri ve ormancılık tekniği açısından amaca ulaşması hallerinde, 6. maddede belirtilen etüt heyetinin düzenleyeceği rapora istinaden muhafaza ormanı statüsünün kaldırılmasına Orman Bakanlığınca karar verilebilir. Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce, sürekli veya geçici süreli muhafaza ormanı statüsüne alınmış bütün ormanlar, bu yönetmelik hükümlerine göre ve 6. maddede belirtilen etüt heyetince yeniden incelemeye tabi tutularak hazırlanacak rapora istinaden, muhafaza ormanlarının statüsünün kaldırılmasına devamına veya sürekli ve geçici süreli muhafaza ormanı statülerinin değiştirilmesine Orman Bakanlığınca karar verilebilir. Statüler bu madde hükmünün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde yeniden düzenlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM : Son Hükümler

Yürürlükten Kaldırma: Madde 25- 11.09.1959 gün ve 5.5.5879 Sayılı “Muhafaza Ormanlarının Ayrılma Şart ve Esasları ve Müddetleri ile Sureti İdare ve Islahı ve Bunlardan Faydalanma Şekilleri Hakkındaki Talimname” yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük: Madde 26- Bu yönetmelik Resmi Gazetede yayın tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme: Madde 27- Bu yönetmelik hükümlerini Orman Genel Müdürü yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Beste DUMAN
Doğum Yeri ve Tarihi : Ankara / 1989

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi - Orman Mühendisliği Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi Ormancılık Politikası
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyet/Yayınlar : Duman, B. ve Atmış, E., 2018. Muhafaza ormanlarının kent ormancılığına sağladığı kültürel ekosistem hizmetleri. *Bartın University International Journal of Natural and Applied Sciences*, 1(2): 108-116.

İletişim

E-Posta Adresi : beste-d@hotmail.com

Tarih : 04/01/2019 (Tez Savunma Tarihi)